

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

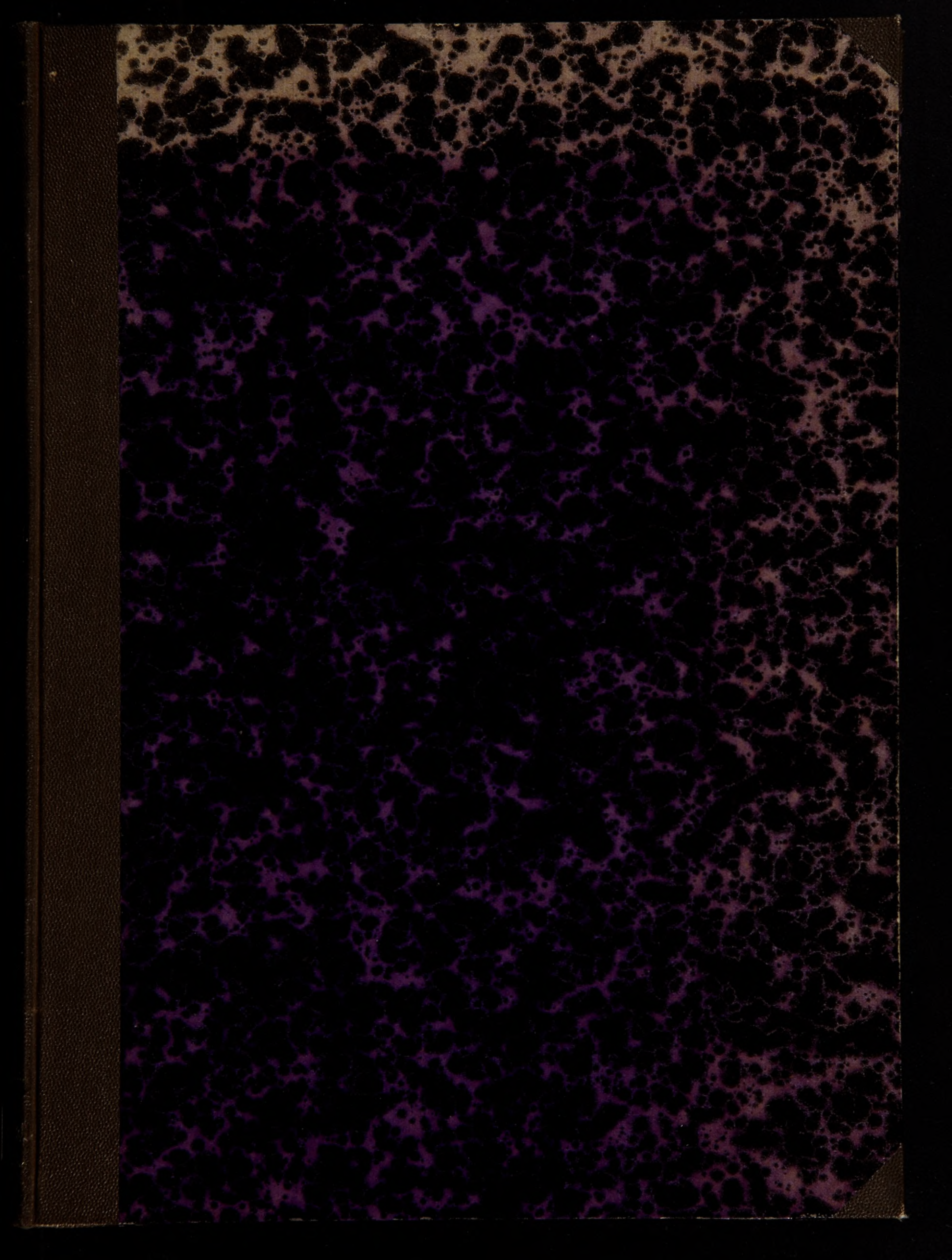
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

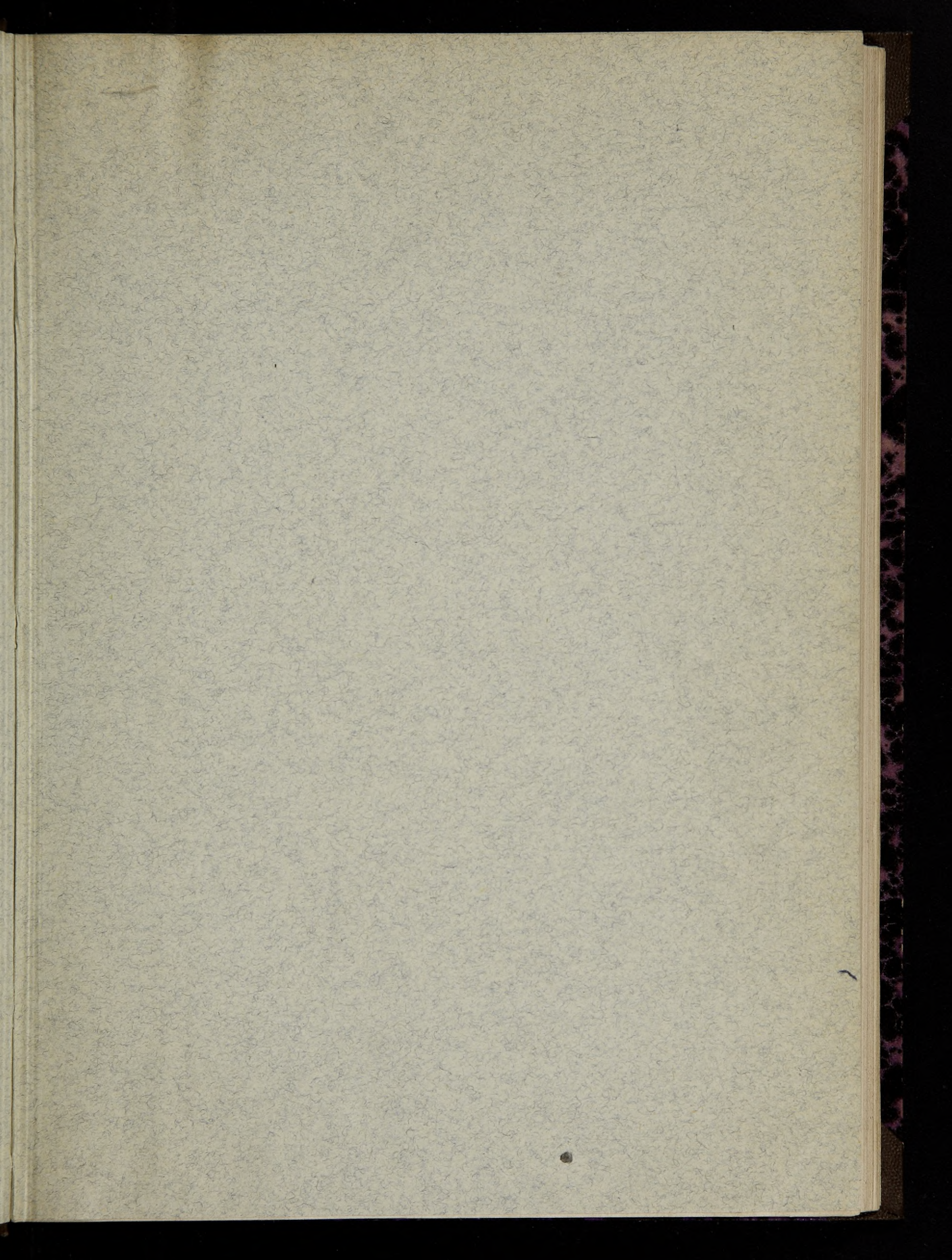
LUNDS
UNIVERSITET

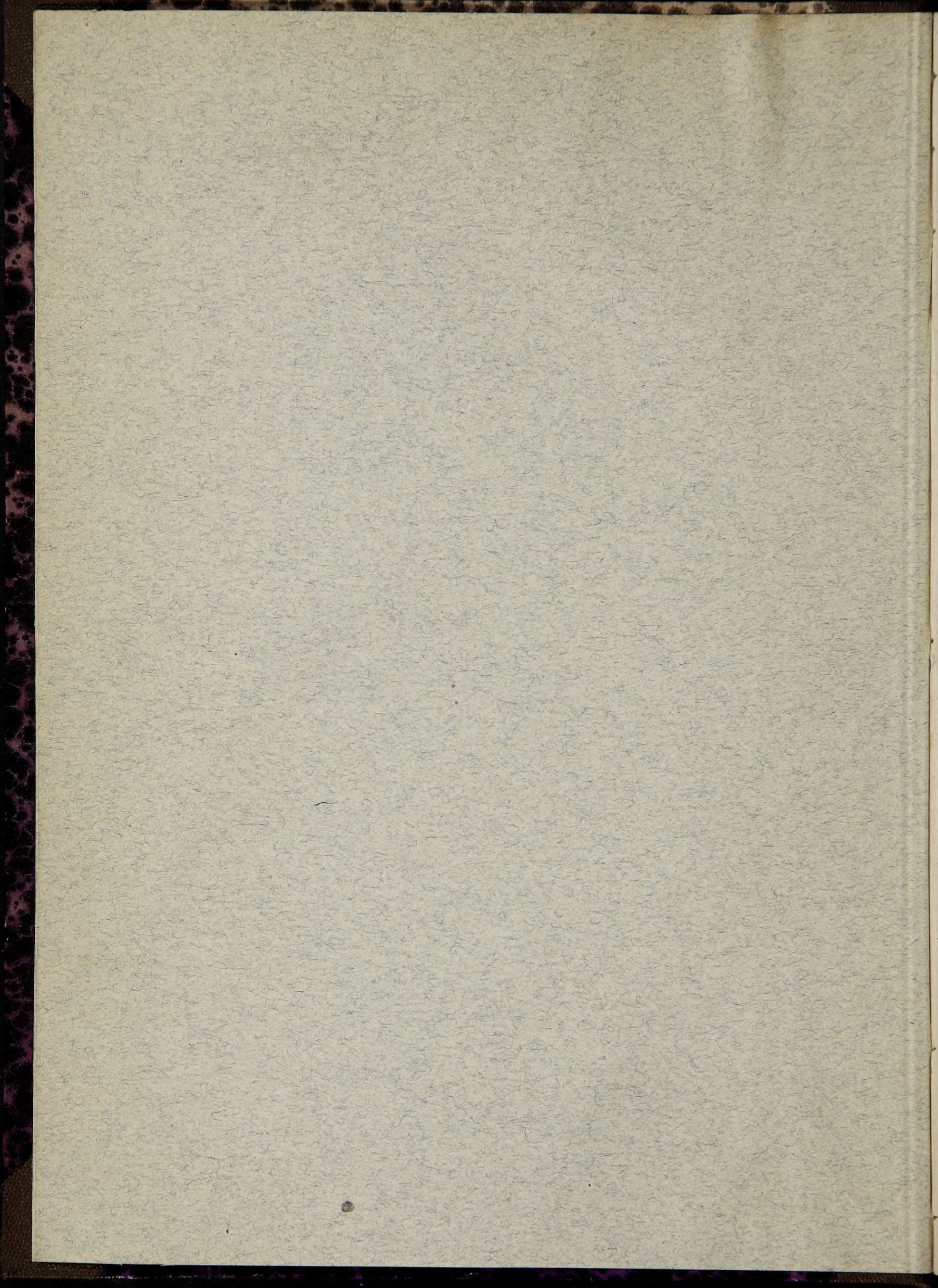

UPPSALA
UNIVERSITET

Vitt
Su.

DIKT OCH VERKLIGHET

AF

RUDOLF HJÄRNE

STOCKHOLM
P. A. NYMANS TRYCKERI
1883

La poésie c'est la vie.

Än icke utan tveksamhet öfverlemnar författaren åt offentligheten, hvad som blifvit bevaradt af ett författarskap, hvilket allt ifrån hans ungdomsdagar tid efter annan, stundom med ganska långt afbrott, sysselsatt honom. En af de första dikterna förskrifver sig också från adertonåringen. Det hela är i allmänhet ordnadt efter tidsföljden, ehuru icke få af de äldre styckena i en senare tid undergått någon förändring eller till någon betydligare del omarbetats, hvarför ett par ansetts böra förflyttas närmare slutet af Smärre Dikter. Deremot ha tvänne helt och hållet nya fått intaga utslutna äldres plats, emedan de senare ej rätt uttryckte, hvad författaren åsyftat.

Genom streck mellan vissa grupper af dikter har förf. velat antyda tidpunkten för inträdande yttre eller inre förhållanden, som på hans lifsuppfattning haft inflytande och dermed ock mer och mer öppnat hans blick för mänskliga karakterer och stämningar, hvarom ock en och annan dikt torde vitna. Att en viss herskande tidsriktning äfven på honom haft någon inverkan, är naturligt, men från hvarje öfverdrift eller ensidighet deri har han sökt att göra sig fri. Hela mänskliga bildningens gång mot sitt mål, sanning och sann skönhet, utmärkes ju af en oupphörlig kamp mot ensidighet och öfverdrift, i hvilka våra fördomar ha sin rot.

Mellan de två sista grupperna, som skiljas genom en temligen lång tid, då verksamhet på diktens område måste

vika för nödvändighetens kraf på annat arbete, bör dock en stor del af elegierna i *Kojans dotter*, men i deras ursprungliga skick, infogas. Det var nämligen vid denna tid planen till nämnda dikt utkastades, i den mån författaren lärde sig inse följderna af en bland samhällets mest förderliga fördomar. Skulle någon i vissa drag i nämnda elegier vilja spåra inflytande af den nyaste tidens s. k. »verklighetsskola», bör jag upplysa, att denna skola ännu ej fans till, då de möjligen hit hörande elegierna nedskrefvos.

I afseende på de versifierade dikternas form skall den insigtsfulle granskaren ej sakna förbrytelser mot de grundsatser, hvilka i senaste tider från ett visst håll blifvit framställda som ledning för den svenska diktens verskonst. Ingen svensk skald, huru stor och berömd han än må vara, har likväl hittills uppfyllt de fordringar, som nämnda grundsatser uppställt, och ingen skall heller i allo uppfylla dem. De förtjena dock en noggrann pröfning och må tillämpas, så framt ej den alltför ängsligt sökta »korrektheten» förtar diktens naturliga enkelhet, ledighet och behag.

För *Kojans dotter* har förf. valt den elegiska versformen, emedan han syntes för ämnet lämplig och dessutom ligga det moderna sinnet nära. Naturligt behandlad läses han ock lätt, äfven af den, som deråt ej egnat något särskildt studium. Hos de gamle Hellenerne den form, hvori lyriken bröt sig ut ur epiken, hade elegien ej den inskränkta betydelse, som hon i nyare tider fått. Förf. har alltså, i öfverensstämmelse med elegiens skapare, gifvit denna versform en allsidigare användning.

FÖRORD.

Hvad Kojans dotter såsom dikt angår, lemnas den här visserligen ofullbordad, men idé och syfte torde redan nu vara tydliga nog. Till öfversigt af det hela meddelas framför dikten en fullständig uppgift på elegierna, äfven de ännu ej nedskrifna. Skulle hvad som nu offentliggöres befinnas värdt någon uppmärksamhet, saknar förf. ej hopp att kunna fullborda hvad som återstår.

Åt De två har gifvits något af dramats form, såsom scenindelning, dialog m. m., men detta har bestämts af ämnets beskaffenhet, ej af någon författarens afsigt att nu, ens i minsta skala, skriva ett drama.

*Slutligen bör nämnas, att förf. kallat det hela af sin lilla samling *Dikt och Verklighet*, emedan han dermed velat uttrycka, att för honom all sann dikt hvilar på verklighetens grund såsom både yttre och inre. Hon är därför ej heller en blott kopia, utan en fri skapelse, hvori människoanden i diktens hufvudformer, epiken, lyriken och dramat, söker att gifva skönhetens form åt sitt vaxlingsrika lif. Ett medfödt konstnärligt behof är alltså diktens ursprung, lifvet hennes mål. Sålunda uppfattad har den egentliga verklighetsdikten funnits till i alla tider och utgjort just det väsentliga, det värdefulla och bestående i alla för öfrigt mer eller mindre ensidiga s. k. »skolor».*

Rättelser,

som före läsningen torde iakttagas:

Sid. 44,	rad. 6	nedifr. står:	blossar.	bör vara:	blossar,
» 77,	» 2	»	» himmelsrike	»	» himmelrike
» 92,	» 6	uppifr.	» fågeln	»	» fogeln
» 119,	» 1	nedifr.	» kärleken lycka	»	» kärlekens lycka
» 146,	» 2	»	» varmer	»	» värmer

INNEHÅLL.

INNEHÅLL.

Smärre dikter.

Den svärmande ynglingen	Sid.	3.
Bilder ur stormen	»	6.
Ungdomshoppet	»	8.
Den ensamme	»	9.
De två hemmen	»	11.
Död och lif	»	13.
Från Fyris' strand	»	15.
Mötet i skogen	»	17.
Skyddsängelen	»	19.
<hr/>		
Den onämnda	»	22.
Flickans blomstervandring	»	23.
Barndomsvännerna	»	27.
Hvad är kärlek?	»	33.
Selinda	»	35.
Den hopplöse	»	43.
Skaldens bön	»	45.
<hr/>		
Till naturen	»	47.
Det nya Sverige	»	50.
Ödets man	»	51.
Den öfvergifna	»	53.
Dödsrunor. 1. Vid en landsmans graf	»	55.
2. Vid en makas död	»	58.
Kyrkogården	»	61.
Flickan i stormen	»	67.
Ynglingen på hafsstranden	»	70.

RUDOLF HJÄRNE.

På Alperna	Sid.	72.
Poesi och konst	»	75.
Hafvet och källan	»	78.
—		
Dikt och verklighet	»	83.
Ljus och frihet	»	85.
Ett haf	»	87.
Den gamle sångaren	»	88.
Målaren och hans fogel	»	91.
Skalden i templet	»	94.

Kojans dotter. Dikt i elegisk versform.

I. Vänskap.

Utflygt	»	107.
Vännerna	»	109.
En vän	»	110.
Den falska vännen	»	112.
I templet	»	114.

II. Venus Pandemos.

Våren	»	117.
Blomstring	»	118.
Den ringe	»	120.
Våldsmannen	»	122.
Ett möte	»	125.
Räddaren	»	127.
Den falska kärleken	»	130.
Röst från bergen	»	132.

III. Mödernearfvet.

Elegi 1	»	137.
2	»	—
3	»	138.
4	»	139.

INNEHÅLL.

Elegi 5	Sid. 141.
6	» 143.
7	» 144.

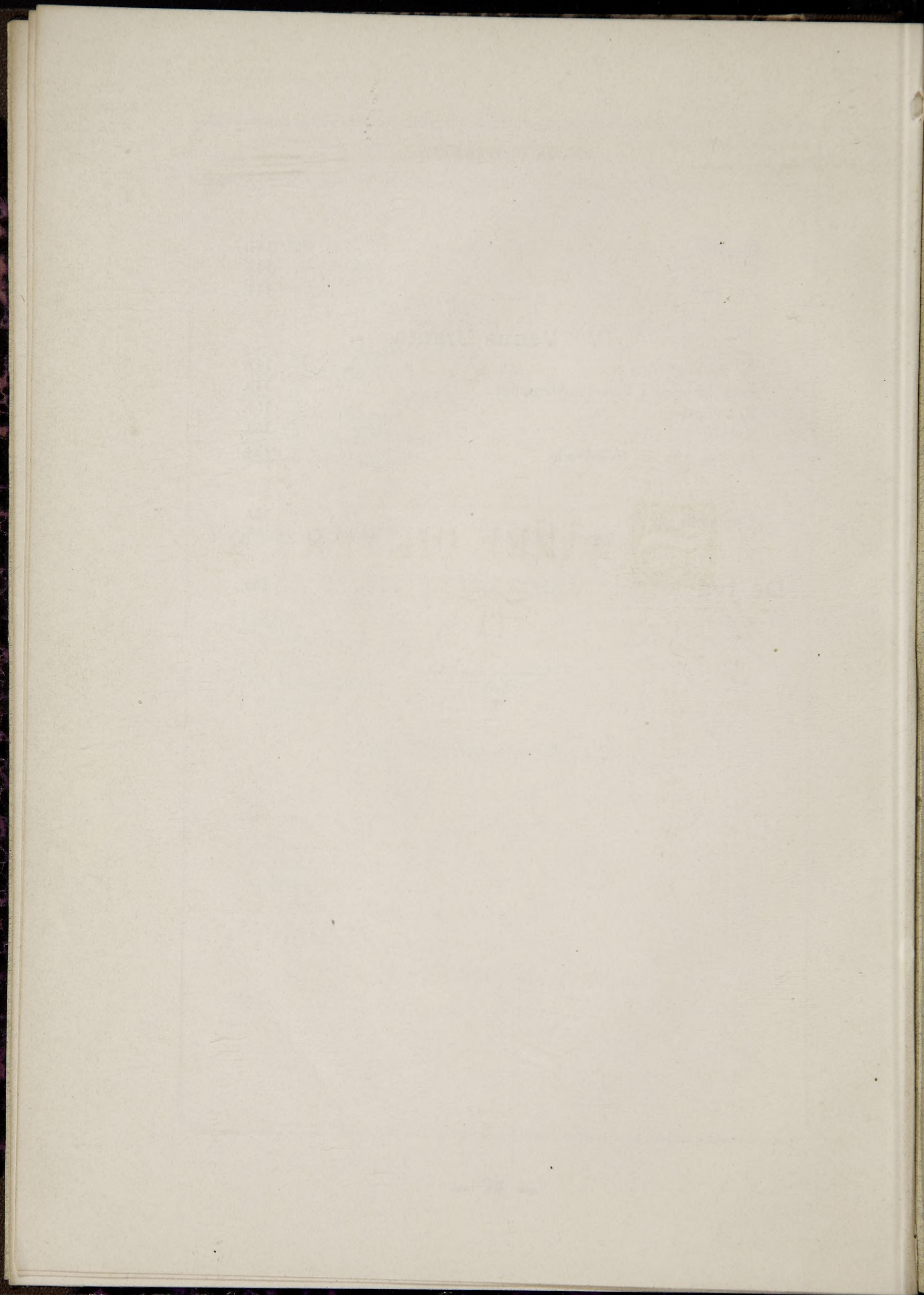
IV. Venus Urania.

På kyrkogården	» 147.
Sista aftonen i barndoms hemmet	» 149.
Mälarfärden	» 151.
Nytt lif	» 153.
Flickan till sin trolofvade	» 154.

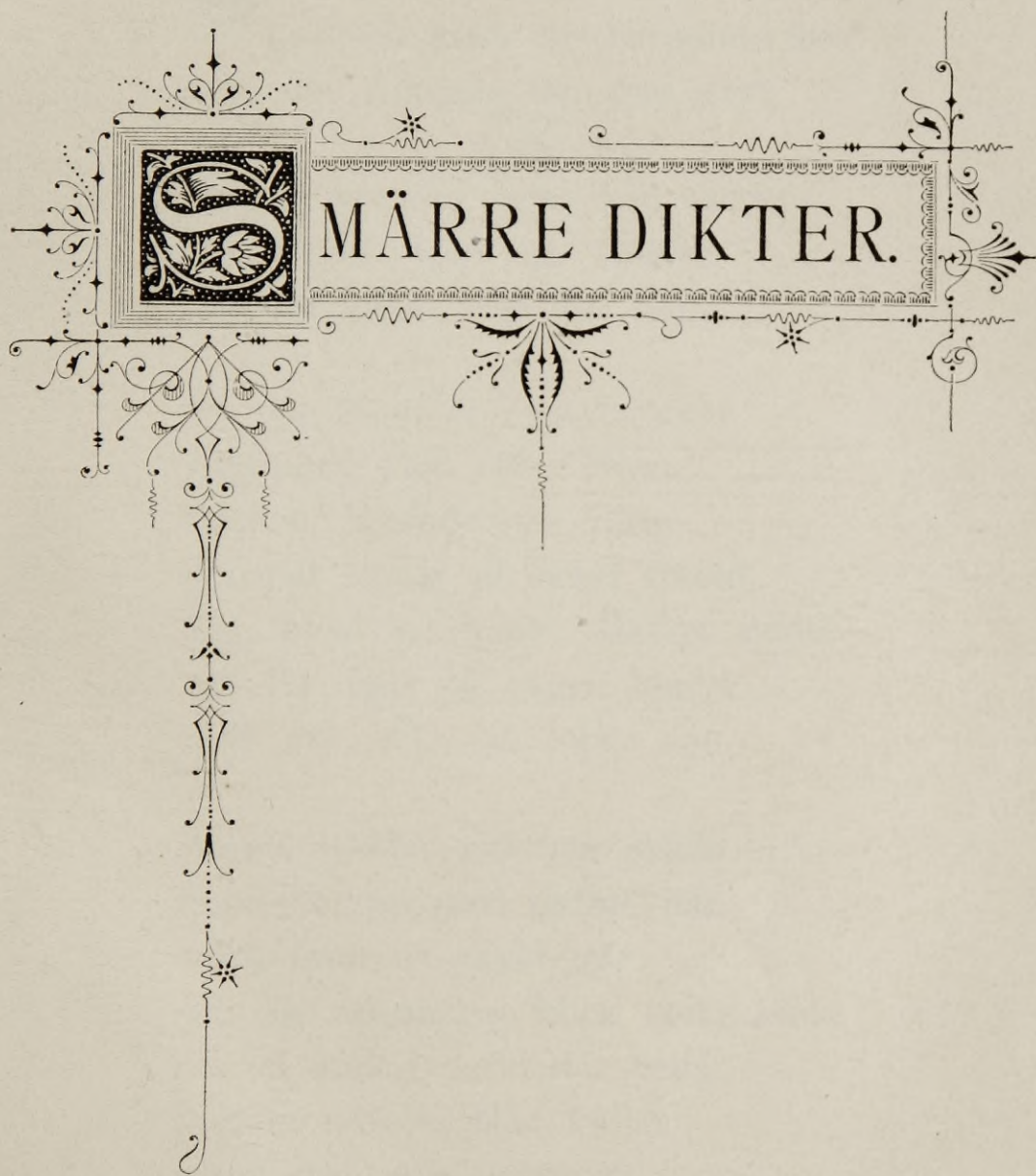
Upplysningar	» 155.
------------------------	--------

De två	» 159.
------------------	--------

RUDOLF HJÄRNE.

MÄRKE DIKTER

Den svärmande ynglingen.

Buren som på vårens fläktar
lätt och glad din barndom flyr,
men den hoppets tid, som gryr,
bjuder dig sin gudanektar.
Lik en kransad brud hon tänder
eld uti ditt blod och vänder
mot ett anadt mål din håg.

Se, der kommer som berusad
ynglingen med eld i barm.
Blicken, lågande och varm,
svärmar kring, af syner tjusad.
Säg, hvad ser han? Hafvet sjuder
och till dans på vågen bjuder.
»Dit, ack, dit!» så ropar han.

Andra verldar vill han skåda.
Som en gud med gyllne hår
solen fram ur skyar går
och för svärmarns blick tycks båda,
att en annan verld der rullar
bortom hafvets blåa kullar,
evigt grön och solbelyst.

Intet honom nu tillbaka
hålla kan vid hemmets härd.
För sin anings drömda värld
vill han hemmets frid försaka.
Böljorna vid stranden sjunga.
Ack, på deras rygg att gunga
bort mot hafvets gräns hur ljuft!

»Sol, som der på gyllne vingar
ilar upp vid österns rand,
till ditt sköna purpurland
tjust jag öfver djupet svingar.
Hvad jag här kan endast drömma,
skall jag der i fullhet tömma,
lyckans kalk och kärlekens.

»Bryten då ert fängsels bojor,
Eols vilda slafvars tropp,
vindar, och i hurtigt lopp
stormen öfver grusets kojor,
att med ungdomsdjerfva hågen
jag, en stormvind sjelf på vågen,
ile mot min himmel opp!» —

SMÄRRE DIKTER.

Och han far på stormens vingar
dit mot vida havvets bryn,
der det hägrar för hans syn
landet, som blott sällhet bringar.
Hur han far och hur han lågar,
evigt dock hans längtan frågar:
»hvar är målet?» — Ofvan skyn.

Bilder ur stormen.

Vassen, som vid stranden står,
ödmjukt sig för stormen böjer.
Glömsk af sina hundra år,
eken stolt sin krona höjer.
Stormen far mot jetten fram.
Kratsch! der ligger bräckt hans stam.

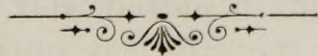
Blomman, som mot solen ler,
smeks af lätta aftonfläktar.
På dess rosenmund man ser
fjäriln suga bort dess nektar.
Stormen öfver jorden far,
blomman och dess älskling tar.

Vakan, som i natten slår,
sjunger sorgligt skönt om smärta.
Älskarn, som i skogen går,
eko hör ur eget hjerta.
Blixten ljungar fram ur skyn.
Sångarn tystnar vid dess syn.

Smekande ett kärligt par
sitter i en landtlig hydda,
glömmer för den stund, som far,
båd' det kommande och flydda.
Se, det blixtrar! Hör, hvad skräll!
Lyckan drifs ur fridens tjäll.

Ack, der ligger blek och stum
hon, som var din lefnads gamman,
och på hennes hvilorum
leker nu den vilda flamman.
Men med blixten stormen flyr,
himlen ljusnar, dagen gryr.

Se, der strålar solen fram!
Jorden vaknar upp och glädes.
Hvart du ser, blott sorl och glam.
Allt i ljusets färger klädes.
Sorg och glädje vexla så;
fort de komma, fort de gå.

Ungdomshoppet.

¶ fjärran vinkar mången hoppets stjerna
och tjusar leende i lifvets vår.

Vi famnen sträcka mot dess bild så gerna,
och lifvets majdag som en dröm förgår.

Lik mask i blomman ej begärens smärta
än sugit in sig i vårt friska hjerta.

Men tiden snart vår lefnadsjulle kastar
bland bränningar på stormigt haf framåt.
Från ljufva drömmar öfver bråddjup hastar
då mänskan, förd uppå en bräcklig båt.
Af stormen jagas den, men se, på stranden
står *hoppet* qvar, mildt vinkande med handen.

Den ensamme.

Hvar är den hyddan nu, der barndomstjället
vid bäcken stod så lugnt, när bakom fjellet
sig solen sänkte uti purpur ner?

Hvar är den hyddan nu? Den fins ej mer.
På gruset sorglöst leka vindens ilar
och lifvets glädje uti grafven hvilar.

Ack, af min barndoms dar
blott minnet dväljs ännu på jorden qvar.

Hur tomma tyckas mig de dälдер vara,
der gälla ekon blott mitt rop besvara!

Ack, fordom gick jag med min flicka här.
Nu äfven hon för mig ett minne är.
O, jord, du röfvat har min far, min moder;
af syskon går jag nu en ensam broder.

Jag här blott grafvar ser,
men hvad du tog, du aldrig återger.

Väl hör jag än från lunden der, den svala,
de kända ljuden till mitt hjerta tala,
och samma strålar springa ur det blå,
der samma stjernor uti natten gå;
men, död, du kom och livvets sällhet vägde
och ryckte från mig, hvad jag kärast ägde.
Så livvets frid jag såg
af stormen vräkas bort på tidens våg.

Min stig jag ensam skall till målet vandra,
det mål, som jag gemensamt har med andra,
men ej en suck, en klagan tränge sig
emellan tysta grafvarna och mig.
I djupet der de sofva lugnt de döde,
men sköflad är min barndoms verld och öde,
och af hvad själf jag var
är jag ett minne blott på jorden kvar.

De två hemmen.*

Hur litet mänskan öfver gränsen blickar
af ögonblickets ljusa morgonrand!
Nyss stod du fjerran, nu du vänligt nickar
mot mig och räcker mig din brodershand.
Ja, broder, kom, det redliga, det sanna
står genomskinligt på din svenska panna.

Ditt hem sig reser uti söderns lunder,
der näktergalar vaggat dig till söm's.
Der flydde lifvets sköna morgonstunder.
Hur troget minnet af dess bilder göms!
Ack, du har sett, hur solens gyllne lågor
sig störtat glimmande i Sundets vågor.

Men står ditt hem ej dock på svenska jorden,
fast Sundets bölja bryter mot dess strand?
Är du som jag ej barn af stolta Norden?
Kom då och knyt med mig ett brodersband!
En son jag är af skogarne och fjellen,
der norrsken flammar högt i vinterqvällen.

* Skrifvet i en norrländsk väns namn till hans i Upsala studerande vän från Skåne.

I aftonskymningen ej näktergalar
ditt öra tjusa der med söderns sång;
men frihet bygger i dess djupa dalar
och kraften speglar sig i flodens gång,
och tjust i nattens frid man lyssnar trogen
till trastens* sång uti den vilda skogen.

Derför, när våren i mitt hemland knoppas
och blomman öppnar sig i solens brand,
låt mig då, broder, ej förgäfves hoppas
att se dig åter uti fjellens land.

Hvart hjerta der dig träder gladt till möte
och friskt är lifvet i naturens sköte.

* Sångtrasten (*Turdus musicus*), som allmänt i Norrland kallas Nattvakan eller endast Vakan. För sin sköna sång kallas han ock Nordens näktergal. Författaren har mången sommarnatt i sina barnaår suttit timtals vid stranden af en större insjö och njutit af denna sångfogels vidt ljudande, klara toner. Sittande i toppen af de höga furuträden, tycktes han helst sjunga i sällskap med sina likar.

Död och lif.

(Vid ett dödsbud).

»**V**i måste dö» det ljuder i vårt öra
så hemskt ibland, men dock en segersång.
Skall denna sången ej ditt hjerta röra
till känsla af det snabba lifvets gång?
En blick tillbaka och en blick framåt,
bland brutna vågor går din lefnadsstråt.

Och hvilken storm får ej ditt inre lida!
Hvad vore utan den ett mänskolic?
Men vill man segra, skall man äfven strida,
och strid är lifvets bästa tidsfördrif.
Du söker frid? Sök den vid grafvens rand,
ty »graf» nämns porten upp till ljusets land.

Från själen lifvet i vårt väsen strömmar,
och »själ» är anden ifrån lifvets Gud.
Hvad under då, att dessa ljufva drömmar
om frid och sällhet äro återljud
ifrån de friska, sköna sångers lund,
der solen strålar öfver mörkblå grund.

Hur mången gång har icke tjust jag anat
det sköna, goda, som der uppe är!
I sångens stund, då jag det sköna danat,
har själen drömt om forna hemmet der.
Ack, evigt grön är gyllne ljusets dal,
der hvarje ängel är ett ideal.

Hvad är det då, som i mitt hjerta brusar
och stormar der i vilda vågors svall?
Jag hör, hur vinden uti skogen susar,
jag står på branterna vid forsens fall,
men intet döfvar vilda känslors strid,
ty fåfängt söker du på jorden frid.

Så kämpa fritt! Kanske af tidens bölja
du snart blir kastad på den drömda strand,
dit inga qval och inga skuggor följa,
ty evigt ljust är fridens himmelsland,
och hvad du skönast drömt på jordens rund
som strålbild möter der i Edens lund.

Från Fyris strand.*

Fur ljuft att svärma på den gamla strand,
så rik på minnen från förgångna tider!
Fast stolt jag vandrar här i hjeltars land,
af hemlig längtan dock mitt hjerta lider.
Ack, dit jag längtar, der de fjellar stå,
som höga hjessor sträcka mot det blå.

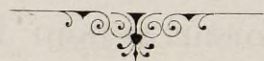
Och du, som biltog från ditt hemland går,
nog fins en röst, som i ditt hjerta talar
om dunkla skogar, om en nordisk vår,
om bäck, som forsar genom kända dalar.
Mins du ditt hem vid stolta elfvens vik,
för dig på minnen från din barndom rik?

Der var så gladt, der var så ljust och ömt,
ty vännen troget räckte vännen handen.
Ack, äfven jag har ej den tiden glömt
och kullen, blickande mot stjärneranden,
och sjön, som speglar blåa himlens sal,
och ån, som strömmar genom minnets dal.

* Skrifvet i förut antydde norrländske väns namn till hans barndoms väninna, som nu, liksom han, vistades fjerran från sitt hem, Ångermannaa ådalen.

Der uppe vandrat har jag mången gång
med barndomsvännen, vid din sida, flicka,
hört vakan stämma upp sin aftonsång,
sett månen kärleksfullt i natten blicka.
Ack, nu jag ensam här vid Fyris går,
och ingen vaka uti skogen slår.

Men nattens härold öfver böljan far
och Mälarvågen slumrar in och drömmer,
och Flora domnande sitt fullhorn tar
och all dess vällukt uti rymden tömmer.
Som vågen slumrar jag och drömmer här
om hemmets dalar och den jag har kär.

Mötet i skogen.

Sårad ömt af Amors pilar
Alfred uti skogen går.
Filomela sorgligt slår,
blomman smeks af vestans ilar,
fjäriln lätt på vingen far
och god natt af rosen tar.

»Kommer ej den hulda, ömma?
Vinden re'n jag lärt dess namn.
Skynda, Nanna, i din famn
låt mig lifvets nektar tömma.
Vid ditt hjerta, sköna mö,
vill jag lefva, älska, dö.

»Mången yngling, ljuft betagen,
famnar nu sitt hjertas brud.
O, du milde kärleks gud,
ensam suckar jag bedragen. —
Men hvad skymtar, kommer der? —
Ack, det ju min flicka är!» —

Tystnat re'n har näktergalen,
vestan suckar icke mer,
Cynthia deras kärlek ser
leende från himlasalen.
Allt är stilla, natten lyss
på hvar öm och trogen kyss.

Skulle du de unga klandra,
du, som varit ung också,
att de mötas då och då,
älska, smekas, de, som andra?
All naturen älskar ju
och så gjorde äfven du.

Skyddsängelen.

En liten pilt han var,
G då man hans moder lade
på dödens bår och bar
långt bort hvad kärt han hade. —
»Ej du på jorden mer
din goda mamma ser.» —

Men utur grafvens natt
hon kom till pilten lilla,
der han i qvällen satt
och gret vid fönstret stilla;
ty han sig tyckte då
se henne i det blå.

Dock hennes bild försvann,
han glömde bort sin mamma,
då han i *verlden* fann
en skön, förförisk amma.
Han sof uppå dess arm
och kyldes vid dess barm.

Men dödens ängel stod
snart fram med blottad glafven
och pekade på grafven;
då frös till is hans blod.
Han såg hvar dödligs lott
och ryste för sitt brott.

Af tankens afgrund tård,
han greps af tviflets fasa
och började att rasa
på gruset af en verld:
»männ' allt förgängligt är,
jag sjelf som mitt begär?»

Då kom en ängel ner
från ljusblå skyn, den höga,
och i dess milda öga
en himmelsk tår han ser.
Han sjönk vid ängelns röst
intill dess varma bröst. —

»Du sjelf har fångslat dig
och blifvit slaf på jorden.
För himlen skapad vorden,
du borde likna mig.
Upp, rena dig att bli
som ljusets flamma fri!»

SMÄRRE DIKTER.

Och upp han reste sig,
ty som en blixtnatt
upplyser land och vatten
blef ljus uppå hans stig.
Hvem röst ljuft och klar?
Ack, det hans *moders* var.

Den onämnda.

Människohjertat är formadt af vax. För den brännande solen smälter det mjuka och, se, droppar från ögat som gråt. Hade det malmens art och vore det böjligt som stålet, sprunge det frigjordt lätt upp som en fjäder igen. Ö, mitt hjerta, vore som förr du spänstigt och härdadt, ej för en flickas blick smälte du nu som ett vax. Ser jag den huldans smärta gestalt kringirra i lunden, medan lockarne fritt svalla på skuldrorna ned, Tror jag mig Artemis se, den helleniska jagtens gudinna, kogerbeväpnad och snabb ila i skogarne hän. O, då ryser jag till, ty förderf hon bringade fordom. Har ej mitt hjerta re'n träffats af flygande pil? Men när vid månens sken hon såg en blomstrande yngling, kände den kyska, att hon hade ett hjerta också. Fort med luftiga fjät hon nalkas sin slumrande älskling, trycker som vinden en kyss lätt på hans rodnande kind. Flicka, o, säg, skall du bringa förderf som den kalla gudinnan, eller har du som hon kanske ett hjerta också?

Flickans blomstervandring.

Flickan gick på gröna ängen,
som i vårens blomsterfägring
log mot hennes milda öga.
Och hon sökte sig en blomma,
men de syntes alla vackra,
fast till form och färg och skönhet
skiftesrika, och hon visste
icke, hvem hon skulle bryta,
ty hon älskade dem alla.

Amor, som uti sin gömma,
halftillslutna blomsterknoppen,
satt och tittade på flickan,
log åt hennes ömma tvekan.
Och han tog sin båge, spände,
riktade mot flickans hjerta;
men han skjuter alltid säkert,
går ej miste om sitt byte.

Barmen häfde sig i vågor,
hjertat darrade af längtan,
som för flickan än var namnlös,
kinden färgades af rodnad,
ögat brann af himmelsk oskuld,
och en tår, bemärkt af ingen,
föll som dagg på blomsterknoppen,
der han stannade, en perla,
klar, som källan genomskinlig.

Solen från sin bädd af purpur
sände än en blick och sjönk.
Ingen blomma hade fallit
för den liljevita handen,
som med tvekan flickan sträckte
efter blommorna, som greto,
när de sågo hennes tårar.

Kom en yngling så och sporde:
»hvi så ensam här i qvällen?
Säg, hvi gråter du, O, flicka,
fast din kind är röd som rosen
och din blick är blå som himlen
och du sjelf en vår i knoppning?» —

SMÄRRE DIKTER.

Flickan rodnade och sänkte
sina blickar ned mot blomstren,
och som vindens sus i säfven
hördes hennes blyga stämma:
»jag kom hit att ta en blomma,
men de äro alla vackra,
vet ej, hvilken jag skall bryta,
ty jag vill dem hafva alla.
Säg mig endast: hvilken valde
du bland blommorna på ängen?» —

Tjust han svarade: »jag valde
den, som skönast är af alla
och i glansen af sin fågring
öfverträffar så de andra,
som den väna aftonsolen
nattens bleka stjernor alla.
Se, den fagraste jag valde,
ty jag väljer dig, O, flicka!»

Och han tog den mjuka handen,
böjde hufvudet och mötte
med sin blick den sänkta blicken,
och om veka blomsterlifvet
slöt han lätt med ömhet armen.

RUDOLF HJÄRNE.

Ljuft af kärleken betagna,
som besjalar hvarje väsen
i den blomstrande naturen,
sammansmälta deras hjertan
och de älska, som man älskar
uti lifvets blomningsdagar.

Barndomsvännerna.

Uppögt i Norden sagan känner
Uppö tvänne vänner,
som bland bergen
växte upp till samman.

Helst bland blommorna i dalen
under alen
der vid bäcken
sjöng den ene, skalden.

Djupt i skogarne den andra
syntes vandra
med sin bössa
öfver skuldran kastad.

Men af flickan, skön som dagen,
blef betagen
jägarn. Skalden
blott hans låga kände.

Jägarn drog mot fjerran länder,
återvänder
till sin hembygd
att der se sin flicka.

Flickan låg vid skaldens hjerta.
Namnlös smärta
drifver jägarn
ut i vilda skogen.

Arla går han stum och jagar
alla dagar,
stum han kommer
till sitt hem i qvällen.

Mörk som natten in han stiger,
men han tiger,
ser sin flicka
famnad ömt af vännen.

Men från skära rosenkinden
snabbt som vinden
glädjens blomma
flyr vid jägarns möte.

SMÄRRE DIKTER.

Ack, hon anar nu hans smärta.
Hennes hjerta
mellan vänner
reste skiljomuren.

Skalden suckar, ut i skogen
vänskapstrogen
sorgfull går han,
söker vännen, jägarn. —

»O, min barndoms ljufva drömmar,
när bland strömmar
ned i dalen
lifvet blott var sång,

»Eder sällhet jag begråter!
Kommen åter
att mig gifva
vännen, som var min!» —

Löst i gråt var jägarns smärta,
vekt hans hjerta,
skalden, vännen,
sträcker han sin hand. —

»Barndomsvännen sträcker handen,
vänskapsbanden
återknytas,
men uppå en graf;

»Ty jag älskar, men min kärlek
var din kärlek.
Hvad du älskat,
det är evigt ditt.

»Tag då, broder, *henne* åter!
Fast jag gråter
öfver lifvet,
är jag säll ändå;

»Ty jag vill för dig försaka
och tillbaka
till min hydda
ned i dalen gå.

»Mig att älska har i lifvet
varit gifvet.
Kan på jorden
skalden önska mer?

SMÄRRE DIKTER.

»Ja, jag älskar, men min kärlek
var din kärlek.
Hvad du älskat,
det är evigt ditt.»

Tankfull skalden går mot dalen,
under alen
finner flickan
nu en bild af sorgen.

Vid hans möte livvets gnista
fyr, den sista,
och hon sjunker
död mot skaldens hjerta.

Och en graf i blomsterdalen
under alen
slöt i famnen
trogna vänners kärlek.

Tårar runno ned på mullen,
öfver kullen
handen sträcker
vännen stum till vännen.

RUDOLF HJÄRNE.

Barndomsvännen sträcker handen,
vänskapsbanden
återknytas,
men uppå en graf.

Hvad är kärlek?

»**H**vad är kärlek?» Så du frågar, liksom fordom i Toulouse
trubadurers riddarskara*, strålande ännu i ljus,
ty på ryktets vingar buren klingar än de ädlas sång,
och som förr man spör förveten: »hvad är kärlek?»
mången gång.

Men inför de skönas domstol drogs den dunkla frågan ju?
Hvarför af mig arme fordrar du försåtligt svaret nu?
Ser du kanske, hur jag plågas? Anar du min känslas svall,
likt ett haf i uppror, flicka, när du synes stum och kall?

Skall jag tro det varma ögat, när du ser så huldt på mig,
eller på den svala blicken, när jag tveksamt nalkas dig?
Brinner du som jag kanhända eller känner du förtret,
om jag skulle i ditt öga varsna hjertats hemlighet?

* Under trubadursångens och riddarväsendets blomstringstid i södra Frankrike i 11:te 12 årh. funnos derstädes s. k. kärlekshof (cours d'amour) och kärleksdomstolar, hvarest frågor rörande kärleken behandlades af förnämna riddare och damer och fingo sitt svar i öfverensstämmelse med den tidens föreställningssätt.

Blif min vän och uppenbara gåtan, dold uti ditt bröst!
Säg mig, hvad du ömmast tänker, gif åt känslan tunga, röst!
Då som vän helt visst jag lär mig bättre kärleken förstå,
ty hos mig han nu är plåga, han, som sällhet nämns hos två.

Säg mig därför, om du älskar. Lätt blir då för mig ett svar.
Älskar du mig, strålar solen på min lefnadshimmel klar,
flytt har plågan, jag är lycklig; ack, mitt svar du ser deri:
kärlek är vårt väsens sällhet, tvänne hjertans harmoni.

Selinda.

Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atra
lumen, et in solis tu mihi turba locis.

Tibullus.

¶ Måren satt liksom en perla
i den unga flickans öga,
då hon till sin älskling sade:

»Intet hopp jag ser i fjerran,
ödet våra hjertan skiljer;
bräckt är rosen i sin knoppning,
släckt är stjernan i sin uppgång.
Skrif ett ord, förr än du reser,
om vår kärleks korta vårlif,
ack, som minne skall det hvila
troget vid din flickas hjerta.»

Som ett moln det andra jagar
på det ljusblå himlahvalfvet,
så på älskarns anlet skifta,
vid de ödesdigra orden,
känslans mörka sorgeskyar.
Stum han stod, men hjertat blödde.

Dagar kommo, dagar gingo,
blott sin sångmö han förtrodde
striderna på hjertats slagfält.
Snart var afskedsstunden inne,
tysta striden genomkämpad.
Lugn i flickans hand han lade
dessa sånger, vittnesbörden
om hans kärleks korta vårlif
och om segern, som han vunnit,
segern öfver eget hjerta.

1.

Längtan.

Tärd af tviflets grymma smärta,
tviflet om min flickas kärlek,
gick jag uti blomsterdalar
och på sluttningen af kullens
sommargröna sammetsmatta
bröt utaf en nyfödd sippa,
sade: oskuldsfulla blomma! —
men min tanke var: Selinda,
och jag kysste blommans kinder.

Solen sjönk, på himmelsfältet,
strödda liksom rosor, molnen
skiftade i guld och purpur.

Ljum var luften, fogelskaran
firade sin fest i skogen
och med ängens blomsterbrudar
lekte yra sommarfjälur.

För min själ, som dök, likt anden,
ned i drömmens ljufva hafsvåg,
stod mitt lifsmål, min Selinda.
Och min famn jag öppnad sträckte
att omsluta ömt den hulda
och, när hjerta slog mot hjerta,
dem förmäla till ett enda.

Men ur drömmens rosenvilla
snart jag väcktes, mina händer
hårdt jag pressat mot mitt hjerta,
som var nära att förkrossas,
då det såg sig kallt bedraget
på den skönaste bland drömmar
och ur qvalens hafsdjup hörde:
«dåre, du skall evigt sakna.»
Hvarje suck var lik en dödssuck
och hvar tår, som ögat fälde,
smög sig obemärkt i jorden.

Från mitt hjertas dolda spegel
föll ett skimmer på naturen, —
och hvar blomma log i tårar

och hvar fogel sjöng sin klagan,
som förrann med mina suckar.
Sjelf den ystra silfverbäcken
flög från stalp till stalp, som sökte
han den älskade att hinna.

Hvart jag såg, jag såg Selinda,
och från dal till dal jag hörde
genljud af mitt rop: »Selinda!»
Men på nattens sky hon glänste,
blott en drömbild, och försvann.

2.

Uppfyllelse.

O, hvad äro idealer,
drömmars ljusa luftgestalter,
mot den verklighet jag lefver,
ty jag älskas af Selinda!

Nyss i dalen, der jag ofta
drömt mig säll vid hennes hjerta,
hennes hand med min förentes,
hennes läppar rörde mina,
och den varma kinden brände
glödande mot min.

Hvad jag kände — ack, hvem målar
blodets svall och sällhetsströmmen,
som med fart af himmelsgnistan
genom mina ådror sprang!

Nu mitt hjertas qual försvunnit
för den ömhet, som Selinda
med sin mildhets gudomsstämma
bjöd uti min själ att stanna,
der hon sjelf är herskarinna.

Ljuft förlorad i min drömverld,
nörd af kärlekens förtjusning,
står jag häpen och mig frågar:
»är det verklighet jag lefver?
Är ej sällheten en villa?» —

Nej, jag vet, att du mig älskar,
du, som gaf mig lifvet åter,
och den dröm, som hemligt föddes
med mitt väsen, är besannad;
ty mitt lif var blott en saknad
af ett hjerta, som mig omslöt
med sin kärleks ljufva fullhet,
O, Selinda, utaf ditt.

Är din kärlek då ej sprungen
rotlös fram ur ögonblickets
snabbt försvinnande berusning,
säg mig än en gång: du älskar,
att du älskar mig i döden.
Intet öde då mig träffar,
mäktigt nog att mig förkrossa,
på den törnbevuxna jorden.

3.

Försakelse.

Pligten, liksom du, mig bjuder
att den fulla verkligheten
af min sällhetsdröm försaka.
Ingen jordisk hydda, timrad
hop af skogens fur, skall sluta
i sin famn oss två förenta.
På det flyddas graf jag gjuter
ej en tår och ej jag klagar.
Ödets koppardom står ristad
i mitt bröst. Farväl, Selinda!
Ej i tiden låt oss söka
målet för den eld, som flammar
mot den rena himmelsrymden,
hvarifrån dess gnista föll.

Kraftens skära ungdomsblomma,
som min längtans heta samum
hotade till stoft förbränna,
till ny blomstring du besvurit.
För den handling, som bestämdes
till ett mål för livvets irrfärd,
nu en hjelte lik jag kämpar,
med det mod, som hoppet tänder,
med ditt namn på mina läppar.

Men när jag en gång förstummats
och mitt lefnadsblod förrunnit
af ur strid hemburna såren,
bind en krans af hvita liljor
mellan lager, eterneller,
vira den kring hjeltens tinning,
lägg vid sidan svärd och lyra;
ty symboliskt de beteckna:
sångarlif och trogen kärlek
och den strid för dem han kämpat.

Och när stoftets boja lossats
från din själ, med segerkrona
och med fridens palm din hjelte,
jublande af fröjd, i rymder,
dolda för hvart dödligt öga,

ilar dig till möte, tackar
dig för sällheten i lifvet;
ty det hopp, som lyst min bana
och mig lugnat uti striden,
var en skapelse af dig.

Då jag funnit i Selinda
målet för min barndoms drömmar,
och den saknad, som mig brände,
ljuft försmält i min Selinda.

Den hopplöse.

Uåfångt strömma sorgens tårar,
hoppet blott mitt bröst bedårar,
och det mål, hvarför jag brinner,
likt en sol i natt försvinner.

Intet jorden har att gifva,
att den bleka sorg fördrifva.
Hvad hon ger, hon tar tillbaka
och mig bjuder blott: försaka!

Hjertan klappa, ögon brinna,
kärlek tror sig målet hinna,
men han hann det blott att känna
smärtans eld i djupet bränna;

Ty den kärlek, som du mente
tid och evighet förente,
slets i tu och mot en annan
lutar *hon* den sorgsna pannan.

Upp mot ljusets drömda länder
blicken flyr, men återvänder,
ty det hem, som själen anar,
jordens öga fåfängt spanar.

Var min lefnads lott att strida,
såras, blöda jämt och lida?
Dunkla äro mänskans öden,
visst af allt är endast döden.

Hvarje hopp, som jorden föder,
blixten lik, som blott föröder,
klyfver nattens moln och blossar.
bländar för en stund och krossar.

Derför i mitt bröst bor smärtan.
Jorden är ej hem för hjertan.
Hvad hon ger, hon tar tillbaka,
och dess bud är blott: försaka!

Skaldens bön.

Dunkla, underbara bild,
sänk dig ned som hoppet mild,
låt ej stundens veka smärta
vägen finna till mitt hjerta.

Tänd min lampa der jag går
vilse lätt i dina spår;
sanning, skönhet, allt jag finner,
om blott du som stjerna brinner.

Skönhetssinnet, som du gaf,
är ett ljus på jordens graf,
liknar strålen från det höga,
sprungen ur ditt himmelsöga.

Känslan af ett evigt väl
fyller med musik min själ.
Sången, som i själen klingar,
fridens fläkt till jorden bringar.

Toner, som jag älskat så,
ack, jag kan er väl förstå.
Himlaröster, som mig svara,
endast så till jorden fara.

Fordom sjöng der äfven jag
säll i ljusets sångardag;
nu jag stoftets son är vorden,
fängslad som en slaf vid jorden.

Men när lyrans sträng jag slår,
själen ur sitt fångsel går.
Liksom svanen fri på vågen
sväfvar hon mot himlabågen.

Då är ljust och gladt mitt lif,
sången blott mitt tidsfördrif,
hvarje människa min like,
jorden sjelf ett himmelrike.

Till naturen.*

Omnia mutantur, nihil interit.
Ovidius.

Natur, evigt alstrande kraft, tingens rot, verdarnas
sol, ständigt rörlig, vexlande i dina företeelser
ligger du på djupet alltid den samma.

Kaos rörde sig ur sitt intet vid din blick,
tingens frön bräckte fram ur dess sköte och du
strödde dem kring dig i det oändliga, du, varandets
medelpunkt, lifvets förmåga, dagens ljus.

Se, grushögar som förbrända lager ur jordens
inelfvor stapplade öfver hvarandra! Vingårdar plan-
teras deruppå och försvinna. Phœnix, du förbränner
dig själf att uppstiga alltid ny, evigt den samma.

* Detta utbrott af en känsla, som i naturen såg en allt genomträngande
makt, förskrifver sig från den tid, då våra stora skalder från århundradets
början i det närmaste tystnat och endast tyktes lyssna efter ljudet från en
värdig efterträdare på kungatronen i diktens rike.

Människoverld, poesi, vishet? — Ett: »varde!»
— och ur lifskällan frambryter evighetens ljusflod
och speglar sitt eget väsende.

Drick dödlige och sjung:
»Helig, helig, helig i himmelen och på jorden!»

Lyssnen! Naturen sjunger sin egen lifssång.

De gamle gudar? Hebe, räck nektarpokalen!
Ha, evigheten strömmar öfver skaldens harpa.

Se vishetsgudinnan fullrustad sprungen ur
Olympierns, viggskakarens hjessa!

Föd, natur, så skalden, den mäktige! Rusta
honom med din sanning, kraft, skönhet!

Rufvar icke tiden? Se, barnen kräla lekande
med harpor vid Pindens fot. Lagrade skalder sitta
på dess spets, grånade lockar falla böljande öfver
deras skuldror, blickarna som en bön mot jorden,
harpan står tyst vid deras fot.

Hör! Ljöd det ej som en ton från lagerskogarna
der nere? Den växer, nalkas och luften fylles af
välljud.

Se, lik en gud kommer skalden! Mäktiga ljud springa från hans harpa, sången fyller nationers bröst, folken störta häpna, tjusta i hans spår. Barnen krossa sina harpor och sträcka händerna mot sångaren.

Solen kastar sin blick öfver oceanen. Skalden träder upp mot det heliga bergets spets, de gamles grånade lockar fladdra, blicken flammar, handen far som en fläkt öfver den tystnade harpan, och de sjungande svanorna simma jublande öfver tidens och evighetens gräns.

Fosterland, hvar undermannen? Se, de gamle sitta med halfbrustna blickar tysta på sina troner.

Natur, låt din heliga kraft, en gudaeld, genomtränga nationen!

Det nya Sverige.

(Till en vän.)

Man ljuger, broder, på vår samtids slägte.
Än klappar hjertat uti nordbons barm.
Om striden fram ur digra molnen bräckte,
likt ljungeldsflamman under tordöns larm,
som fordom ljunga skulle svenska svärden
och landet räddadt bli från skam i verlden.

Till dess kom, följ mig upp till nordanskogen!
Bland tall och gran bor der ett gästfritt folk.
Den nya tiden der, den gamla trogen,
skall bli dig forna mannabragders tolk.
Kraft, redlighet och rena, enkla seder
än frodas der till svenska namnets heder.

Ödets man.

Från en klippa djerf i hågen
ser en man bort öfver vågen.
Solen stiger på sin ban,
speglar sig i ocean.

Mannen öfver hafvet gungar,
svärdet ut bland folken slungar.
Verlden störtar häpen ner
och en hjeltekraft tillber.

Stormen stiger upp och ryter,
hjelten kungaspiror bryter,
kraftens ljungeld i hans hand
flammar öfver haf och land.

Svärdet blixtrar öfver jorden,
Södern reser sig mot Norden.
Hjelten högg, — men ödet log,
kraften domnade och dog.

Se, på klippan mellan hafven
hamrar stormen hjeltegrafven.
Hjelten kommer, bleknar, dör,
stormen blott hans dödssuck hör.

Men ur spillrorna af verlden,
trampad ned på hjeltefärden,
blommor utaf tusen slag
spira upp i ljusets dag.

Kring hans minnesstod, Europa,
i en krans de slå tillhopa.
Tidens barn med undran stå
tysta, seende derpå.

Den öfvergifna.*

Dagen bleknar, natten breder
fläktande sin mantel ut.
Trötta vandrarn stilla beder,
önskar sig vid resans slut.

Doft i dalen susar vinden,
månen stum på himlen går,
saknaden med bleka kinden
sörjande vid grafven står.

Lik en vålnad fram jag skrider,
lyssnande till nattens ljud,
spörjer timmen: hvad det lider?
Spörjer himlen: hvar är Gud?

Fröjd och smärta ej jag känner.
Kärleken på qualens glöd
har förbränt mig och förbränner,
jag har dött, men är ej död.

* Med melodi af Mathilda Gyllenhaal, född Orotzka.

Offret af ett fridfullt hjerta
åt en yngling nyss jag gaf.
Glad han tog det, såg min smärta,
gladare han blef deraf.

Men en fjäril snart han sträckte
vingen ut och flög sin kos,
stal en afskedskyss och bräckte
af en fordom älskad ros.

Rosen vissnat, blodet rinner
jämt ur stängelns öppna sår,
kraften mer och mer försvinner
och till stoft han återgår.

Yr som fordom fjärln ilar
kanske till sin ros igen,
trampar stoftet, der hon hvilar,
vet ej af sin forna vän.

DÖDSRUNOR.

1.

Vid en landsmans* graf.

För skickelsens lagar
faller ditt lif som en ros.
Stagnelius.

Hik en vårflod öfver de vida fälten
störtar dödens grumliga, dystra bölja.
Mången hydda, bräcklig som allt på jorden,
rycker hon med sig.

Jaga molnet, dödlige, från din panna!
Blott en hydda störtade ned i djupet.
Anden, som der bodde, på lösta vingar
ilade uppåt.

Hörde du från darrande läppar sången?
Af en störtvåg kastad, en yngling bad nyss.
Bönen upp mot kärlekens hemland steg i
heliga toner.

* Robert Gottfrid Leopold Smith, studerande af Göteborgs nation vid Upsala Universitet. Hans studiemål var filosofiska graden. Den aflidne var en stor älskare af musik. Under yrseln före dödsstunden hördes han sakta sjunga psalmmelodier.

Mild, osynlig sväfvade ned befriarn,
tog i famnen kämpande ynglingsanden
och från jorden ljusnande himmelsvägen
förde dig, broder!

Glad bland barnen stämmer du nu din lofsång,
hvita vingar växa på ljusa skuldran,
och med blicken, klarare nu än fordom,
skådar du kring dig.

Säg hvad ser du? Strålar i himmelsrymden
hvad du sökte bäst på den mörka jorden,
tankens mål, den anande känslans urbild,
tonernas källa?

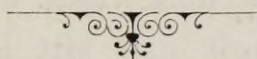
Ack, förgäfves, bröder, vi spörja döden.
Ljudlös stämman, kallnade läppar tiga.
Stoft är jorden, anden är dock odödlig.
Låtom oss hoppas!

Brodersgriften nalkens med heligt allvar!
Våren snart med doftande blomster strör den.
Så der döden härjande framgått, spire
evighetsblommor.

SMÄRRE DIKTER.

Moder, du, som nekades sista vården
ge din son, den älskade, ende, gråt ej,
fast du ensam, lemnad af barn och make,
vistas på jorden.

Drick ur fridens eviga helsokälla!
Mången dödlig svalkats af ljufva vattnet.
Pröfningsdalen kanske du lemnar snart nog,
träffar dem åter.

2.

Vid en makas död.

(Till E. A. S.*)

Är det sant, hvad ryktet säger,
att uti den vises hus
mörkret slagit ned sitt läger,
ty der slocknat har ett ljus?

Klara nyss der brunno tvänne,
lugna, med ett mildradt sken.
Döden kom och släckte *henne*.
Matt han brinner nu allen'.

Uppåt flög den milda flamman,
uppåt stirrar maken nu,
drar sig mer och mer tillsamman.
Skall snart slockna äfven du?

* Erik August Schröder, filosofie professor vid Upsala Universitet. Hans första maka, mild, älsklig, oskyldig som ett barn och därför omtyckt af alla, dog ännu ung.

Båda brunno för hvarandra.
»Kärleks» namn den lågan bar.
Derför tynar bort den andra,
när den ena slocknat har. —

Så jag sjöng, när budet lände,
som med häpnad slog en hvar,
att den goda, som du kände,
ack, så väl, re'n slocknad var.

Åt din vishets lugna boning
hon sin kärleks solljus gaf.
Se, det samma med försoning
lyser än vid hennes graf.

Liksom fjäriln plötsligt flyger
ur förgänglighetens skal,
så hon flög, men, ack, hon smyger
än till dig från ljusets sal.

Hör du ej af vingar slagen?
Ser du ej det ljusnar nu,
ty hon bär i anletsdragen
färgen af sin himmel ju?

Ack, hon längtar att sin lycka
dela få med dig igen,
vill i sjelfva himlen trycka
till sitt bröst sin lefnads vän.

Derför sörj ej, hon är nära,
bunden af ert kärleksband,
brinner endast att dig lära
vägen till sitt himmelsland.

Kyrkogården.

Underbart är mången gång själens drömlif, medan kroppen hvilar medvetlös i sömnens famn. Så tyckte jag mig en gång förflyttad till min barndoms nejder, der Göta elfs vågor ila förbi den stora handelsstaden, för att snart blanda sig med hafvets lugna eller upprörda vatten. Stadens omgifning har att uppvisa flere synnerligen vackra punkter, men den mest romantiska är måhända att söka kring Örgryte kyrka. Här möter man öfverallt villa vid villa med sina trädgårdar och skuggrika parker. En större å flyter fram i dalsträckningen, och bergshöjder med eller utan skog saknas ej i granskapet.

Midt upp i denna romantik ligger nämnda gamla kyrka med sin lummiga omgifning, der skuggorna kämpa med ljusstrålarne, som söka sig väg mellan trädens blad. Endast åt en sida öppnar sig utsigten öfver en sluttande saftig gräsmatta, som begränsas af skogshöjder.

Kyrkogården med sina träd och sina mer eller mindre anspråkslösa grafminnen sänker sig ned mot en bäck, öfver hvilken en smal, hvälfd bro leder till en närgränsande park.

Sådana voro hufvuddragen af den trakt, dit drömmens genier förde mig.

Det tycktes vara en månklar Augustiafton, då naturens grönska var upplifvad af ett nyss fallet regn. Vattendropparne hängde ännu qvar på trädens blad och lågo skimrande på gräsmattan och i blomkalkarne, medan månens magiska ljus letade sig fram mellan skuggorna, bröt sig i vattenperlorna och gaf åt hela omgifningen denna hemlighetsfulla dager, som stämmer människosjälens fördrömmar och syner.

Sökande ensligheten för att fritt få öfverlemna mig åt tankens och fantasiens flygt, gick jag upp på kyrkogården. Korsen stodo der, de stumma vårdarna, med utbredda armar öfver grafvarna. Månen tittade in genom kyrkfönstren, och jag såg, huru strålarne der inne spöklikt dallrade på de hvita kalkväggarna. I grafvarna var visst mycket tyst, men ej mindre öfver dem. Ingen fogel hördes qvittra, ingen lätt hviskande vind flög smekande öfver blomstren på de små kullarne med sina väktare på. Blott den omtalta bäcken sorlade sakta.

Bland de många, hvilkas stoft hvilade på denna kyrkogård, var äfven en min barndomsvän. Jag kände hans hviloplats och uppsökte den. Han utmärktes endast af en enkel, grön kulle, som obetydligt höjde sig öfver den omgifvande marken. Ingen hand tycktes vårda den, inga friska blommor lågo utströdda deröfver, icke ens några vissnade blad buro vittnesbörd om ett människohjerta, som i kärleksfullt minne bevarade den bortgångnes bild, intet kors tydde egarens namn. Men var det en slump, att detta stoft blifvit nedsänkt vid foten af en brusten ek? Den unga eken, som nu slumrade vid den åldriges fot, hade ännu i sin vårknoppning stupat för en stormil.

Jag kunde ej undgå att tänka på människors glömska, på den lätt slocknande kärleksgnista, som för en stund blossar upp, värmer och upplifvar deras hjertan, men snart förgår. Huru annorlunda himmelen och den medvetlösa naturen! När vintern kommer, bredes det oskulshvita snötäcket äfven öfver den obemärktes anspråkslösa grafkulle, men när vårsolen kallar naturen till nytt lif, förvandlar sig det hvita täcket till klara vattendroppar, hvilka jorden mottager till näring för den friska grönska och de skiftande små blomster, som hvarje vår uppspira ur stoftet. Det är som betecknade himmelen genom dessa färger, den hvita och den gröna, oskulden och hoppet som grafvens vårdare, liksom

de äro våra säkraste vägledare genom lifvet. Så har äfven den ringaste, om ock glömd af människor, sina skyddsandar.

Under dessa och andra betraktelser, som föddes af platsen, der jag var, hade jag glömt tidens gång. Det blef midnatt. Månens silfverljus hade fått ett allt starkare sken och de mörka skuggorna trädde i samma mån skarpare fram.

Plötsligen vaknade jag upp ur mina betraktelser och såg mig omkring. Se, då stod bredvid mig en förunderligt ljus skepnad med blickar så strålande och klara som någon stjernas der uppe. Slagen af häpnad betraktade jag en stund hans anletsdrag. De syntes mig så bekanta. Hvar hade jag förut sett dem? Voro de de försinligade dragen af dessa bilder, som min fantasi så ofta skapat och med hvilka jag i drömmen så förtroligt umgått? Eller var denna uppenbarelse liksom ett stjernskott på det dunkla minnets himmel, för att till nytt lif återkalla en försvunnen verklighet?

»Hvem är du?» sporde jag slutligen. »På mitt hjertas slag känner jag, att du ej är främmande för mig.»

Ett ljuft leende spred sig öfver hans anlete, och det var som skulle strålen från hans milda öga trängt till djupet af min själ.

»Ah!» utbrast jag, »du är denna grafkuelles ande! Du är min barndomsvän!»

Han log ännu mera ljuft och mildt, men vände sig i det samma mot parken på andra sidan bäcken. Jag vände mig ock ditåt och nu fångslades hela min uppmärksamhet af hvad som mer och mer framträdde för mina ögon.

Ljuset växte i parken och en otalig mängd färgskiftande små stjernor dallrade mellan bladen på de lummiga grenarne. Jag trodde, att det var månstrålarne, som genom månens förändrade ställning fått en bredare väg till vattendropparne, hvaraf en starkare färgbrytning uppkom. Men de små stjernorna sväfvade fria i luften och deras sken växte allt jämt. Se, då syntes en hop små ljusa skepnader, lika alfer, med lätta steg färdas från kyrkogården öfver den lilla bron in i parken. Deras ögon brunno på afstånd som tindrande ljusstrålar. I en dansande takt sväfvade de nu omkring på den mer och mer upplysta platsen i parken, under det deras hvita, gasartade slöjor i behagliga båglinier höjde sig i luften öfver deras hufvuden. Färgskimret från den stjernhimmel, hvars stjernor nu blixtrade som diamanter öfver dem, hade blifvit så starkt, att mina ögon nästan bländades deraf. Det var som hade en underbar förtrollning spridt sig öfver hela den belysta omgifningen.

Betagen af den obeskrifligt tjusande synen, stod jag länge orörlig och stum. Men plötsligen återkommen till mig sjelf, vände jag mig till min vän för

att uttrycka min förvåning, då i det samma hela skådespelet i parken försvann och allt blef som förut.

Jag såg på min outransaklige vän. Han log med ett uttryck, som viste han något, som han ej kunde uttala.

Jag lemnade nu hans grafkulle och gick mot kyrkogårdsporten. Han följde mig. Porten öppnade sig liksom af sig sjelf, men då jag nedstigit utför trapporna och såg mig tillbaka, var porten tillsluten och min vän försvunnen.

Länge stod jag qvar och blickade in mellan portens jerngaller. Det var som hade jag väntat, att de döde skulle uppstiga ur sina grafvar. Men intet syntes, som kunde häntyda på en andeverld. Jorden med alla dess lefvande varelser slumrade, äfven vindarne hade gått till hvila, ej en fläkt kunde förnimmas. Endast der uppe i den blå, månbelysta, gränslösa himlarymden syntes millioner ljus, stora och små, lysa, brinna och gnistra, liksom var lif att söka blott der.

Huru underbart, huru outransakligt, tänkte jag, är ej vårt människolif! Hvad äro vi? Hvarifrån komma vi? Hvart gå vi? Hvad veta vi, hvad kunna vi veta? Hvad är stoft, hvad är själ? Lefva vi blott ett skenlif? Hvad är då verklighet, hvad dröm? O, grafven är stum, och hvad svarar lifvet? Och med denna tanke vaknade jag.

Flickan i stormen.

Stormen reser sig upp och vältrar
fram bland fraggiga böljor, skeppet
kastar han som en boll framför sig,
kastar och ryter.

Blixten splittrar det dystra molnet,
slungar svärdet kring stormens hjessa
och i vredgade jettens hjerta
släcker sin flamma.

Skeppet, jagadt af stormen, darrar
fraggomyradt på sista böljan.
Böljan vräker mot kala klippan,
skeppet försvinner.

Men fullmättade hafvet gapar,
slungar spillrorna fram ur djupet.
Kring vågbrytande klippan stormen
sjunger triumfsång.

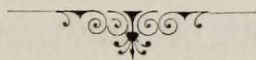
Midt bland krossade böljors fradga
stod en flicka på klippetoppen,
såg i djupet sitt hjertas älskling
stupa, försvinna.

»Var det ej *han*? Liksom en andehviskning,
i stormens brus jag hörde ju hans stämma?
Mitt namn han ropade och sträckte mot mig
sin öppna famn och sjönk i djupet. — Snart,
O, grymma haf, skall du få mer att sluka.
Är du ej mätt ännu? Se'n du dig häfde
mot Brustna klippan först, hur månet offer
har du ej lockat ut på falska djupet
och mättat dig deraf! Det är din föda.
Se här ett offer till, det är frivilligt,
ej du har tjusat mig, du falska haf! —

O, lif, hvad du var lyckligt! Vid hans hjerta
jag drack af gudars nektar, drack till botten.
Han blef min afgud, *honom* blott jag tillbad,
och i hvar droppe från hans läppars vin
jag drack mig rusig af lycksalighet.
Jag byggde upp ett tempel, kärleken
var grunden, väsendet och allt. Ur hvalfven,
som reste sig på fasta pelarstoder,
genljöd båd' dag och natt den fulla sången.

Hvad jag var lycklig! — Stormen slog mot grunden,
och templet störtade, blef grus. Deröfver
våldsverkarn herskar nu med blix och dunder. —

Hvad var min lefnads saga? Blott en dröm,
en gyllne morgonsky, som bådar dagen.
Hvad är väl nu mitt lif? Ett grusadt tempel,
en kropp förutan själ, ett återljud
från dar, som flytt. — Hvarför skall jag väl lefva? —
Tag, himmel, hvad du gaf! O, jag vill dö,
blott döden kan försona mig med lifvet.»

Ynglingen på hafsstranden.

Hvadan kommer du, o, bölja?
Dunkelt är det språk du för.
Som en skald i sång du dör.
O, att jag dig finge följa!
Säkert fick jag veta då,
hvad jag nu ej kan förstå.

Oron, som mitt lif förtär,
är hon blott ett ondt begär
eller männ' den samma
är en himmelsk flamma?

Skådar jag mot solens ban,
löper hon som hon är van,
med en fart, som är otrolig,
utan hvila, jämt orolig.

Om jag utåt hafvet ser,
flyga böljor upp och ner
och deröfver vindar ila,
molnen segla — ingen hvila!

Blommorna på jordens grund
lefva blott en liten stund,
spira hastigt upp som gräsen,
skifta former, men ej väsen.

Evig vexling, ingen ro,
hvert jag ser! Hvad skall jag tro?
Är det lifvet sjelft, som lågar,
bränner upp sin form och tågar?

Nå välan, kom, oro, då,
lär mig lifvet rätt förstå!
Jag skall brinna, som du brinner,
bränna, tills jag målet hinner.

Som för böljan samma haf
lifvets ursprung är och graf.
En gång i dess klara vågor
får jag svar på mina frågor.

På Alperna.

Han.

Äck, om du ville älska mig
så troget, som jag älskar dig,
den eld, som nu min plåga är,
blef' då mitt skönaste begär.

När dagen upp sitt öga slår,
mitt hjerta till din hydda går,
och till din dörr det smyger så,
som vore det ett såradt rå.

Och qvällen, som med dristig hand
jämt sätter gletscherna i brand,
förlamad ser än håg och arm
och när blott lågan i min barm.

Så i min kärlek geten har
på alpens brant ett tryggt försvar.
Hon löper lätt, hon ser på mig,
och jag, jag tänker blott på dig.

Förr var så djerf och fri min håg,
nu är jag som en stannad våg,
och intet alpens villebråd
tycks frukta mer mitt öfverdåd;

Ty bössan från min skuldra ned
blott hänger som ett stycke ved.
I hornet dock jag stöter till
och ser, om du mig höra vill.

Då händer, att din dörr slås opp,
och du, du ser mot alpens topp.
Du kanske lyss till ekots skall,
mer stum likväl mot mig och kall.

Ack, om du ville älska mig
så troget, som jag älskar dig,
den eld, som nu min plåga är,
blef' då mitt skönaste begär.

Hon.

Jag älskar dig och älskat har,
fast kärleken förstummad var,
alltse'n du sjöng om »bergets mö,
så hård som is och kall som snö.»

RUDOLF HJÄRNE.

När ned från alpen ljud din röst,
slog hjertat högt uti mitt bröst.
Förstummad sjelf se'n denna dag,
hur veta, säg, att *hon* var jag?

Poesi och konst.

Kan du *sjunga*, kan du *dikta*?
Uti himmel och på jord
Se dig kring och troget bigta,
hvad du såg, i ton och ord.

Mörka skuggor på din bana
sväfva för ditt öga då,
men hur dina blickar spana,
ser du ljusets makt också.

Jämt det genom världen strömmar,
lyser upp din egen själ.
Herske det i dina drömmar,
i din dikt och sång jemväl!

Skönhet så till jorden bringar
du som tolk af ljusets verd.
Gif så orden tonens vingar,
och du gör en himmelsfärd. —

Kan du *måla*? Se, på stranden
vinkar dig en ängel der.
Färgstoff han i ena handen,
penseln i den andra bär.

Fatta penseln, färger blanda!
Allt hvad lifvet skönast har
fängslas skall med konstnärsanda
underbart på duken qvar.

Men på duken, se, den vida,
lifvet helt du återgaf.
Ljuset syns med mörkret strida,
skeppet vräks på stormigt haf.

Fri som dikten, hvit som svanen,
ofvan syns en dufva fly
mot en öfver oceanen
purpurrandad morgonsky. —

Kan du *bilda*? Himlens låga
greken från Olympen stal.
Gudars lif och diktförmåga
konstnärn fick i jordens dal.

Mäktigt ljuda skaparorden:
»varde ljus!» Ur dödens land
stenen reser sig på jorden
levande för konstnärns hand.

Vid den bilden låt oss stanna!
Se, hur lifvet glöder der!
Hvilken örnblick, hvilken panna,
hvilka lefvande begär!

Jorden bär ej bildens like,
ingen dödlig sådan var.
Konstnärn i ett himmelsrike,
när han högg den, lefvat har.

Hafvet och källan.

Hett obegränsadt haf, speglande den rena, ljusblå himmelen, omslöt jorden, som simmade deri likt en ö. Vårsolens gyllene barn lekte med de små böljorna på hafvets, af lätta, smekande vindar krusade yta. Allt rörde sig liksom till dans vid *sångens* harmoni, som genombäfvade det hela.

På öns strand stodo många slags träd med nyss utspruckna, ljusgröna blad. I deras skugga uppspirade tusentals färgskiftande blommor, hvilkas angenämt berusande doft redan började att förnimmas. En källa, hvars svala vatten var klart och genomskinligt som det renaste glas, porlade ymnigt upp vid foten af en åldrig hängbjörk.

På den mjuka, saftiga gräsmattan, som omgaf källan, sutto tvänne unge män med helsans ungdomliga rosor på sina kinder och med blickar, som glänste af en sällsam eld. I den enes famn hvilade en fullsträngad luta, och när han med konstfärdig hand rörde hennes underbart ljudande strängar, var

det som hade luften dallrat af välljud, och fåglarne, gripne af tjusning, svingade sig upp ur de närstående träden och sväfvade på lätta vingar och under täflande sång öfver källan, medan hafvets böljor liksom påskyndade sin gång mot stranden, för att dö vid den unge mannens fot. Den lilla båten, som tycktes oroligt bida sin förlossning från det band, hvarmed han var fängslad vid ett träd, rörde sig upp och ned, fram och tillbaka i de squalpande vågorna, liksom längtade han ut på det himmelsspeglade djup, som så ofta burit honom och för hvilket han var till. »Kom!» »Kom!» ljöd det för honom från detta djup, der allt föddes och dog i snart sagdt samma stund för att åter uppstå i föryngrad gestalt, i evig ungdom.

De båda vännerna blickade än med hänförelse ut åt det glittrande hafvet, än med oro tillbaka mot de skyhöga, dystra och söndersprängda granitklipporna, som i fjerran blottade sina mörka hålor, der endast onda makter syntes ega sitt hemvist. Korta, knotiga träd tittade här och hvar fram ur de gapande bergskrefvorna, växtligheten syntes hämmad, lifvet nära nog qväfdt, ty den herskande färgtonen var grå, och ur de mörka afgrundsdjupen hördes ett doft ljud, liksom smidde man mordiska vapen för hemska dåd. Dystra skyar sväfvade deröfver, ugglornas nattliga läten blandade sig med ulfvens tjut, och gamarne syntes då och då

långsamt höja sig i luften, speja och skräna efter rof.

Mannen med lutan, det var sångaren, störtade plötsligen upp. »Kom!» sade han till sin vän, »ännu en dryck ur den klara källan! Dess ådror ge lif åt jorden och gå tillbaka till sitt ursprung, morgonhafvet der borta. Vederqvickta skynda vi sedan på vår oroliga farkost ut på det oändliga hafvet. Jorden kan ej, vill ej förstå oss. Hon lefver blott af materien. Hvad är andens, hvad är sångens lif för henne? Nej, broder, låtom oss ila ned till stranden! Lika de besjungna svanorna skola vi simma, dricka föryngring ur evighetens bölja och strö kring oss sångens guld- och silfverperlor, glimmande som morgondagg på vårblommorna.»

»Du har tjusat mig med dina toner», svarade vännen, »och jag följer dig från jord och tid. Din sång är djup och rik. Han har fört mig från den första, dunkla känslan, aningen, till vetandets åskådning och klarhet. Jag trodde, nu *vet* jag, hvad jag trodde. Det är, som vore jag vid målet. En dryck till, säger du. Ja, kom, låtom oss skynda! Odödligheten dricker jag ur den evigt klara, strömmande källan.»

Och de lutade sig ned och drucko.

»Nu», fortfor vännen med flammande blickar, »ha vi druckit mod, kraft, helsa och evig ungdom.

Hur underbart! Jag förs liksom på vingar, jag blir så lätt, så glad, så fri!»

Och i det samma skyndade de sig ned till båten, som snart i en dansande takt fördes af de språksamma böljorna ut på hafvet.

»Men se», ropade sångaren, i det han vände sin blick mot bergen, »der kommer lik en bergflod *Kronos*, skummande af vrede, med sin blodtörstiga här att förfölja oss. Klippor, träd, blommor och allt skönt, som möter i hans väg, rycker han upp och förtrampar, lemnande en ödemark efter sig. Ha, skönhets- och ungdomsfrätare, du, som lefver blott af förstöring, se, nu har du din lön! När du ville uppnå oss, sångens barn, som du förföljt, emedan vi trodde på ett lif, bättre än ditt, och på en makt, högre och mäktigare än du, på sanningens och sångens evige Gud, stupade du i hafvets djup och försvann för alltid med ditt följe.»

»Nu, min vän», fortfor han, vändande sig till honom, »segla vi fria på *diktens* haf. Hör du den sköna sången, som lifvar och föryngrar allt? Kom, låtom äfven oss sväfva som toner af den eviga *harmonien* och lefva deri.»

Han grep sin luta och efter några inledande ackord uppstämde de båda vännerna följande sång:

Nu är mörkrets makt försvunnen,
nu är tidens dag förrunnen,

ty den sol, som nu vi skåda,
med sin eld förjagat båda.

Se, dess bild i hafvets spegel
återstrålar himmelskt klar,
färgar ock vårt lilla segel,
som på glittrig bölja far.

Som en bölja
med den andra,
låt oss följa
nu hvarandra!

Hvad vi förr på lifvets bana
dunkelt blott ha kunnat ana,
se i ljusa spegeln der,
hvad det var och hvad det är.

Strålande och himmelsklara,
liksom hafvet vi befara,
låt oss gunga
evigt unga,
som de glada
böljorna, och sjunga.

Dikt och verklighet.

From friska fläkt, som vårt lif förnyar,
från himlen jaga dess mörka skyar!
Låt mig få skåda, hur skönt är lifvet,
när ljus är himlen och molnet rifvet!

Nu lyser solen och blomsterskålar
och allt hvad jorden har skönt bestrålar.
Min själ ock ljusnar, bekymren flykta.
Du får dem söka med ljus och lykta.

Så skall det vara med diktaranden.
Han kastar af sig de tunga banden
och far som vinden omkring i verlden
och plockar blommor till dikt på färden.

Men ljuset tar han från eget hjerta,
och om det brytes i färger bjerta,
så är det därför, som väl i veten,
att dikten springer ur verkligheten.

Dock »hvad är verkligt?» man ofta frågar
och svaret gifva jag dristigt vågar:
allt hvad du skådat och hvad erfarit,
den tid, som är, och den tid, som varit.

Men mänskoanden ej hör till gruset,
han får sin näring från himlaljuset.
Att det är verkligt, att dit han sväfvar
på drömmars vingar, du fåfängt jäfvar.

Så allt är verkligt, som vi ha lefvat.
Det fattas bäst, när vi seglen refvat
och skeppet, lastadt med klara tankar,
i lugna hamnen har kastat ankar.

Då är fullbordadt ej allt vi hoppats,
men frukt är mogen, som fordom knoppats,
och klar som tanken och varm som bigten
ur hjertats kamrar nu springer dikten.

Så sjunger skalden, hvad han erfarit,
och tyder framtid ur tid, som varit.
Den vise ser man, men ock ett hjerta,
som mänskligt känt har båd' fröjd och smärta.

Ljus och frihet.

Må hvem som vill all verdens gunst
och lyckans håfvor söka
och tomheten föröka
med all förgänglighetens dunst;

Jag vill i visdomsdjupet se,
den vises stjerna spana
och himlars himmel ana;
det lönen kan för mödan ge.

Hvem vill må egna på vår jord
åt slafveri't sin dyrkan
i staten eller kyrkan
och slå i band det fria ord;

Jag vill med stöd af sanningen
all frihets rätt bevaka
och maktens bojor skaka
från lemmarna af friheten.

Det var ock fordom svensk mans sed
att hylla djerft den läran,
på den att grunda äran,
vårt arf från höga hjeltar ned.

För ljus och frihet jag alltså,
i handling som i orden,
vill kämpa här på jorden,
ty, märk, de äro ett, de två.

Ett haf.

Ɑag vet ett haf, hvars dunkla vågor bryta
mot klippors nakna, blodbestänkta stränder,
och månget vindkast på dess falska yta
i mörka djupet störtat folk och länder.

Men plötsligt rann der upp en stjerna klar,
som mellan dolda skären lyser vägen,
och seglarn, nu ej mer så rådvill, far
i ljus och vet, hvar hamnen är belägen.

En gång likväl det stormupprörda haf
skall likt en sinad källa raskt försvinna,
men upp utur dess bottenlösa graf
en morgon ny med nya solar rinna.

Då strålar ljus, som ingen ana kan,
då fins ej död, då fins ej sorg och plåga,
ty dödens makt med *tidens haf* försvann
och slocknad är all ändlighets förmåga.

Den gamle sångaren.*

Jag känner väl, min tid är all
och det är slut med sången.
Min gång är trög, min kropp är kall,
snart är befriad fången.

Jag varit firad jag också
af furstar och af folken.
Jag var jämt för det stora då
och för det ädla tolken.

Jag kände grant, det var en Gud,
som fylde upp min lunga,
ty starka sprungo sångens ljud
hvar gång jag måste sjunga.

Nu ingen lyssna vill som förr
på svärdsklang uti orden.
För kraft man slutit till sin dörr
och fråssar blott vid borden.

* Författaren har tänkt sig en högsinnad, fosterländsk skald, sådan som Es. Tegnér, ännu lefvande som en åldrig man, i följande dikt utsjunga de intryck han mottagit af vissa, allmänt kända nutidens företeelser.

SMÄRRE DIKTER.

Och sångmön, som en gång från skyn
kom ned, ett barn af ljuset,
nu kryper som en mask ur dyn
och när sig blott af gruset.

Förr var hon som en ungdom varm,
med eld i ögat, blodet.
Nu är hon som en vinter arm,
en kylig dam på modet.

Och Gud, som blifvit gammal ju,
man drifver bort ur kyrkan.
Sig sjelf man älskar mest och nu
syns egna helst sin dyrkan.

Och freden, som man prisar så,
och fosterlandets ära
man bygger som ett korthus på
fåkunnighetens lära.

O, tid af skam! O, fosterland!
Säg, hvilka öden stunda,
när svärdet ur din fria hand
rycks bort af dem, som blunda?

Förr intet offer syntes tungt,
när dig man tvangs att skydda.
Nu går man som en vekling lugnt
att slumra i sin hydda.

Nej, jag vill gå, hvad skall jag här,
jag har en främling blifvit.
Allt hopp om ädlare begär
har tiden sönderrifvit.

Ack, Gud ske lof, min tid är all!
Nu är det slut med sången.
Min gång är trög, min kropp är kall,
snart är befriad fången.

Målaren och hans fogel.

Jag haft en vän
och har väl än,
men nu han flugit
till andra länder
och vårdas kanske
af andra händer.

Han sjöng så snällt
och skrek så gällt,
när morgonsolen
begynte stråla.
Det var som lät det:
»nu ska vi måla!»

Det kom som bud
från dagens Gud,
och upp jag skyndar
och till staffliet
och börjar streta
som sjelfva biet.

Så satt der jag
den långa dag
och färger rörde
och penseln förde
och intet annat
än fågeln hörde.

Han var så nätt
och grann och lätt
och svängde på sig,
just likt en flicka,
och såg på taflan
och syntes nicka.

När så han satt,
han månget spratt
med lilla näbben
på taflan gjorde
och på paletten
hvad han ej borde.

Men då jag skrek,
förstås på lek:
»du lilla slyngel,
du får ej måla,
det vore bättre,
du ville skråla.»

SMÄRRE DIKTER.

Och nu han strax
slog till ett flax,
och från min skuldra
han sjöng i örat.
Han var så vred och
jag skulle höra't.

Så var vårt lif
båd' fröjd och kif.
Men nu de båda
ha platt försvunnit.
Mot hvad jag mistat
hvad har jag vunnit?

Jag haft en vän
och har väl än,
men nu han flugit
till andra länder
och vårdas kanske
af andra händer.

Men när han flög,
en suck sig smög
utur mitt hjerta,
der jämt det låter,
som fogeln sjönge:
»jag kommer åter.»

Skalden i templet.

(Upsala domkyrka. Solen är i nedgående. Skalden inträder genom vestra tempelporten, stannar under orgelläktaren och synes med beundran kasta sin blick framåt öfver tempelhalfven och högkoret).

Snart tio solar rullat öfver jorden,
se'n första gången detta tempel stod,
en himmelsk tanke, för mitt häpna öga.

En afton gick jag in. Der brunno ljus
och natten rufvade bak pelarraden.
En skara människor mot koret skred,
der nu åt jorden gafs en likes stoft.
Rundt om i grafkapellen män från fordom,
se'n väl de fyllt sitt värf, till hvila gått.
Århundraden ha sedan dess försvunnit,
men än de lefva i hvad stort de gjort.
Här på en marmorskifva stod: Linné;
der uppe: Oxenstjerna. Hvilka namn!

Som ädelstenar lysa de på skölden,
som ärofullt betäcker Sveas barm.
Ack, för de lefvande hvad är ej minnet!
Ett folk, som varit stort och glömmer det
och handlar smått, är dömdt till undergång.
Den tanken brände i min själ som eld.

Då brusade en orgelton, snart fler,
och sången ständes, tog så själen fatt
och flög på starka vingar upp mot hvalfven.
Men hur jag flög, jag nådde ej dit upp,
ty templet syntes växa jämt och slöt
snart jorden in och tid och evighet.
Och hvalfven blånade till himmel, ljusen
uppslammade och blefvo klara stjernor.
Då remnade den djupa skyn och — se! —
en ande, stor, med blickar underbara
och djupare än någon mänskotanke
framstrålade allt mer och mer och slog
kraftfulla armar öfver jorden ut,
välsignande, men varnande tillika.
Nu allt blef ljus och sång. En helig rysning
igenombäfvade min själ. Jag tänkte:
»O, det är Gud, all verlden är hans tempel.
Hvad mänskohänder byggt är blott en bild,
en ringa afbild af det stora hela.»
Då tystna orgelns ljud och sången. Synen

försvann med dem. Men mina händer slötos
tätt samman till en bön: »O, gif mig sången,
att jag må sjunga dina tankar, Gud,
och tända hoppet, der det slocknat har,
och sprida ljus och tyda evigheten!» —

Se'n dess jag sjungit, mina känslor vuxit
och blifvit tankar.

(Skalden går mot högkoret. So-
len belyser plötsligen altarbilden,
som af brons föreställer Frälsaren
på korset).

Se, hvad sällsamt sken!

På frälsarns panna faller purpurstrimman
och återstudsar, likt ett himmelskt hopp,
från törnekronan på hans sänkta hufvud.
Du konung är, bland konungar den störste.
Hur visa mänskor än må tala, skria,
hvad är väl vishet, lif, förutan dig?
Du är grundpelaren i templet, ljuset,
som faller in, går från din pannas sol.
Bakom ditt hufvud hvälfver sig en himmel,
mörkblå till färgen och med silfverstjerner.*
Så står du mellan himmelen och jorden,
att lysa oss till ljusets morgonland.

* Den stjernhimmel, som, målad af Sandberg, hvälfver sig öfver Gu-
stavianska grafkoret, sammansmälter, sedd inifrån kyrkan, med altarbilden
till en skön och betydelsefull tafla.

SMÄRRE DIKTER.

(I Gustavianska grafkoret, der
Sandberg al fresco målat scener ur
Gustaf Vasas lif).

Här konsten rest sin ärestod och vigt
sig samman med nationens skönsta minne.
Hell, konstnär, dig, du värdig är att stiga
med Gustaf Vasa till odödligheten.

(Under korshvalfvet. Solen har
gått ned).

Det skymmer re'n och natten gör sitt intåg.
Från pelarraden faller skuggan väldig.
Så mänskans lif, hvad synligt är i verlden,
en skugga är blott af det lif, som lefver
och blir sig likt, fastän det vexlar form.
I mänskans själ en gnista föll deraf.
Hon lyser, flämtar, slocknar, men för jorden,
ty sjelf hon till sitt ursprung återgår.
Ack, jorden blott en förgård är till himlen.
Hur ofta dock förgäter man det ej
och lefver fort, ett stoftets barn, ett djur,
som ingen tanke har för evigheten.

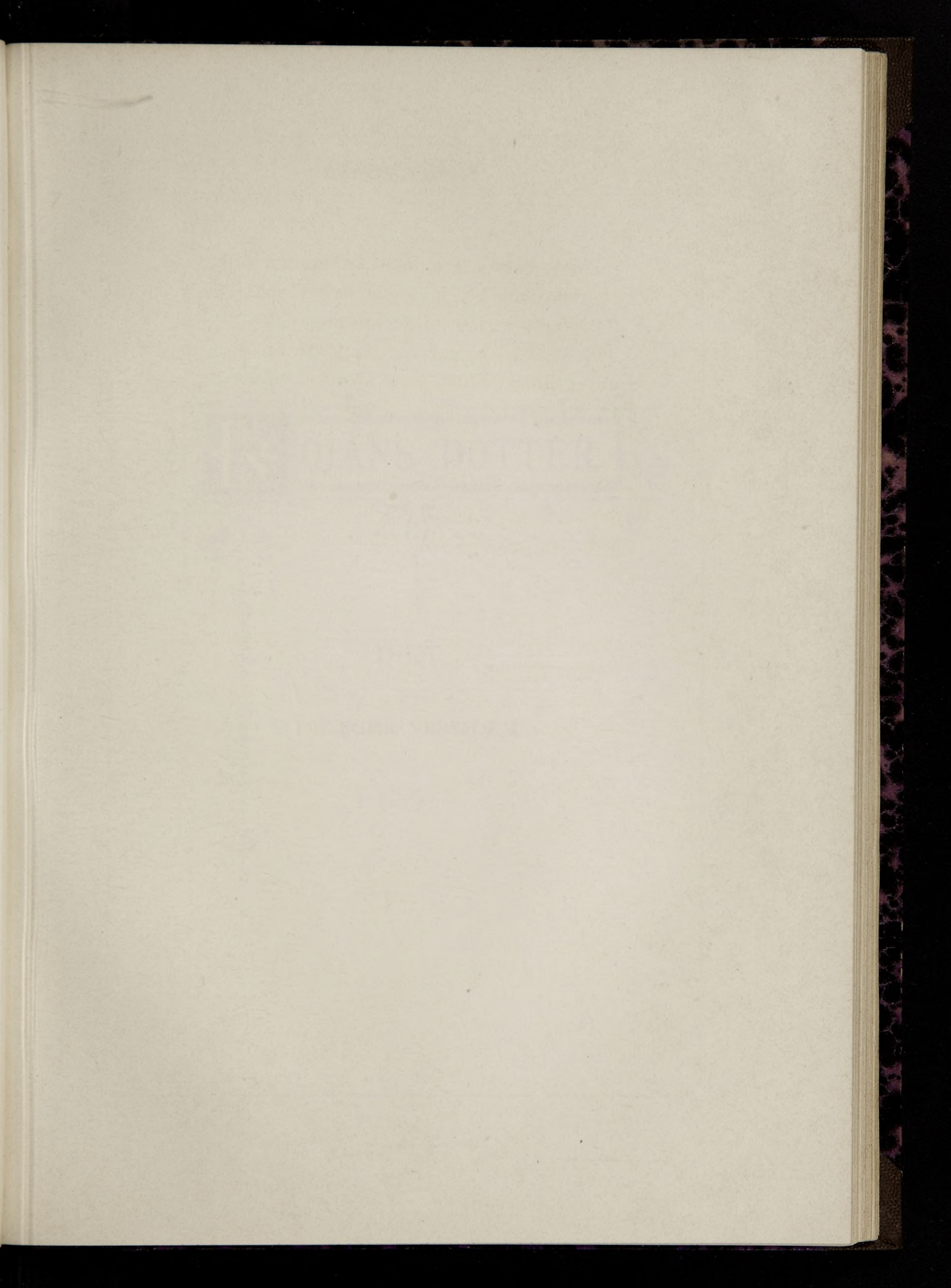
O, du, som är det högsta af allt högt,
det innersta, det eviga, O, Gud,
du fader, nåd, barmhertighet och kärlek,

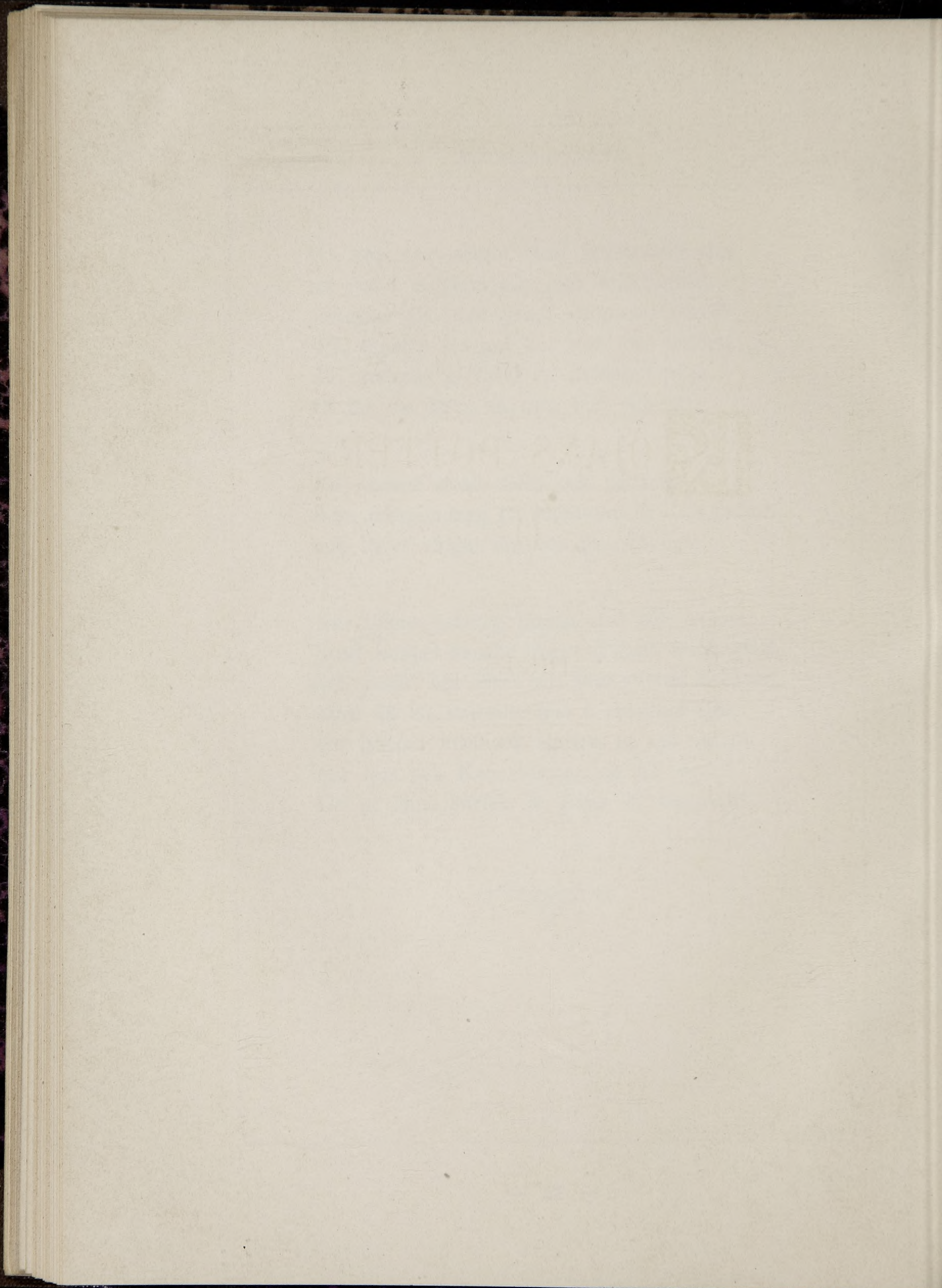
lys upp vårt slägte, som förblindadt tror,
att det i mörkret går, och tvifvelsjukt
förnekar dig, fast ljuset strömmar öfver!
Till föresyn du gaf din son, vår broder,
din gudoms afbild i en mänskokropp.
O, lär oss lefva så som han och dö!

En nådens stråle fallit ock på mig.
Som morgondagg på blomman är dess balsam
och lifvet vidgat sig och är odödligt.

När tidens åskslag ljunga ned och krossa,
hvad hoppet kanske byggt af stoft, förgängligt,
och mörkt blir lifvet och hvar stjerna slocknar,
sänk då en strimma ljus i skaldens själ!
Gif honom kraft att sjunga, så att natten
blir ljus och Kaos formar sig till verld!
Du är hans kärlek, är hans lif, hans allt.

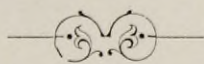

RUDOLF HJÄRNE.

DIKT

I ELEGISK VERSFORM.

RUDOLF HJÄRNE.

Virtus clara æternaque habetur.
Sallustius.

INNEHÅLL.

I. Vänskap.

- * Barndomshemmet.
- Utflygt.
- Vännerna.
- En vän.
- Den falska vännen.
- I templet.

II. Venus Pandemos.

- Våren.
- Blomstring.
- Den ringe.
- Våldsmannen.
- Ett möte.
- Räddaren.
- Den falska kärleken.
- Röst från bergen.

III. Mödernearfvet.

- Elegi 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

* utmärker elegier, som ännu äro oskrifna eller ofullbordade.

IV. Venus Urania.

På kyrkogården.

Sista aftonen i barndomshemmet.

Mälarfärden.

Nytt lif.

* En sommarafton på Djurgården.

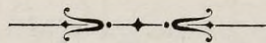
* Vännen.

Flickan till sin trolofvade.

* Bruden.

* Hemmet.

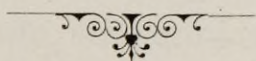
* Epilog.

KOJANS DOTTER.

I.

VÄNSKAP.

RUDOLF HJÄRNE.

Vaknad ur drömmen om vänskap nu jag tydde dess gåta:
flyktig, från himmelen skild, föll han till jorden som gråt.

Utflygt.

Fjerran i verlden jag drog från min barndoms blånande
höjder,

kysste min moder och gick gråtande bort ur dess famn.
Minnet på bergen satt och vinkade sorgset med handen,
hoppet, det glänsande, stod dock vid min sida och log.
Snart till den prisade staden jag kom, tornspirorna blänkte,
konungaborgen låg ståtligt på höjden och — se! —
aftonens sol kringströdde sitt guld och hvar ruta i staden
lyste som elden och sorl hördes från gator och torg.

O, det var härligt och skönt! Med tjusning jag blickade
kring mig,

kände mig lycklig och stod snart på den bugtande strand.
Verlden är god, så trodde jag då; med vänliga blickar
trädde till mötes en hvar, stundom man helsade gladt.
Kom så en herre och frågade skälmskt: »säg, är du en ängel,
ty som på himlen en sol strålar ditt öga, min vän?»
Men i det samma en flicka så fin med blommor i hatten
gick mig förbi och log. Visst var hon lycklig och rik.
Fattig hon varit som jag, när hon vallade hjorden der hemma
och med sin klingande sång fylde båd' dalar och skog.

RUDOLF HJÄRNE.

Ack, mot den fattiga, se, hur vänlig är världen och gifmild,
tänkte jag glad och gick nöjd under mödornas ok,
Tecknade hoppets hugsvalande ord till min sörjande moder,
skänkte åt hösten en ros bruten af knoppande vår.

Vännerna.

Dagarna runno så lätt som en dansande våg uti bäcken.
Natten i drömmar förgick, drömmar om lycka och frid.
Svag var min skuldra väl än, men mödornas tyngande börda,
tung för den lidande blott, tryckte mot jorden mig ej.
Friskt var mitt sinne. När aftonen kom med skämtet och
löjen,

hvilan jag helsade då ofta med klingande skratt.
Satt jag i vännernas krets, förlägen stundom jag hörde
hviskas om öga och kind, hviskas om växt och behag.
Lätt jag rodnade då, men drog mig i tysthet tillbaka,
mindes min moder, som ömt varnat för smicker och flärd.
Vänner hade jag ock, godhertade, glada som våren.

Lifvet dem skonat ännu, skonat från pröfning och sorg.
Unga som jag de sökte mig upp, och lätta som vindar
flögo vi nejderna kring, njöto af frihetens dag.
Djurgårds höjder och slätt och Hagas lummiga parker,
allt hvad staden har skönt, stränderna bjuda uppå,
Skådade vi och gladdes åt allt, som mötte vårt öga.

Stundom af sång och musik smektes vårt öra också.
Ljuft att lefva det var, ty sorgerna höllos på afstånd.

Endast för glädjen ännu hade mitt hjerta ett rum.
Syntes ett moln på min himmel ibland, det skingrades hastigt.
Vännerna kommo och, se, klar var min himmel och blå.

En vän.

¶ur bedrägligt man drömmar ibland i ungdomens dagar,
när opröfvad man än tycker sig stark som en gud!
Pröfningen kommer likväl och sorgen smyger i spåren,
tränger helt varligt som tjuf in genom dörren på glänt.
Tyst en afton jag satt bland redan pröfvade vänner,
hörde förstulet uppå talet om tjenarens lott.
Orden föllo som eld. Då jag tankfull lyddes, helt plötsligt
grep mig vid handen en vän, hviskade: »följ mig!» och gick.
Långt afsides hon förde mig nu till ensliga stranden,
lyfte sitt hufvud och såg trotsigt mot stjernorna upp.
Ögonen lyste och ljungade hemskt som blixtar i natten,
vildt kring läppen också skymtade skuggan af hån.
»Vore som du, Johanna, jag skön», så talade vännen,
»träldoms boja jag ej bure som slokande hund.
Nej, i siden och guld jag ginge som drottning på gatan,
kastade blickar af eld ned på beundrars hop,
Lockade varsamt, stolt en rik och trånande ädling
eller en man, som ej skyr slösa på nöjet sitt guld.
Flickans ära är fal, när förakt hon möter beständigt,
när hon, en mödornas slaf, trampas i stoftet alltjämt.
Fattigdomen som trasa då bär du på glänsande skuldran,
ingen dig prisar, min vän, prisar din ära och dygd,

Klappar på hjertats dörr och öppnar dig famnen med aktning,
bjuder till lön ett hem, bjuder dig hjerta och hand.

Lyssna därför till din klokare vän, medan kinderna blomstra!

Fånga behändigt en narr, samla dig högar af guld,
Flyg som en yrande fjäril omkring, njut stunden, som
hastar,

tiden, förstöraren, snart sätter för nöjet en gräns.

Ha, hvad gör det väl ock! Du är rik och njuter af minnet,
bor i palats och grann åker som fursten i vagn.

Hånad blef du som ung, när du släpade fattig i stoftet,
äran du sålde för guld, guldets ju ära dig gaf?

Kommer så döden en gång och klappar på porten till lifvet,
blif ej förskräckt, min vän; döden är slutet på allt.

Vore allsmäktig i himlen en Gud, som styrde med godhet,
hvarför är verlden så ond, hvarför är godhet ej makt?

Hvarför straffas den brottslige ej, som offerar den svage?

Hvarför är möda, förakt endast den fattiges lott?

Nej, min vän, i himmelens loft ingen hämnare sitter.

Hoppas på döden, ty, se, döden är slutet på allt.»

Talade så och skyndade bort och skrattade hånfullt.

Liksom förstenad jag stod, gripen af fasa och sorg.

Ack den olyckliga — tänkte jag då — visst kämpar och lider!

Sträck dina händer, O, Gud, snart till den sjunkande ut!

Verlden är god mot mig; se, jag den lyckliga ropar,

ropar till dig, O, Gud: hjälp den olyckliga, hjälp!

Den falska vännen.

Jägaren lik, som i skogarnas snår framsmyger mot offret,
lockar som vän, men, ack, nalkas som mördare blott;

Så den listiga vän försåtligt mig lockade ständigt,
gladdes i hjertat helt visst, gladdes åt stundande fall.

»Hur enfaldig, Johanna, du är!» hon suckade en gång.

»Har du ej ögon att se, hur man begapar dig jämt?
Skönhetens makt du känner då ej, fast oemotståndlig
vore din blick, om sjelf blind du ej vore därför.

Nalkas betagen en man och ser dig med tjusning i ögat,
rodnar du strax och flyr stum som i hafvet en fisk.

Vänta ett år eller två, då vaknar väl nådig grefvinnan,
vet, hvem hon är, och stolt blickar på vännerna ned,

Känner dem icke som fordom igen, då fattig och ärbar,
blygsam, en stjärna ännu, icke hon lyste som sol.

Lycklig du är, men ej du förstår att njuta din lycka.

Gåfvan, som himlen dig gaf, gaf han i sömnen helt visst.
Derför du slumrar som han och drömmer om dygden och
äran.

Dygden? — Ett spöke, min vän! — Äran? — Din skönhet
och makt.

Vill du försaka hvar lefvande fröjd, för att famna ett spöke?
Spöken i grafvarna bo; älskarn du söke i dem!

Gå då, min doftande ros! Hvad fröjder dig vänta der nere!
O, hvilken kyss, hvilket lif! Skuggan dig famnar, O,
ve!» —

Sade och ilade bort. Då såg jag mot himmelens skyar,
såg, hur ett irrande moln löste sig sakta i regn.

Vaknad ur drömmen om vänskap nu jag tydde dess gåta:
flyktig, från himmelen skild, föll han till jorden som gråt.

Länge jag sörjande stod; men plötsligt hördes i fjerran
tempelklockornas ljud mana till sabbat och frid.

Gripen deraf jag lyssnade till högtidliga ljudet,
ögat sig höjde mot skyn, tungan sig rörde till bön.

Se, öfver hjertats oroliga haf då susade friden
och vid dess milda fläkt vaknade hoppet på nytt.

I templet.

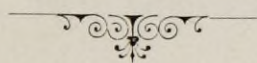
Ljufvig är tempelklockornas klang i den strålande luften,
Ljufvigt mot templets hvalf brusar ock orgelens ton;
Ack, mer ljufvig ändå är sången från människohjertat,
som genom rymdernas djup banar sig vägen till Gud.
Fordom jag gick till kyrkan så glad med klappande hjerta,
såg i hvar mänska en vän, trodde, att verlden var god.
Lycklig ej mera som förr högtidliga festen jag nalkas,
tungt är mitt sinne, till synd locka mig vänner och verld.
Tänkte alltså och trängde mig fram bland hopen att höra
Ordets, det heligas bud, tolkadt af lärarens mun.
Sträng, allvarlig han var; då ljud det som åska i bergen,
slog i mitt hjerta också ned som en tändande blix. t.
Men när han talade mildt som eviga kärlekens budskap,
lätt mot handen jag då lutade pannan och gret,
Tyckte mig höra en skälfvande röst från hemlandsbergen.
Ack, som i skogen en flöjt, ljud i mitt hjerta hvar ton.
Säkert — så tänkte jag då — du sitter i templet, O, moder,
gråter som jag och ber ömt för ditt älskade barn,
Tror, att jag ensam, stödlös är i den lockande verlden.
När eller fjerran likväl är du, O, moder, mitt stöd.
Vore du här! Fast vänner jag har, som prisa mig lycklig,
ingen mig varnar, ty, ack, ingen mig älskar som du.

KOJANS DOTTER.

II.

VENUS PANDEMOS.

RUDOLF HJÄRNE.

Eller måhända I tron, att mödans och arbetets dotter
blott till offer är född, blott af begäret är slaf?

Våren.

Puren på gyllene skyn re'n nalkas den glädtiga våren.
Jorden han älskar och hon svärmar för honom också.
Se, hur hon drömmer om älsklingen nu och spritter i
sömnen!

Vaknad ur bädden af snö blottar hon skuldran och ler.
Lärkorna skickar hon upp att brudgummen helsa väl-
kommen,

klär sig som hoppet i grönt, klär sig i blommor som brud.
Lifvet har vaknat på nytt i dess barm och otålig af längtan
blickar den hulda mot skyn, sänder med vestan en suck:
»Skynda dig, älskling, re'n smyckad jag är till den stun-
dande festen.

Kärleken kommit och eld brinner på altaret re'n.
Bröllopsskaran sig ordnar också i skog och på ängar,
vågorna plaska vid strand, foglarna svinga i sky,
Bäckarna störta från bergen ned och vindarna spela; —
skynda dig, älskling, kom, allt är till festen beredt.»
Leende kommer han nu, den kärligt blickande våren.

Jublen, I lärkor, i sky, dansen, I vindar och våg!
Sjungen, ja, sjungen och dansen af fröjd, ty himmelen älskar,
älskar sin längtande brud, älskar den blomstrande jord.

Blomstring.

Knoppningens tid var förbi, högsommaren nalkades redan,
solen och blommornas doft väckte till lif mig på nytt.
Helsan i ådrorna sprang och färgade kinderna röda,
läpparna svälde och eld glänste ur blicken också,
Barmen höjde sig mer och mer och hjertat derunder
klappade glädtigt och njöt ungdomens vårliga fröjd.
»Ser du den mognande rosen der, den behagliga flickan?
Blicken — hur strålande klar, — växten — hur smidig
och nätt!»

Ofta man hviskade så och män och ynglingar följde
eller mig mötte, och jämt hördes ett smekande ord.
Icke som förr jag kände mig dock. R'en började tistel,
ammad af smicker och flärd, spira vid dygdernas rot.
Afund hväste sin dolk och tadlet spetsade tungan,
stundom i spåren också smög sig en dunkel gestalt.
O, det var han! Förledaren kom, den listige ormen,
svor att mig älska och grep eldigt min darrande hand.
Skön var hans manliga växt, vältaligt klingade orden.
Hjertat han ville jämväl köpa med blänkande guld.
Guldet föraktade jag, men, ack, hans smäktande öga,
läppen, som hviskade ömt, tjuste min brinnande själ.

»Kom, min älskade, kom, dig kärleken vinkar och nöjet!

Plocka dess rosor och njut, njut som af blomman ett bi!

Ingen, ja, ingen skall veta din synd, den behagliga, ljufva;

jag blott, den lycklige, jag delar den troget med dig.

Mänskan till njutning är född, blott dåren med vissnade

läppar,

blek som döden och kall, stöter den bort med förakt.

Ack, hvad vore väl lifvet, om ej den svällande barmen,

lemmarnas dolda behag, bjöde till kärlekens fest?

Kom då, min älskade, kom! Se, älskogsstjernan der uppe —

Venus hon kallas, min vän! — blinkar sitt bifall och ler.

Skynda, O, skynda alltså, snart stunden, den vingade, flyktar.

Kärleken lycka ju är endast en flyktig minut!» —

Den ringe.

Hjuflig jag drömde mig kärleken förr som en smekande
vårvind,

trodde, att himmel och jord smälte tillsammans deri.
Men bedragen jag är, han kom som från isiga fjellen,
härnad var kärlekens ton, hjertat var stelnadt och kallt.
Bor i mannens klappande bröst blott lurande synden?

Handen, som trycker så ömt, gömmer han mördarens
dolk?

Ljuger hvar blomma på ynglingens kind, bor falskhet på
tungan?

Ögat, som blixtrar, O, säg, ljuger det sanningens språk?
Eller måhända I tron, att mödans och arbetets dotter
blott till offer är född, blott af begäret är slaf?

Människa är hon likväl och dygden hon känner och äran,
vet att dem akta, fastän sjelf hon ej aktas därför.

Men som i bojer en slaf hon döms att släpa i stoftet,
måste blott lyda och tyst bära försakelsens ok.

Föga hon vet af hvad lifvet har godt, blott mödan är hennes.
Öfverflödet ändock ger väl en smula ibland.

KOJANS DOTTER.

Äfven af kunskap, förädlingens frö, man räcker oss sparsamt,
menar, oss bringar förderf hvad åt den höge ger vett.
Ack, för den ringe det ringa är nog! Af den vingade glädjen
föga vi skåda en skymt, knappast vi fånga ett doft.
Unnen de arme alltså af aktning och kärlek en skärf blott!
Himlen en rikare skörd kanske oss unnar en gång.

Våldsmannen.

»**B**öner jag slösat på dig, du skrytsamt dygdiga skönhet!
Dygden jag känner för visst, hvad hon hos flickan
är värd.

Blygsam går hon med nedsänkt blick på gatan som oskuld,
doldt för världen likväl offerar hon älskaren allt.

Djerf skall han vara med fog, tillfället dyrka som gudom,
dock i dygdernas rad ypperst förtegenhet är.

O, I flickor, jag känner er väl, I mönster af oskuld!

Vore ej hedning jag nu, blef katolik jag för er,
Kunde då synda alltjämt, till bigtstoln löpa beständigt,
bigta och synda igen, synda och bigta på nytt. —

En gång brann äfven jag och tillbad skönhet som oskuld,
men bedragen jag nu trampar derpå med förakt.

Kristendomen jag hyllade då. Försakelseläran

syntes mig ljuflig och hög, var i den svage en makt.
Verlden hon frälsade ju och ryckte den fallna ur stoftet?

Mänskan hon nämde sitt barn, barnet var lyckligt och
fromt.

Satt på min lefnads purprade sky då strålände hoppet,
doppade penseln i ljus, målände framtid och lif.

Kärleken kom och trohet mig svor och sträckte mig famnen.

O, för den älskade gladt skulle jag offrat mitt blod.
Men som en tjusande orm hon högg i mitt hjerta sin
gifttand,

flydde, bedräglig och kall, bort vid en röfvares hand.
Morgonens sky då växte med ens till svartnande molnberg.

Åskorna körde derpå, körde med tömmar af eld.
Afgrundsligt var lifvet mig nu, ty troheten svikit,
sanningens spira var bräckt; — lögnen beherskar vår jord.

Se, i förstörelse nu jag liknar den indiske guden¹,
måste väl hjälpa som han mänskan förvandla till djur.

Säg, hvad skulle väl helande gud ock göra i himlen,
om ej förstöraren här krossade skaparens verk?

Derför jag går bland rosor alltjämt i kärlekens lustgård,
köper den ena med guld, bryter den andra med våld.

Skönaste blomman jag väljer dock ut för mitt prydliga
harem,

bägaren tömmer och ljuft fråssar som österns monark.
Mahomets ståtlige gud helt visst mig lönar som hjelte.

Re'n jag på afstånd ser hurin² mig sträcka sin famn.
Hedniske gudar, er människan helst dock egnar sin dyrkan.

Döpt till kristen, hon är hedning i hjertat likväl.
Kristendomen med läpparna blott den falska bekänner,
vällust andas; derpå käns ju er ättling igen?

Mest af alla jag prisar dock er, helleniske gudar!

Romerske röfvarn³ också tjustes af eder en gång.
Zeus molnskockaren nu mig därför gynnar som hedning.

Alltid en kärlekspilt⁴ väldige dunderaren var,

Regnade än som guldstoff ned i flickornas sköte,
än som en glänsande svan smög han till jordiska mön.
Fyndigast dock var den listige skalk som behornade djuret,
när på stranden han låg, foglig och mild som ett lam,
Narrade blomstrande tärnan upp på knotiga ryggen,
sprang i hafvet och — se — vågorna plöjde som gud.
Ack, förskräckt — för hafvet förstås — var oskyldiga flickan.
Guden som älskare ej kunde hon neka sin famn.
Så hvar flicka förställningens konst begagnar behändigt.
Blygsam hon synes och from, tärs dock af dolda begär.
Våga blott djerft ett steg, strax svigtar den dygdiga ungmön.
Ack, som kärleksgod är du allsmäktig, min vän!
Fåfängt likväl jag spelade nyss den ömkliga rollen.
Dygden som väktare stod vaksam på skönhetens borg.
Borgen jag stormar alltså; hon älskar kanhända att stormas.
Konsten jag känner, deri är jag förfaren också.
Se, der kommer hon nu, dold, tror hon, af regnet och natten.
Skänk mig ditt bistånd, Zeus, jag vill dig offra ett lam.
Värnlös är hon, skyddas blott af sköldbärerskan oskuld,
Ah, hon är qvinna och jag — jag, O, I gudar! är man.»

Ett möte.

¶ Ung regndiger med släpande moln sig himmelen sänkte.
Natten sitt tätaste flor spänt öfver rymderna ut,
Vågorna lagt sig till ro och vindarna slumrade redan,
sorlet på malmar, i stad tystnat vid Mälarens strand.
Manad af pligten jag skyndade fram på ensliga gatan.
Glad jag tänkte: helt visst himlen mig skyddar med regn.
Frestarn kunde bli våt och snön i hans kärlek försmälta;
kärlek, till vatten löst, kunde ju släcka hans eld! —
Skämtande så jag sorglös skyndar med raskare fart jämt,
blott någon flicka som jag flög mig i tysthet förbi.
Plötsligt nalkas dock steg, med bäfvan jag ser mig tillbaka.
Himmel, som spöke der står re'n vid min sida en man.
Ögat han dolt med en flik af den vidtkringsvallande kappan.
Stundom förstulet ändå ljungade blixtar derur.
Högrest stod han och skulderbred; halfstelnad af fasa
hörde jag doft ur hans bröst röjas af känslor en strid.
Men i ett nu med handen han slog sin kappa tillbaka,
grep som ulfven sitt rop, grep mig och skrattade gällt.
Blicken jag kände, O, Gud, den en gång smäktande, ljufva.
Ack, som en glödande eld brände i natten den nu.

Läpparna hviskade ej som förr med stämma af välljud.

Nej, klanglösa hans ord hvästes från läpparna fram.

Stundom hånande fräckt lättsinnet lekte på tungan,

stundom beslutsamt och vildt lyste ur ögat begär.

»Flicka, en gång Zeus, himmelens gud, bortröfvade ungmön.

Se, nu är röfvare jag, kärleken gör mig till gud.»

Räddaren.

Re'n våldsverkarn tryckte mig hårdt till sitt klappande
hjerta,

Lyfte mig stundom och såg bittert i ögat och log.
Men som en vakande gud bak nattens remnande skyar
nalkades månen och snart glänste han fyllig och klar.
Tvekande stod våldsverkaren nu; husraderna blänkte.

Skälvande bad jag: O, Gud, rädda mig fattiga barn!
Se, då syntes helt nära en man fortskynda på gatan.

Dristig var gången och fast, hållningen ädel och fri.
Hufvudet lutade tankfullt ned som tyngdt af bekymmer,
liksom han bure som vän bördan af människors nöd.
»Hjelp!» jag ropade nu. Som blixten han störtade framåt,
handen han sträckte och djerft slet mig ur rövarens
famn.

»Usling!» ljungade han, »du fege, som smyger i natten,
smyger och roffar med våld, hvad du ej vunnit med list.
Gatorna trippar du kring och trampar de mörkaste gränder,
spejar från hus och till hus, pröfvar hvar gläntande dörr,
Tränger som tjuften i boningen in och frestar de svaga,
lockar med smicker och guld, tjusar med nöjet också.

Mäktigast är du likväl, när förrädisk du hviskar om kärlek.

Aldrig på jorden en makt större än kärlekens var.

Oskuldsördare, gå, sök skuldbelastad en fristad!

Göm dig i doldaste vrå! Hämnaren träffar dig dock.» —

Mörk som af natten en bild våldsmannen svarade hånfullt:

»Spara din tunga, jag skänker din visdom förakt.

Falsk är den jord dig bär och falskt är människosläktet,

brottslingen ärebekrönt stiger mot höjderna upp,

Dygden trampas till döds och lasten frodas på grafven.

Hvad i en trolös verld skall du med hjerta, min vän?

Dämpa din eld och prisa din verld och lef för minuten!

Vis är den njutande man. Blif af ditt slägte ett barn!

Människa är jag som du, jag tjusats af diktade himlar.

Oskuld, kärlek och dygd tjuste min brinnande själ.

Mannen jag såg, friboren han stod, stolt, reslig och kraftfull;

men slafbunden han låg snart af det slemma begär.

Qvinnan jag trodde uppå, för mig hon lyste som helgon;

flickan mig tjuste och knä böjde för ängelen jag.

Helgon qvinnan nog är och ängel blomstrande flickan;

skada att helgonet dock hviskar som ängel en lögn.

Derför jag fläktar från glorian bort solhärmande skimret.

Vore ej synd om en narr sveks af dess bländande sken?

Brinn, du dåre, för kärlek, som jag, blindt tro på din flicka,

tro, att hon älskar, som du, älskar dig troget och ömt.

Tro på din sällhet — hon flyr — snart väcks du ur gäckande

drömmen,

sträcker din famn — hon flyr, — lemnar åt qvalen sitt

rum.

Brinn, ja, brinn, du dåre, som jag, snart väcks du ur drömmen,
sträcker din famn — hon flyr —, fåfängt du tigger om frid.»
Sade och vandrade fridlös bort på ensliga gatan.

Blek, allvarlig och stum räddaren följde hans gång;
Men när skuggan försvinna han såg, han suckade tankfull:

»O, hur vansklig ändå är ej den dödliges lott!

Morgonen lyser af himmelens guld, du hoppas på dagen.

Dagen med blixtar likväl lyser din mörknande stig.

Hafvet du seglar uppå och gläds åt dess glittrande böljor.

Snart mot en klippig strand kanske du vräks af en storm.
Kärlekens eld gör lifvet dig sällt och du prisar din lycka.

Troheten sviker och nu hatar du lifvet och allt,
Söker att släcka din eld och spanar en graf för ditt hjerta,
ack, men hjertat ju är redan till aska förbrändt!

Så, O, flicka, den mannen du såg. Ack, ädel han varit,
kunde obruten och stark kämpat för sanning och rätt.

Säkert han brunnit för allt, som var stort och ädelt i lifvet.

Elden har slocknat och nu dväljs han i lidelsens natt.
Trogen sin kärlek han var, menedig och falsk var hans
flicka.

Derför med glödande hat trampar på kärlek han nu,
Irrar han fridlös kring. Men hvar, hvar slumrar den falska?

Vaknad hon fridlös ock irrar på jorden en gång.
Alltså, min vän, blif trogen den man, som du skänker ditt
hjerta!

Kärlekens lycka du blott fångslar med trohet och dygd.»

Den falska kärleken.

Ofte försjunken jag satt i tanken på flyktade dagar.
Mycket, som tjusat mig förr, mistat förtrollningens sken.
Klarare nu jag skådade in i människolifvet,
såg, hur fiendtligt deri makter bekämpa hvarann'.
»Hjertat är härden för allt, det goda så väl som det onda»
sade den ädle, som kom, sänd till den svagares skydd.
»Lyssna därför till samvetets röst, som talar i hjertat.
Domarn der ofvan du hör, sanningens mäktige Gud.
Segern han vinner till slut, fast lögnen bländar ditt öga.
Verlden, som fager dig syns, icke du känner ännu.
Prunkande står hon och lockar med färg af den doftande
rosen.

Fjärlarne komma och gladt svärma vid skönhetens barm.
Flyktig är hyllningen dock, ett barn af den snabba minuten.
Larven, som födes deraf, fräter den sköna till stoft.
Sådan, min vän, är den kärlek också, som fladdrar ikring dig.
Lätt på dess smilande skick känner du falskhet igen.
O, du smygande lögn, som hviskar med rosiga läppar,
smeker med handen och slugt sträcker giftbägaren fram.
Stundom du nalkas som man och lockar bedräglig en qvinna,
stundom som qvinna också gör du till offer en man.

KOJANS DOTTER.

Ljuflig är drycken, lycksaligt jämväl måhända är ruset,
men på minuten af fröjd följer en lefnads förderf.
Akta dig därför att tro, att allt, som tjusar ditt öga,
tjusar ditt öra, är godt. Lögnen bär skönhetens drägt,
Lockar med färger och ord och fångslar det svagare sinnet.
Lär dig af *handlingen* rätt skilja det onda från godt.
Då kan du glädas åt lifvet också, ty skön är dess källa,
skönt är dess mål, och, se, klar är dess strömmande flod.
Tycks dig ett grummel likväl framflyta på skummande ytan,
klart är på djupet ändå; sanningen ser du deri.»

Röst från bergen.

Snön bortsmälte från gator och torg. Den vårliga solen
dref från jorden på nytt frosten, som täckte dess barm,
Löste på fjärdar och sund isbojan från fjettrade böljan,
klädde i blommor och grönt åter sin vaknande brud.
Foglarne kommo och bygde sitt bo och sjöngo af glädje,
raskare, varmare slog människohjertat också.

Spridda flockar man såg, när hvilodagen var inne,
komma med korgar på arm, söka ur staden sig ut.
Andra i Kungsträdgården, på Strömparterren och Strömsborg
slogo till hvila sig ned, njöto af vår och musik.
Kort var glädjen för mig. När en afton jag nalkades hemmet,
skyndade mot mig ett bud, räckte från bergen ett bref.
Hastigt jag löste det upp, men handen, som skrifvit, var
okänd;

rösten och hjertat ändå, ack, jag dem kände så väl!
Anande ofärd läste jag därför med klappande hjerta:
»Älskade dotter, din mor helsar dig: glädje och frid!
Länge har lutat till fall min jordiskt bräckliga hydda.
Snart skall min ande helt visst fly som en fånge derur.
Ännu en gång vill jag skåda dig, barn; kom, skynda, om
möjligt!

Ack, vid ditt hjerta jag vill glädjas ånyo och dö!

O, hvad fröjd för ett moderligt bröst att höra, hur värdigt
seger du vunnit och nu känner dig härdad och stark!
Pröfningens skola är hård och mången har fallit som offer.

Svaghet är mänsklig, men, ack, styrkan hon kommer
från Gud.

Vare välsignad den man, som ädelt dig stödde i faran!

Kanske han sändes att bli stödet för kommande dar.

Prisa din lycka då, ty qvinnan är skapad för mannen,
mannen för qvinnan jämväl; kärleken gör dem till ett.

Ack, vi qvinnor känna det väl, ty oss fattas det något,
om ej lifvet och allt delas med oss af en man.

Mycket att säga jag har, snart ligger jag kanske förstummad.

Skynda dig därför, mitt barn, kom till din längtande
mor!» —

Stridt likt sommarens regn ur ögat strömmade tårar,
när jag så plötsligt förnam, hvad jag knapt tänkt mig förut.

Skulle förlora jag nu, hvad kärast jag egde på jorden?

Lyckan, jag hoppats uppå, skulle hon klädas i sorg?

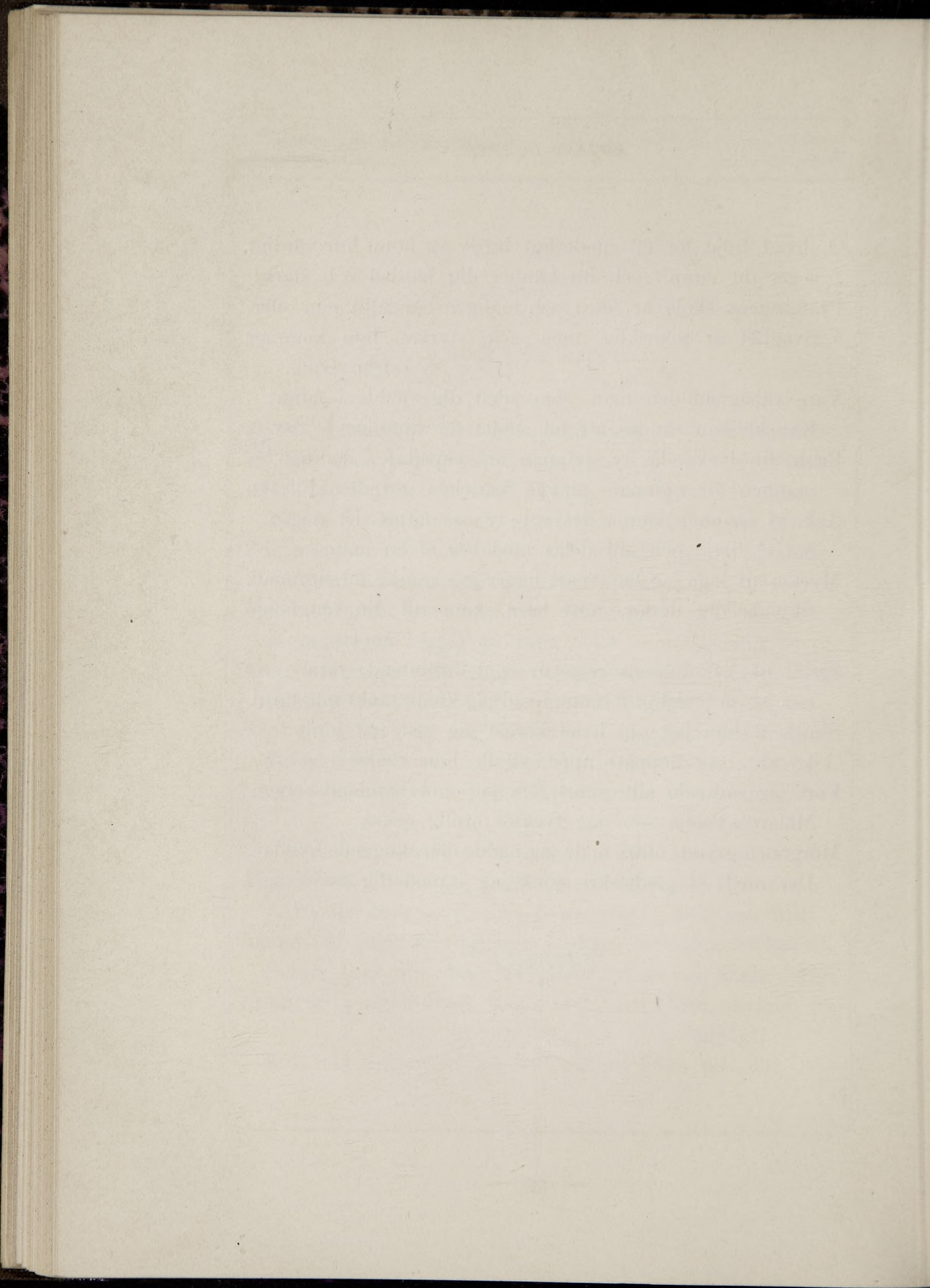
Fort jag ordnade allt, snart förs jag mot hemlandsbergen.

Mälarens bölja som jag tycktes orolig också.

Morgonen grydde alltre'n, då jag nådde den skuggade hyddan.

Der med ett glädjeskri sjönk jag i moderlig famn.

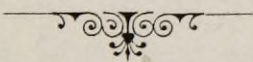

KOJANS DOTTER.

III.

MÖDERNE ARFVET.

RUDOLF HJÄRNE.

Icke af gods eller guld din moder dig lemnar ett stoftgrand,
endast ur hjertat ett korn ger jag af lefnadens skörd.

1.

»Re'n bebådar den svikande kraft, att befriaren nalkas.
Döden som ängel, mitt barn, stiger från luftiga skyn.
Länge mig väntat din far, nu sänder otålig han budskap,
kallar din moder och snart ensam du vandrar på jord.
Men för din vandrings ensliga stråt tag mödernearfvet!
Lätt för din skuldra — det tungt blir för ditt hjerta
kanske.

Icke af gods eller guld din moder dig lemnar ett stoftgrand,
endast ur hjertat ett korn ger jag af lefnadens skörd.
Verlden ej aktar det stort, den fattiges gåfva är ringa,
kanske fullvigtigt ändå blir det vid himmelens port.»

2.

»Än i din lefnads knoppande vår måhända du fattar
endast af verlden dess glans, endast af lifvet dess doft.
Allt för ditt sinne är lek och lätt är mödan på jorden,
liksom på hafvet en våg dansar i lifvet du fram.
Men om stormen dig vräker mot skyn, dig sänker i djupet,
om för den rytande vind himlen sig döljer i natt,

Då ljusbringare blir bland hafvets bränningar arfvet,
kanske på böljan det ock lyser dig vänligt mot hamn.
Oskadd stiger på stranden du upp, hör vågorna rasa,
men som en ljusbild — se! — skymtar ur skummet
din mor.
Så skall jag följa dig än, hvarhelst du vistas på jorden,
så, när det mörknar, ett ljus blir dig ditt modernearf.»

3.

»Låg är din börd, mitt barn, af kojan är du en dotter.
Armod räckte sitt bröd njuggt vid din födelsehärd.
Stolt i sitt sinne en sällare lott dock drömde din fader:
»lyckan ur berget af guld bryts af arbetarens hand.»
Så han drömde den starkes dröm, men väcktes af döden.
Sorgen mig tärde, men du jollrande satt vid hans bår.
Länge med tunga steg i spåren mig följde bekymret,
dagen mig hvila ej gaf, ofta ej natten också.
Men klenmodig jag fruktade ej. Som jernet af elden
hårdades kraften af nöd, stål blef hvar sena och nerv.
Tyst jag led, arbetade, bad. Omsider bekymret
flydde och fjerran jag såg lyckan sig närma som vän.
Hvad är väl lyckan? Ett barn? En qvinna, som styres
af nycken?
Kanske ur drömmen en bild, gycklande, luftig som den?
Nej, en ängel från himmelens Gud är vingade gästen.
Evigt hon stannar, om blott huset är värdigt sin gäst.

Ack, hvem söker den fräjdade ej? Hvar klappar ett hjerta,
ur hvars djup du ej hör ropet på lyckan: »O, kom!»
Ofta hon ock till den längtande kom för att söka en bostad,
kanske ej sällan ändå smög hon derifrån med en suck.
Derför flyktig hon nämns, men flyktigt är endast vårt slägte,
vexlar som vinden, men, ack, söker blott njutning och
guld.

Hvem är nöjd med sin lott? Man pockar på »Ödet» och
lyckan,

vet ej ur eget bröst locka den himmelska fram.

Tyst hon kommer som himmelens ljus, strör blommor i
hjertat,

blommor af glädje och frid, blommor af kärlek och hopp.

Feja då, barn, hjertkammaren ren för väntade gästen!

Stilla förnöjsamhet der pryde båd' väggar och tak,

Oskuld spride sitt doft, arbetet syssle vid härden, —

så, fast »ringa» du nämns, blir du af lyckan bemärkt.»

4.

»Ned från bergen med dånande slag flög stormen en afton,

skogen sig böjde och hemskt hördes ur klyftan en uf,

Ugglorna flaxade kring med olycksbådande läten;

vildt mot kojan också slog han sin vinge och tjöt.

Snart från nattliga skyn ljöd tordöns rullande stämma;

blixtarna korsa hvarann', slockna och tändas igen.

Gripen af skräck jag satt vid din bädd, ej himmelens dunder,

icke den rytande storm ryckte ur sömnen dig upp.

Trygg som i famnen af Gud du låg, kring läppen ett löje
 lekte, som drömde din själ himlar af sällhet och ljus.
 Lugnad sänkte mot bädden jag ned mina tröttade lemmar,
 ögonen slötos och snart låg jag i slummer som du.
 Se, då syntes i drömmen ett ljus framirra på himlen.
 Fram öfver bergen det flög, flög öfver skogen och dal'n,
 Stannade plötsligt och sköt snabbt ned, — då ljusnade kojan,
 men som en glänsande hamn trädde ur skenet din far.
 Blicken han fäste på dig och sällsamt lyste hans öga,
 liksom en susning i säf hördes gengångarens ord:
 »Älskade barn, på jorden ännu du drömmer som oskuld,
 drömmer som blomman om vår'n slutet i växande knopp.
 Välluktångande står du en dag som rosen och tjusar,
 tjusar med fägring och »skön» kallas på jorden du då.
 Vore du fostrad vid rik mans gård, man nalkades aktsam.
 Föga man aktar dig nu, född som i skogen en ros.
 Olycksbringande skönheten gafs åt den fattiges dotter.
 Smyckad som offret, hon blir offer för himmelens skänk.
 Derfor, O, Gud, om guld du ej gaf, gif dygder, som pryda,
 dygder, som blomstra och doft sprida i himlen ännu.»
 Sade och lyfte sin hand, — då spratt jag med fasa ur
 drömmen,
 ty genom fönstret en blixtn slog med en döfvande skräll.
 Stormen förskräckt höll andan och stum blef natten och
 graflik,
 men som en låga mot skyn steg ur mitt hjerta en bön.
 Lugnare blef jag dervid, åskdiger ej mera var himlen,
 flyktad var stormen, ej uf hördes, ej ugglornas skrän.

Snart dagbräckningen bryta jag såg öfver ljusnande bergen.

Skuggorna lågo ännu stilla i slumrande dal.

Men fort växte det stigande ljus, bergstopparna brunno.

Liksom af strålar en flod göts öfver himmel och jord.

Solen sprang upp, sångfoglarna brådt uppväcktes i skogen,

droppar af regnet som eld glänste på buskar och blad.

Se, då for genom dalen en fläkt, trädskronorna skälfd,

liksom af stjernor ett regn föll på den grönskande mark.

Tjusad jag tänkte på dig, re'n vaken du skådade undret.

Af hänryckning ett skri brast ur ditt hjerta dervid.

O, hur lyckligt är barndomens lif! Jämt strålar dess himmel.

Stormen ej skönjes, som slår ned på den vuxne en gång.»

5.

»*Skönhet* — Johanna det mins! — är himlens flyktiga gåfva.

Lätt som den doftande ros faller din fågring till stoft.

Lyssna därför till smickraren ej, som prisar din skönhet.

Ack, som ett smygande gift smickret dig bringar förderf.

Dygden och *oskulden* blott dig föra till himmelens portar,

öppna väl också derpå; *bönen* dig leder dit in.

Vårda dem troget och kämpa och lid, ty lidandet ensamt

reder den jord, der de tre växa till blomma och frukt.

Fattig jag varit som du, men *äran* jag burit som krona,

burit som krans, när ung handen jag räckte din far.

Blifve den ock din prydnad, mitt barn, om du träder i

brudstol!

Siden ej skyler din skam, äran för qvinnan är allt.

Tro ej hvart smekande ord, som mannen dig hviskar i
örat.

Smilande tunga är falsk, hycklaren talar med den.
Ögat ej tro, fast det lyser så klart som vattnet i hafvet.

Kanske ett odjur, barn, lurar i djupet ändå.

Varsamt träd till en hvar, som talar om kärlek och vänskap.

Vänskap stundom är svek, kärleken ofta begär,
Talar så ljuffigt likväl och slösar med löften och eder;
ack, hafssvallet du hör, ljudet af flyende vind.

Kärlek, om sann, som solen om vår'n mildt lyser och
värmer.

Känslan är blind, på vakt ställ vid dess sida förstånd.
Pröfva den man, som du tänker på, men pröfva försigtigt;
ordet är flyktigt, en man pröfvas af handlingen blott.
Men om du lägger ditt hjerta till hans, blif öppen och
trofast.

Lyckligt, min dotter, det är tidigt att finna en vän.
Frestar dig verlden till synd, var hård som klippan och
rotfast,

men för det goda var mjuk, mjuk som det böjliga vax.
Slut därför med *godhet* förbund; då hatar du *lögnen*,
älskar det *sanna*, jämväl allt hvad är ädelt och godt.

Men som tistel på graf vanprydlig är smygande lögnen,
liknar brand i ett ax, tär som i blomman en mask.

Oskuld fräter han bort, sjelfmördare blir du i hjertat,
synd är hans fader, — O, fly, fly den med fasa, mitt barn!
Blir du bedårad likväl, tro ej, att verlden är svagsynt.

Lätt genom skenet af dygd skönjer hon skuggan af last.

Ack, vid din oskulds vissnade ros står sorgen beslöjad.
Icke hon klagar, alltjämt stilla hon gråter likväl.
O, så gråter din far, så gråter din väntande moder,
om de sin dotter ej se åter i himlen en gång.»

6.

»Döden sig närmar, re'n hör jag ett ljud som af fläktande
vingar.

Kanske, ett himmelens bud, snart vid mitt läger han står,
Tecknar på hjertats bräckliga dörr: »bortflugen är gästen»,
och med min ande han far hän öfver blånande sky.

O, när jag flyger dit upp, hur gerna jag såge tillbaka!

Se, vid mitt kallnade stoft sitter mitt sörjande barn,
Klagar, att gången jag är, men söker som vore jag kvar än,
kallar mig åter, men, ack, stum är som grafven din mor.

Dock i ditt hjerta som minne ännu skall jag lefva på jorden,

Kanske i drömmen också kommer jag tyst med din far.
Men när borta jag är, låt stoftet förmultna i jorden.

Der vid din faders en plats red åt din moder jämväl.
Så skall mitt stoft snart blandas med hans, medan själen i
himlen

återförenad med hans, firar sin brudfest på nytt.
Skådar jag nu tillbaka, hur kort är ej människolifvet!

Knappt har det börjat, förr än slutet syns nalkas derpå.
Lef därför, som vore du jämt i himmelens granskap!

Då är för flygten dit upp äfven din ande beredd.»

7.

»Skumt blir ögat, det domnar alltmer det klappande hjertat,
men för min vaknande själ ljusnar en sällare värld.
Ah, ett tempel jag ser! Högt står det på glänsande skyar.
Hvalfven på pelarnes rad sträfvat mot himmelens rymd.
Stjernor brinna som solar der, osynlig är dômen,
men ur dess ljushaf — hör! — böljar af toner en ström.
Lik aflägsen en storm frambrusar den himmelska sången,
mildt som ett tynande ljud klingar han sakta ibland.
Lyssna, min dotter! — O, se, nu nalkas de saliga andar!
Ned genom rymden jag hör: »kom, du lycksaliga, kom!»
O, jag kommer! Vid bädden alltre'n står döden och väntar. —
Gråt ej, mitt barn, din mor förs till de saligas hem.
Der skall jag bedja för dig och sitta vid himmelens fönster,
skåda till jorden och se fjerran din älskade bild.
Icke du vet, när din pröfning har slut; då träffas vi åter. —
Skydda min dotter, O, Gud, gif åt den svaga din kraft! —
Se, jag är redo, jag följer ditt bud, allsmäktige Herre!
Stoftet är jordens, till dig flyger min ande, O, Gud!» —

KOJANS DOTTER.

IV.

VENUS URANIA.

RUDOLF HJÄRNE.

* Kärlek, om sann, som solen om vår'n mildt lyser och varmer.
Känslan är blind, på vakt ställ vid dess sida förstånd.

På kyrkogården.

† Mysta i jordens famn här hvila de lycklige döde.

Templet som väktare ser ned på de slumrandes bädd.
O, hur ljuft att slumra som de, när aftonen kommer!

Dagen dem tyngde kanske, tyngde med mödor och sorg.
Skänkte ock lyckan sitt guld och nöjet sin vissnande
blomma,

ack, hvad båta väl här lycka och nöje och guld?
Icke med dem du banar dig väg genom himmelens portar.

Rik eller fattig på jord står du som tiggare här.
Efterverlden dig minnas må, när hon varsnar din grafvård,
der, af din samtid en gärd, ristats ditt gyllene namn;
Men hvad betyder väl det der uppe vid domarebordet,
om du ej lefvat som vis, om du ej handlat som god?
Kanske ett guldrent mynt du ej bär i befläckade händer,
kanske af oskuld, dygd, icke ett grönskande blad.

Bäfvat ditt hjerta då, måhända dig nalkas en qvinna.

Fattig på jorden, hon var kanske föraktad af dig.
Rik som en stråle af kärlekens sol nu gråter dess öga,
gråter som himlen af sorg öfver din fattiga själ.
Kunde hon köpa dig fri från ditt samvets tryckande börda,
gåfve med glädje hon visst halfva sin salighet bort.

O, min moder, är det ej du? På jorden, ack, okänd,
kändes din himmelska själ dock af hvar ängel igen.
Säg, hvad gör det väl då, om ej en prunkande grafskrift
tolkar från kullen ditt namn, tolkar din lefnad och död?
Ensam saknar dig jag, blott jag dig kände på jorden.
Derför af blommor jag nu lägger på stoftet en krans.
Snart förvissnad den är, men kärleken bundit den samman.
Offret är ringa, men, ack, kärlekens offer det är.

Sista aftonen i barndomshemmet.

Aftonens sol med strålar af guld bak höjderna sjunker.
Skogen står dyster och mörk, skuggorna växa alltjämt.
Bölgorna leka ej mer, de sänkas till slummer på insjön.

Snart kommer natten, ty, se, dagen re'n skyndar till ro.
Ensam vaka jag skall; blott stjernorna tindra der uppe.

Minnets förtrollande sol lyser dock nejderna upp.
Kommen, O, kommen, I älskade, nu, som befolkade hyddan!

Ack, som skuggor de blott nalkas från barndomens dar!

O, hur lycklig var jag ej då! Jag lekte på ängen,
fäste med jublande fröjd blomma vid blomma och snart
Ilade högtidsprydd med kransade lockar till hyddan,

när »Johanna» det ljöd mildt från dess öppnade dörr.
Fram då trädde på tröskeln min mor, hon gladdes på
afstånd,

slöt mig i famnen och ömt smekte min rosiga kind.
Moderskärleken lysa jag såg ur tårade ögat,

lycklig hon var och jag var för den älskade allt.
Mig blott egde hon qvar af allt hvad hon älskat på jorden.

Derför hon slösade nu ömhetens skatter på mig.
Men när hon hade fullbordat sitt värf, hon flydde till himlen.

Ack, på jorden hon var redan en ängel derifrån.

Godhet satt i dess öga och log och fromhet i hjertat,
mildt från dess läppar också flödade visdomens ord.

Lycklig, trefalt lycklig du är, min älskade moder!

Bördan af sorgens ok trycker ditt hjerta ej mer.

Ensam vandrar på jorden jag nu, ack, ingen mig älskar,
ingen med trohet och dygd egnar sin kärlek åt mig.

Länge jag trodde, att världen var god, ty god var min moder,
trodde, att världen var skön, skön som mitt mödernehem.

Flyktad är drömmen re'n, ack, vaken jag skådar omkring
mig;

ödsligt är lifvet och allt bådär förgängelse blott.

Minnet mig lifvar, men saknaden står vid dess sida och
gråter,

hjertat vill brista, men, se, hoppet mig visar mot skyn.
Famnen jag sträcker dit upp. O, moder, du älskat som
himlen!

Öppna dess portar, O, kom, lär mig att älska som du!
Hjertat är svagt, jag känner det väl, det längtar och längtar.

Ack, för ett jordiskt mål brinner oroligt min själ.

»Kärlek är offer», du sade en gång. O, lär mig att offra,
lär mig att renad och fri fly som en stråle till dig!

Spegel en gång af himmelens ljus var bräckliga jorden.

Glaset är krossadt, ej mer ger det sin urbild igen.

Mälarfärden.

»Mälarens bölja skyndar förut, som vore hon förbud.
Ångaren följer likväl snabt i dess gyllene spår.
Stränderna flyga förbi, och herregårdar och holmar,
lundar och öar och sund möta, försvinna också.
Fridfull ligger på höjden den landtligt leende staden,
täck som i knoppning en ros, landet och stad på en gång.
Tjusande är du, O, sjö, och barn af naturen din fågring.
Lätt på din lummiga strand fäste nog lyckan sitt bo.
Nöjd med litet hon är, verldsbullret älskar hon icke.
Ack, hur lyckligt att här bygga och bo med en vän!» —
Så jag grubblande stod. Framåt flög Mälarens farkost.
Snart kungsstaden jag såg stiga ur vågen på nytt.
Härlig sig reste som förr vidtskådlig den kungliga borgen.
Drömmande satt vid dess fot Mälarens svalkande gud,
Tömde sin urna i mötande haf; högt böljorna svalla,
men som af glädje ett sorl hörs, när de famna hvarann'.
Fordom jag nalkades glad, friskt slog ungdomliga hjertat;
liksom på grafven en ros kastas på stranden jag nu.

Skyndande kommer af vänner en hop, mig söker man icke.

Ack, en flicka som jag har dock ett hjerta också!

Finge jag blott af honom en skymt, den ädle, som plötsligt
gaf mig i faran ett stöd, blef som för lifvet en vän!

Men förgäfves jag skådar mig kring, ack, ingen mig möter!

O, hur fattig jag är, fattig på vänner och allt!

Nytt lif.

Redo att följa jag är min lefnads vinkande stjerna.
Vänlig, som hoppet, och mild sprang hon ur sorgernas
natt.

Ofta af moln hon skymdes för mig och åskor jag hörde
dundra i svartnade skyn, röd af hvar flammande blixtnatt.
Icke hon släcktes på himlen ändå; af osynliga händer
vårdades elden, och nu härlig hon strålar och klar.
Ljusnat också har lefnadens dag, och med friskare sinne
går jag, opröfvad ej mer, fram på min ensliga stig.
Verlden ej bländar som förr, af sorg ej darrar mitt hjerta.
Nej, min moder, som du, nöjd skall jag lefva och dö.
Verksamt vare mitt lif, tålmodigt väntar jag döden.
Kanske att lyckan likväl räcker mig handen en gång.

Flickan till sin trolofvade.

Hafvets seglare lik, som länge med stormarna kämpat,
men af en vänlig hamn skådar omsider en skymt,
Så jag nalkas dig nu, att lugnt vid ditt älskande hjerta
söka och finna den hamn, som jag så ofta mig drömt.
Tror du, att flickan ej vet, hvad hon vill, när ensam hon
sitter

drömmande, stilla och stum, tröttad af mödornas tyngd?
Varsamt gläntar på kärlekens dörr då vakande hjertat,
suckar och krossar väl ock stundom en smygande tår,
Frågar, om fältet är fritt och bigtar för skymmande natten
allt hvad det önskat och njöt, allt hvad det hoppats och led.
O, om du visste, hur då det förråder sin hemliga längtan,
längtan att älskas, men ock älska och älskas igen!
Kärleken steg från himmelen ned i människohjertat,
fräter som elden hos en, brinner som sällhet hos två.
Kom då, min älskade, kom! Det hjerta, som tärdes af elden,
se, det är ditt! O, kom, vårda det troget och ömt!

Uppllysningar.

Författaren har med de benämningar, hvilka han satt framför hvarje af diktens hufvudafdelningar, velat antyda dessas egentliga innehåll och syfte.

Venus, kärlekens gudinna hos de gamla Hellener och Romare, fick tillnamnet *Pandemos*, som slutligen öfvergick till betydelsen af den blott sinliga kärleken. Förf. har dermed velat beteckna den egentliga frestelsens period i den unga flickans lif.

Venus Urania utmärkte hos de gamle den himmelska, rena, okroppsliga kärleken, men har hos förf. betydelsen af den genom pröfning renade kärleken, som innebär en harmonisk förening af det andliga och sinliga, dock så att det förra beherskar det senare och ger det dess rätta betydelse i människolifvet.

¹ »Den indiske guden.» Härmed syftas på *Siva* eller *Sjiva*. Den fornindiska treenigheten (*Trimurti*) utgjordes af *Brama* (skaparen), *Siva* (förstöraren) och *Visjnu* (uppehållaren, försonaren). Människan betraktades i jordelifvet som en fallen himlavarelse. Efter döden (förstörelsen) måste hon alltså genomgå en reningsprocess, för att anses värdig den eviga saligheten. Deraf »själavandringen», då människosjälén ingick i den ena djurformen efter den andra, tills reningen var fullbordad. Liksom förstörelsen var Sivas verk, så var försoningen Visjnus. Den förre kunde alltså anses arbeta den senare i händerna.

² *Hurin*. Den Muhamedanska religionen, en sammansättning af jordiska, kristna och inhemska (arabiska) element, målar i yppiga färger ett helt och hållet sinligt paradis, som efter döden väntar de trogne bekännarne som belöning för deras jordiska bedrifter. I paradiset mottagas de af en ängel, som till vederqvickelse räcker dem de skönaste frukter. När dessa öppnas, utträda ur dem *Huris*, evigt jungfruliga mör, hvilkas skönhet är så bländande och utomordentlig, att ingen jordisk skalds fantasi kan, enligt Koran, fatta och beskrifva den. Deras ögon äro »smäktande» och blott till för den ende älskade. I dessa *Huris* armar väntar de salige »en fullhet af den ljufvaste njutning.» Sådan är Muhamedanens eviga salighet.

³ »Romerske röfvarn.» Så betecknas Romaren, ty, enligt sagan, började han med att rötva sig hustru från sina grannar, tillegnade sig sedan af andra folk land, religion, skatter, konstverk, kunskap m. m. och slutade med att eröfra hela den då kända världen. Han tog ej minst från Grekerne.

⁴ »Kärlekspilt.» Den helleniska gudaverldens beherskare, Zeus, är af mythologien (gudaläran) tillräckligt känd för sina kärleksäfventyr med jordens furstedöttrar. Trenne må här belysas.

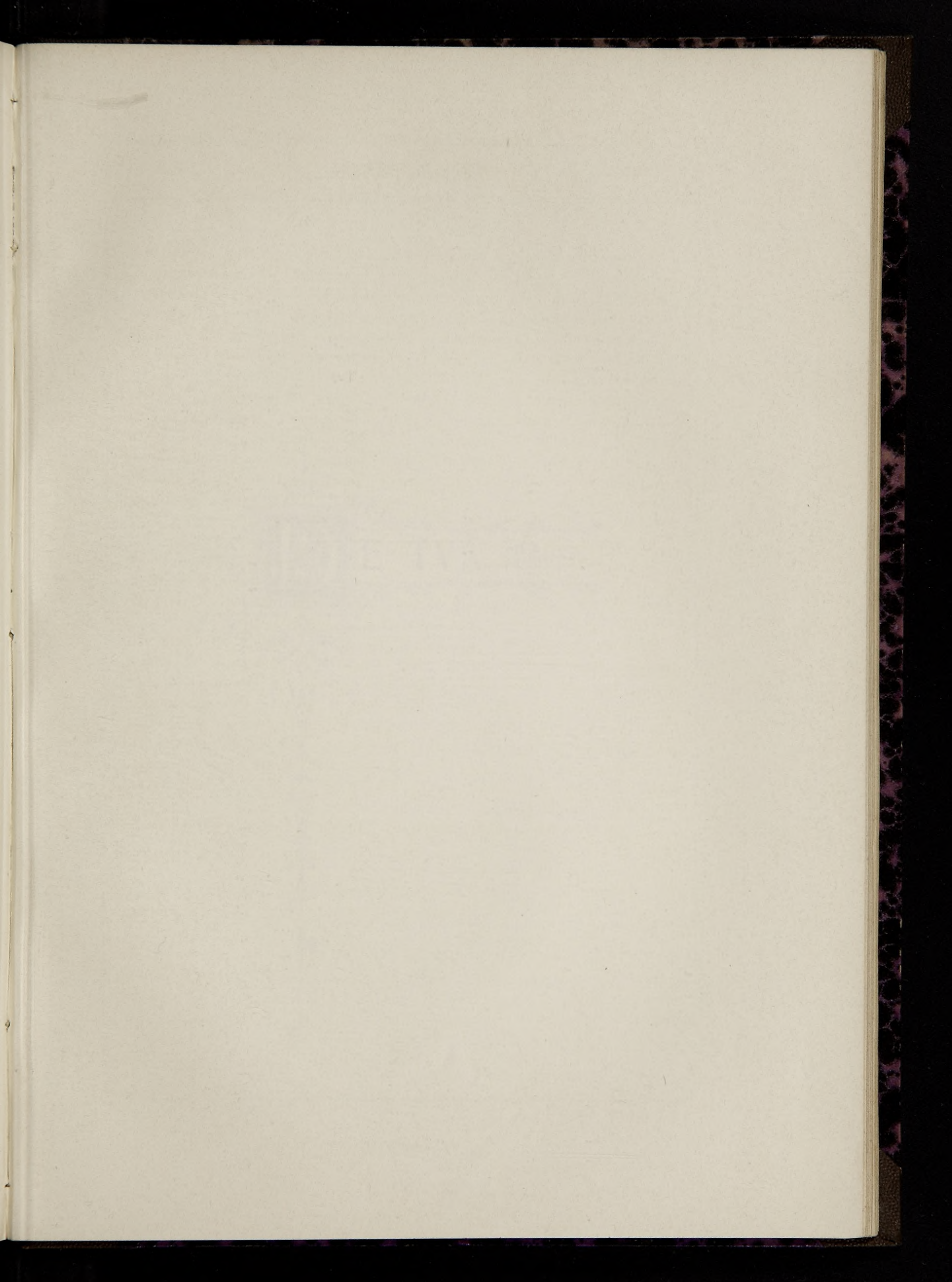
Det hade spåtts konung Akrisios i Argos, att hans sköna dotter, *Danae*, skulle föda en son, som skulle döda honom. Han lät alltså instänga sin dotter i ett strängt bevakadt torn eller, enligt andra, i ett underjordiskt hvalf, för att hindra hennes beröring med någon man. Zeus visste dock att i form af ett guldregn bereda sig tillträde till henne. Frukten deraf blef en af de s. k. heroerne, Perseus, som sedan genom en olyckshändelse dödade sin morfar.

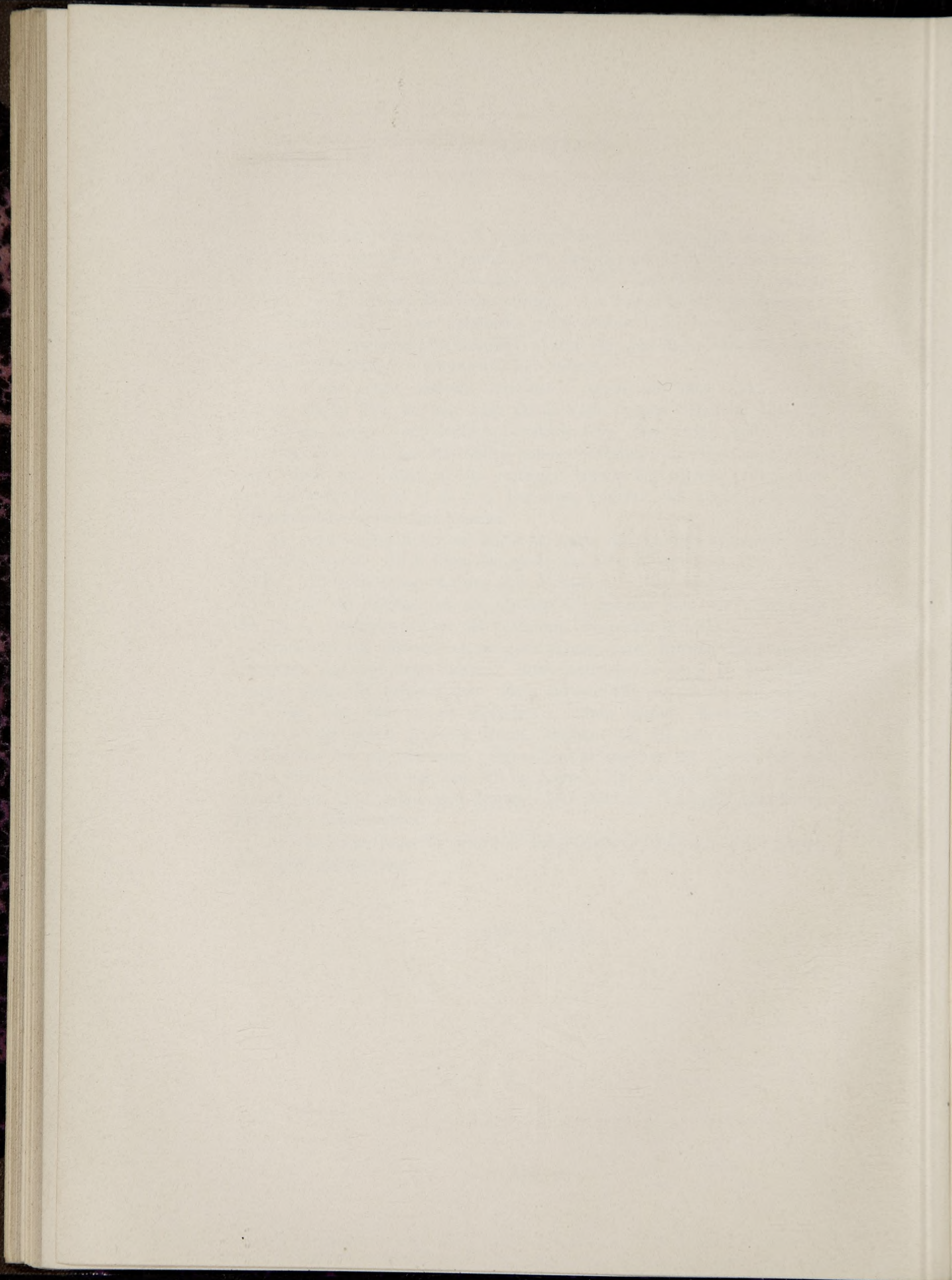
En annan gång fick Zeus sigte på *Leda*, den ätoliske konungen Theios sköna dotter, till hvilken han smög sig, förvandlad till en svan. Deraf föddes tvillingbröderna Kastor och Pollux och den ödesdigra Helena, ryktbar för sin skönhet och sin otrohet, hvarigenom hon blef orsaken till det genom Homeros till en del besjungna Trojanska kriget.

Slutligen må nämnas samme guds äfventyr med *Europe*, den feniciske konungen Agenors fagra dotter. Hon vandrade en gång på en »blomsterrik» äng vid hafsstranden. Zeus förvandlade sig då till en vacker hvit tjur, som lade sig på stranden i hennes närhet. Konungadottern intogs af det sköna, fromma djuret, närmade sig det och satte sig slutligen under lek på dess rygg. Ögonblickligt störtade sig djuret med sin sköna börda i hafvet och sam till ön Kreta. Här återtog Zeus sin gudagestalt och hade sedan med Europe de i fornt den berömde lagstiftarne Minos och Radamantys.

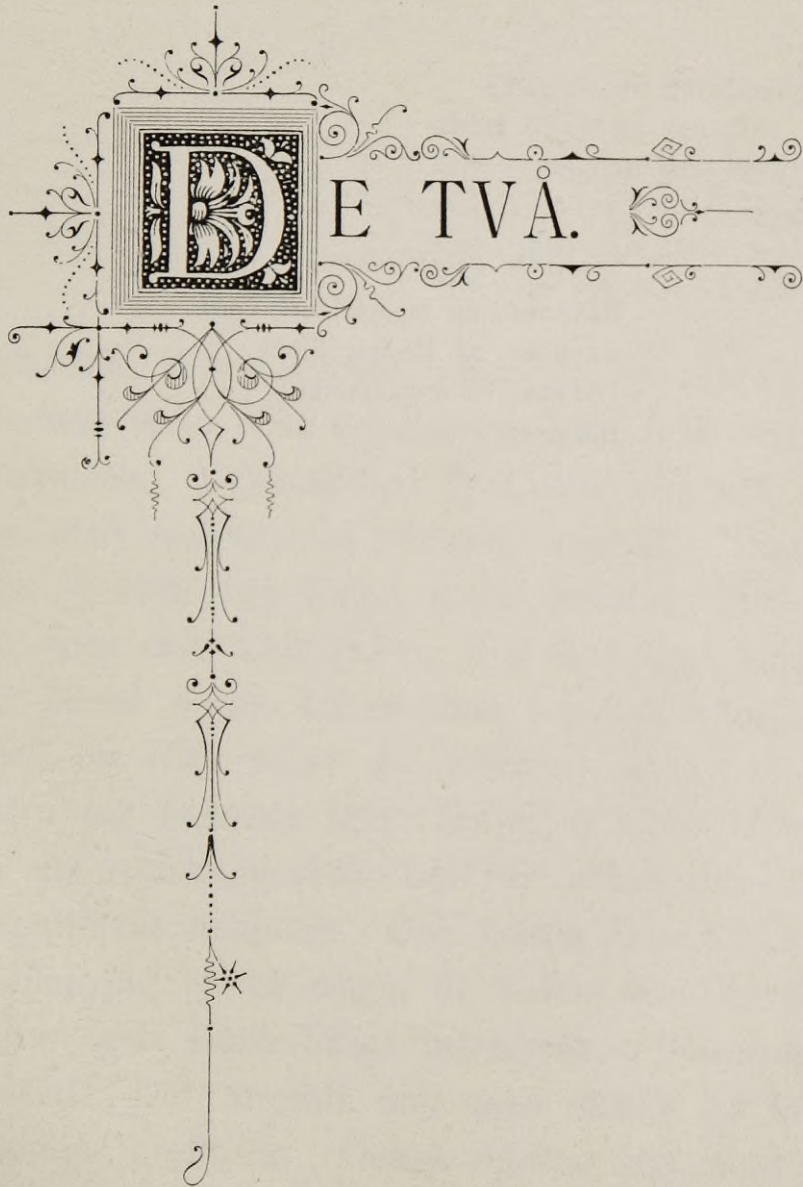
Af det himmelskas förening med det jordiska blef sålunda alltid någonting stort och ryktbart.

RUDOLF HJÄRNE.

RUDOLF HJÄRNE.

De uppträdande:

RINALDO, en medelålders man.

ALFRIDA, en 19-årig flicka.

LOTTEN, en uppapperska.

HJERTAT.

Scen I.

(Ett enkelt möbleradt rum med utsigt öfver en trädgård, på sidorna derom popplar och lindar, nedanför trädgården en sjö och längst i fonden berg. En strandgata leder till den helt nära liggande staden).

RINALDO: konvalescent efter en sjukdom? Nej, jag har hvarken varit eller är sjuk, jag är frisk som den levande naturen. Operationen lyckades väl och snart kan jag säga med skalden: blott ärren återstå. Emellertid får jag ännu ej röra mig i den stora verlden. Min lilla värld är dessa rum och trädgården. Det har dock sina fördelar. Man lär bland annat känna sina verkliga vänner. Hvem frågar väl nu efter mig? Jo, summa: *en*, ty blott *en* vill veta, huru jag befinner mig. Tänk, om hon äfven komme hit! Ja, det qvinnohjertat! Jag har också alltid företrädesvis sympaticerat med det. Och denna unga flicka, — huru hastigt blef jag ej för några år sedan tillfälligtvis bekant med henne och huru lifligt intresserade hon mig ej från begynnelsen! Det föreföll mig som skulle en inre frändskap i anlag förefinnas. Också mottog jag snart nog drag

af ett förtroende, som stegrade mitt intresse. Jag fann, att i denna unga själ låg en viss rikedom, som rätt utvecklad kunde leda till något af mer än vanligt värde. Åt det sköna tycktes hennes egentliga håg ligga. Der låg någonting artistiskt i hennes natur, som ock syntes sammansatt af stridiga egenskaper. Jag visste därför ej alltid, huru jag skulle uppfatta henne, och små stridigheter uppstodo, som tidsåts aflägsnade mig från henne. Men hon sysselsatte ändå alltjämt mina tankar och min inbillning, och jag återkom. Jag kände ett stegradt behof att lära rätt känna henne, att lösa gåtan af hennes väsende. Så växte under strid och frid den ömsesidiga bekantskapen och förtroendet, och slutligen erfor jag, att hon så sammansmält med hela mitt väsende, att hon var derifrån oskiljaktig. Hon blef *min* vän och jag hennes. Hennes framgång och lycka i lifvet blef min käraste tanke. På mig verkade hon synnerligen välgörande, ty jag har alltid känt det lifligaste behof att lefva, ej blott för något, utan äfven för någon. — —

(Efter en stunds tyst begrundning):

Griper jag till pennan, för att skriva till henne, så strömma tankarne i ymnighet, som floden ur sin källa, och fantasiens färgspel blir rikare än annars. Hon är den enda, som så sätter alla mina själskrafter i rörelse, den enda, till hvilken jag känner behof att skriva, och hon synes förstå mig så väl, äfven när hon ej öppet förråder det. Hon har nämligen en viss benägenhet att dölja något inom sig. —

Men ännu intet svar på mitt sista bref! Är hon kanske sjuk? Jag är litet orolig, ehuru just ingen lång tid är förfluten, sedan jag skref. Men så är det visst, när man ej jämt ser den, man vill se.

(Han blickar ut genom fönstret)

Här är dock bra vackert! Man skulle kunna bo här med nöje, om man blott hade det sällskap, man helst önskar sig. Vore *hon* här! Hon kunde med sin behagliga stämman sjunga i kapp med foglarne derute. Sång och musik vexlande med arbete och praktiska bestyr, och dess- emellan förtroliga samtal — hvilket lif! — Men jag hör snabba, lätta steg — någon kommer —

(Dörren slås upp och Alfrida inträder småsjungande med en liten sykorg på armen).

Scen 2.

ALFRIDA (gladt och lifligt): God dag! Jag ville se, huru det står till. — Åh, du ser ju kry ut. Men du har visst tråkigt? I dina bref skämtar du väl som vanligt, men jag märker nog, att der ligger något bakom.

RINALDO (som, öfverraskad och förtjust, sprungit emot henne, fattar lifligt hennes hand, hvilken han varmt trycker): Ack, du genomsnälla, goda vän, välkommen! Hit kommer annars blott läkaren och frågar, huru jag mår, och jag svarar evinnerligen: »bra», ty så är det. Den beskedliga uppasserskan, som varit sjuksköterska och är det till hela sitt sinnelag, är den andra personen. Hon kommer och går som vanligt. För-

öfrigt är jag ensam. Ingen har tyckts hitta vägen hit, icke ens med bref, utom du, som ensam synes intresserat dig för mig. Och så kommer du sjelf, *du?* — Ack, jag vågar ej tala ut, ty du kunde misstycka det. Men i nöden pröfvas vännen.

A. (som ur korgen upptagit, hvad hon medfört, och stält det på bordet): Se här har du lite, som jag trodde, att du skulle tycka om. Ät och drick nu, jag kan ej vara här länge.

R.: ack, ni qvinnor äro den bästa hälften af vårt slägte. När ni äro som bäst, likna ni änglarne i godhet och omtanke. Hvilken annan än en qvinna skulle i tysthet tänkt och handlat som du?

A.: ja, det der är bra, men tyst nu och ät. Jag tyckte, att det var synd om dig och ville därför glädja dig med lite godt.

R. (som slutat sin måltid): åh, så godt, så godt! Hade jag förut ej haft aptit, så hade jag fått den, när jag fick se dig; icke därför, att jag ville bokstafligen äta upp dig, utan därför att jag blef så glad, och glädjen lifvar hungern. Har du ej märkt det?

A.: jo, visst, ehuru man också kan vara glad utan hunger. Så tycker jag nu, att det är roligt, att mina små, välmenta anrättningar smakade dig, men inte är jag därför sjelf hungrig. På sin höjd längtar jag efter —

R. (afbrytande): ah, jag förstår! — Du tänker på det utlofvade samtalet om *sången* och *teatern*, för hvilka du

sedan barndomen brunnit och till hvilka du anser dig af naturen kallad?

A. (leende): ja, så är det. Men denna gången hinna vi ej långt. När jag kommer igen, blir det bättre tid.

R.: Jag kan inte glömma, när du, efter flere förutgående hemlighetsfulla antydningar, förtrodde mig denna din böjelse, som verkade än lifvande, än nedslående på dig. Din onaturliga mors sätt att misshandla dig utan orsak, förtröt mig. Och huru skulle hon kunnat tro, att, då hon som straff för din gråt, som är den vanmäktiges tillflykt, dref dig ned i den mörka källaren, du just der skulle finna dig lycklig, ty du kunde nu sjunga med full hals och i inbillningen beträda teaterns efterlängtade tiljor? Det oförtjenta straffet blef sålunda medlet för din barndoms sparsamma lycka. Är det icke så?

A. (mildt leende): jo!

R.: stackars flicka! Jag har alltid så väl förstått dig i denna punkt, ty äfven jag har erfarit, hvad det vill säga, att ha en hop anlag, som ingen aktar på och förstår, ehuru de, i tid iakttagna och rätt utvecklade, måhända kunnat blifva medlen för vårt lifs lycka och ära. Mina försök på egen hand blefvo nu endast fusk och kunde utan ledning ej blifva annat. Hörde jag en sång, kunde jag genast melodien och sjöng den för mig sjelf, och ingen visste, huru musiken lefde inom mig och tjusade mig. Dessutom ritade och målade jag, skulpterade i deg, byggde och murade och

snickrade. Jämt var jag på lediga stunder sysselsatt med något af dessa försök. Det var mitt egentliga nöje. Med näsan öfver boken glömde jag ofta, hvad jag nu skulle göra, och sväfvade i fantasien bort till föremålen för mitt glada arbete. Att häri skulle kunna ligga en framtid, förstod jag ej, ingen annan heller. Min tankspriddhet ibland vid boken tyddes som håglöshet och lätja och jag hörde orden: »kanske han bättre passar till sjöman eller knekt», det förra, emedan jag ofta låg på sjön med en handduk till segel, och knektarne hade alltid varit mina favoriter för deras hållning och friska, hurtiga utseende. Jag betraktade dem nämligen ur den estetiska och romantiska synpunkten. Som barn lekte jag alltså ofta för mig sjelf knekt, jag var på en gång general, korporal, trumslagare, ja, en hel armé. Det small och brakade ofantligt. Det var för mig *skönt*.

A.: Gud, att ingen människa kunde begripa allt det der!

R.: nej, min vän, så går det kanske ej sällan till här i verlden: Derfor går det också som det går. Du har ju sjelf erfarit det?

A. (suckande): ja, tyvärr!

R.: Men vi ha äfven en annan likhet i erfarenhet. Också jag har ej undgått en viss misshandling, ehuru från annat håll än du. En äldre person i det hus, der jag skulle en tid uppfostras, hade förlorat sitt välde genom en slägting till mig, men *jag* blef hämnadens offer. Det föll

mig ej in att klaga. Jag teg och led. Känslan af barn-
domens vanmakt är mig sedan dess väl bekant. Det grund-
lade i tysthet benägenhet för trots och hat till allt slags
tyranni och orättvisa. Så fostrades jag till en frihetens
man och till de förtrycktas vän. Hade jag vid mognare
år lefvat i ett land, der ett outhärdligt maktmissbruk fram-
kallat en revolution, så hade jag ovilkorligen kastat mig
in i frihetskämparnes led och stupat, om så erfordrats, för
den lagbundna frihetens och humanitetens framgång på
jorden.

A. (leende): men då hade *vi* aldrig lärt känna hvar-
andra.

R.: helt visst, men kanske hade ändå mitt namn nått
ditt öra och du hade med sympati tänkt på den unge
man, som föll för en hög idé i sin krafts blomningsdagar.
Denna slutsats drager jag af din natur, din karakter, sådan
jag nu lärt känna den. Den misshandling du tidigt och
orättvist fått erfara, i sammanhang med oförstådda och
undertryckta anlag, ha utan allt tvifvel grundlagt äfven
hos dig det trots, den sjelfständighetskänsla, gränsande till
egensinne, som jag hos dig iakttagit och stundom funnit
obehagliga, emedan jag ej kände, ej förstod deras grund.
Ditt öfverraskande förtroende gaf mig dock nyckeln till
gåtans lösning. Och nu tror jag mig förstå dig, ehuru
ännu kanske ett och annat återstår att tyda och förklara.

A.: jag har ju sagt dig, att du skall få veta allt. Det
har gjort mig ondt, att du missförstått mig och kallat mig

»underlig», och då har den der benägenheten, som du nämnt, fallit på mig och jag har tegat. Men jag vill nu så gerna, att du skall förstå mig rätt, ty jag har alltid värderat dig så högt. Du är ej lik andra, som för det mesta prata i vädret och ej mena, hvad de säga. Af dig lär jag alltid något, stundom mycket, och jag finner väl, att du är min verkliga vän. Ser du, därför gaf jag dig ett förtroende, som jag ej gifvit åt någon annan.

R.: tack, min snälla vän, för det. Var viss, att jag nog vet, hvad en så dyrbar gåfva innebär. Jag skall ej heller någonsin missbruka den, men väl hoppas jag, att den skall komma att lända dig till gagn och bereda mig ett nöje för lifvet. Du är ju i sjelfva verket så ensam. Du har hvarken far eller mor, som förstå dig. Skulle då en bepröfvad vän, som hyser en så stark sympati för dig och dina anlag och som vill dig så väl, vara dig öfverflödig?

A.: ack, nej, nej!

R.: nå väl! Vi skola då nästa gång, när du har mera tid att höra än nu, undersöka medlen och målet för dina anlags utveckling. Ingenting har af naturen tillfallit människan utan ändamål. Det egendomliga hos en hvar, och sådant finnes alltid, bör i tid uppsökas. Det är en sann uppfostrans hufvudsyfte, ehuru det tyvärr af okunnighet och håglöshet kanske merendels uraktlåtes. Felet i hittills varande uppfostran och undervisning, så i hemmet som i skolan, är, att alla barn skola stöpas, så att säga,

i samma form. Det gemensamma underlaget för deras mänskliga varelses inre utveckling lägges därför så grundligt och så bredt, att den egna *personligheten* med sina anlag, hvarpå framtidens duglighet och lycka egentligen skulle byggas, i växten hämmas eller undertryckes, i stället för att just *den* skulle i tid uppsökas och till fullblomning befordras. Otvifvelaktigt har man att just i denna ensidiga eller inskränkta uppfattning af människonaturen och ändamålet med dess mångfaldiga anlag söka ursprunget till största delen af det allt mera frambrytande missnöje, som herskar i världen, och till tusendens olyckor, ja, undergång. Jag ryser stundom, då jag tänker derpå. Och huru står det till med den skrytsamma upplysning, som ännu ej mäktat inse det falska i hela vår lifsuppfattning, våra lefnadsförhållanden? Nej, vi äro ännu förblindade dårar, vi äro slafvar under fördomar, som till vår olycka beherska oss. Det är därför ej svårt att förutse, att världen har ännu mången inre och yttre revolution att undergå, innan den *sanna upplysningen* blir en verklig makt. Mätte ej genom ett envist och otidigt motstånd brytningen komma så plötsligt och blifva så våldsamt, att det sanna bortsopas med det falska, det goda med det onda, och lemna ett förvildadt släkte, en allmän förstörelse efter sig!*

A. (förundrad): så du brinner! Jag blir nästan förskräckt för dig!

* Après nous déluge.

R.: ja, hela min varelse uppröres af harm och nästan bäfvan, när jag tänker på, huru det går till i världen. Vi veta ju båda, hvad vi personligen erfarit? Huru annorlunda kunde ej allt varit för oss, om vi från begynnelsen blifvit rätt förstådda och behandlade! Och sådan har säkerligen millioner människors lott varit! Hvad ha de blifvit mot hvad de kunnat blifva, hvad ha de uträttat mot hvad de kunnat uträtta? Huru mycket har ej vårt förblindade slägte på sitt samvete!

A. (lugnande): ja, min vän, du kan ha rätt. Men man skall väl ej förstöra sig sjelf genom en fruktlös harm? Man får taga världen sådan den är och lugna sig.

R.: nej, ser du, det är just det, som är falskt. Jag älskar ej slappheten och den liknöjda overksamheten. Du är qvinna och dömer mildt och fogligt, men jag är man och vore ovärdig att vara det, om jag djupt kände mitt slägtes olyckor och likväl uraktlät att belysa och förekomma dem, så långt jag för min del förmår. Jag ville vara en stormklocka, som ljöde så starkt öfver hela världen, att jag väckte de sofvande, så att de vid skenet af den *sanna upplysningens* sol måtte se sig sjelfva och sina medmänniskor rätt ärligt i ansigtet och derefter tänka och handla, som sig bör, i *sanningens* tjenst.

A. (uppstigande): nej, nu, min bästa vän, är det tid för mig att gå. Tack, emellertid för denna stund, liksom för alla stunder, då du varit god mot mig, upplyst mig och låtit mig blicka in i dig sjelf. Det är som började mer

DE TVÅ.

och mer ett nytt ljus att uppgå äfven för mig. Det är ditt verk. Hvad får jag ej att tacka dig för!

R.: nej, min vän, det är jag, som är skyldig *dig* tacksamhet för ditt besök och din benägenhet att lyssna till, hvad som ligger mig på hjertat. Men alltid heter det »gå»! Ack, så ledsamt! — Kom snart igen, äfven om du ej medför annat än dig sjelf. Jag har så mycket att säga dig och timmarne förvandlas i din närvaro till ögonblick. Jag kunde sitta så här och samtala med dig, om det så vore natt och dag.

A. (skalkaktigt): men inte jag, ty jag behöfver äfven sofva. Är det icke så äfven med dig?

R. (leende): jo, visst, men mitt behof i den vägen är ej så stort. Tankarne på verldsförhållandena hålla mig vaken, och drömmer jag, så äro *vi* tillsammans, stundom lyssnande till toner, som lyfta oss till rymder, der sanningens sol lyser klar och ingen tid räknar år. Då, min vän, är allt ljus, glädje och sång!

A. (trycker hans hand): god natt, svärmare!

(Hon går).

Scen 3.

R. (ensam går fram och åter): Nu är hon borta! Nyss så rikt, nu så tomt! Ser jag och hör henne i inbillningen, hvad är väl det mot verkligheten? Ack, livvets verkliga

lycka är för mig blott ögonblick, det öfriga är längtan och saknad. Och så har det alltid varit, ehuru världen ej vetat det, ty jag har sökt öfverskylla, hvad som egentligen rört sig i djupet af min själ, genom att kasta öfver det de flyktiga rosorna af en viss glädtighet. Man har trott, att jag varit glad, och man har afundats mig mitt goda lynne, medan oron lik en tärande mask i tysthet sugit blod ur de sår, som en otillfredsstäld längtan och saknad lemnat öppna. Huru litet vi människor känna hvarandra och huru besynnerligt sammansatt är icke vår natur!

Men finnes då ej någon trollmakt, som kan söfva orons ande i ett ensligt människohjerta och frambesvärja känslan af tillvarons lycka? Jo, utan allt tvifvel, ty jag har erfarit det. O, qvinnohjerta, dig har blifvit gifven denna makt! När hon, den goda flickan, kommer, mild, glad och strålande, då skingras för mig mörkret, oron är som försvunnen, solen går upp i mitt lif och jag känner, att äfven jag kunde vara lycklig. Ack, hvad är väl egentligen mannens lycka utan i förening med en älskvärd qvinna, som han aktar och älskar och hos hvilken han möter genkärlek! Nu först känner jag det rätt, då jag mött ett qvinligt väsende, som på många punkter sympatiskt berör mitt. Ännu outveckladt förråder det anlag, som just tillfredsställa *mig*. Skönhetssinnet, ett ljust förstånd, ett godt hjerta, ett lifligt, gladt sinnelag, som döljer en känslighet, som är större än hon vill låta påskina — hvad är ej allt detta för mig! Lifvet blir därför så ljust, så gladt, så rikt i hennes sällskap. Alla lifsandar vakna upp och min själ

är som en outtömlig grufva, hvarur den ädla metallen liksom längtar att upphemtas för att tömmas i *hennes* sköte. —

Men tyst, mitt hjerta, vi få ej svärma och förråda oss för mycket. Vi kunna likväl ej dölja för oss, att äfven vi nu ha en förkänsla af, huru lyckligt ett människolif kunde vara. Bägaren räckes oss, vi tycka oss redan läppja vid dess rand, men — O, himmel! — kanske ryckes den plötsligen ifrån oss, för att tömmas af — andra!

Scen 4.

(Rum som förut)

R. (inträder med A. vid handen): Hvad jag blef öfverraskad, då jag fick höra en klingande och klar qvinnostämman bakom mig i trädgården!

A. (skrattande): jag tyckte, att det var så roligt att så öfverraska dig. Då jag inte fann dig här inne, kunde jag förstå, att du var i trädgården och lyssnade till dina favoriter, sångfoglarna. Och när jag så hörde dem, äfven jag, rann hågen på mig att täfla med dem och låta dig gissa, hvad det var för en sångfogel, som nu drillade i din närhet.

R. (leende): åh, din lilla skalk, derpå kunde jag ej missa mig. Du märkte väl också, huru de andra foglarna började att med en slags förtviflan anlita sina starkaste toner, för att nå — ehuru förgäfves — höjden af dina? Du har en fyllig och behaglig altstämman, och luften, ren och klar, var ock tacksam att sjunga i. — Men nu väl-

kommen, min kära vän! Hvad du var snäll, som återkom så snart! Men huru? Du är inte heller nu tomhändt? Ack, ditt hjerta kan ej förneka sig! Du vill alltid ge och vet ej, att din egen närvaro är för mig den bästa gåfvan.

A.: du har ju sjelf sagt, att människan är ej blott själ, utan äfven kropp, och då jag har så litet att ge åt den förra, så vill jag så gerna ge något åtminstone åt den senare.

R. (förtjust): ack, du anspråkslösa, goda själ! När du med handen ger en gåfva åt kroppen, så blottar du just det väsentliga värdet af din egen själ. Huru skulle jag kunna undgå att rätt uppskatta det? För mig kan det ej vara obekant.

A.: Men säg mig, när du satt der ute i trädgården, hvad tänkte du på? Du såg så frånvarande, så drömmande ut.

R.: Sångfoglarna förde mig visserligen i fantasien bort till mina första sånglektioner i skogen, men jag tänkte också på *min* lilla sångfogel och jag frågade mitt hjerta: »vet du ej, när hon kommer igen för att glädja oss?» — Men hjertat svarade med en suck: »nej!» — Då klang det oförmodadt till, som hade ett människohjerta plötsligen öppnat sig och de fylliga alttonerna flögo jublande upp mellan träden. Mitt hjerta spratt till och ropade: »der har du henne!» — Det öfriga känner du.

A.: men hvad menar du med dina »sånglektioner i skogen?»

R.: Jo, ser du, jag har, som jag förut sagt, allt sedan barndomen varit en stor älskare af musik och sång, ej minst fogelsång. Tonerna inomhus voro mig ej kärare än de, som klingade emot mig ute i den fria naturen. Det var ingen medveten konst, som här sammanförde tonerna till harmoni. Allt var naturens verk. Skogen, som stolt reste sina grönskande kronor i den spänstiga, klara luften, spred ock sitt doft kring mig och jag kände mig så frisk, så glad, så fri. Det var kanske mina lyckligaste dagar.

I de vilda skogs- och bergstrakter, i närheten af det öppna hafvet, der jag tillbragte mina bästa barndomsår, var det alltså min fröjd att smyga mig ensam ut i skogen för att höra foglarne sjunga. Det var mig så ljufligt, att jag kunde tyst sitta i timmar och höra derpå. Jag tog alltid reda på sångarens utseende och ville, att han skulle vara vacker och grann i mån af sångens rikedom och skönhet. Men det slog ej alltid in. På sången lärde jag mig snart att igenkänna sångaren och slutligen att härma honom. Jag kröp då ned i någon bergskrefva, hvaröfver ett eller annat träd lutade sig och så började jag att locka sångarne eller smått täfla med dem. Detta lifvade deras sånglust. I synnerhet lyckades jag så ganska ofta draga till mig en hel skara grönsiskor, som tycktes mer och mer förtvifladt ropa på kamraten, som de måhända trodde nu sitta fast i bergskrefvan der nere och ropa på hjälp. Stun-

dom blef jag helt hjertnjupen, när jag på långt håll hörde en enslig grönsiska gällt locka med sina silfvertoner och oroligt nalkas från träd till träd. Det var mig klart, att sångaren sökte sin vän, som kommit vilse eller gått förlorad. När han fick svar af mig, satte han sig i trädet öfver mitt hufvud och sjöng. Det var som ett stycke österländsk saga, der en prins blifvit förvandlad till sångfogel, sedan han beröfvats sitt hjertas vän, som inneslutits i ett berg. Han sökte henne då öfver hela världen och nu hade han plötsligen funnit henne, men hon kunde ej komma ut. Genom toner omtalade de nu för hvarandra sina öden, sin sorg, sin längtan, kanske sin förhoppning att ännu en gång få njuta lifvet tillsammans. Det rörde mig, jag blef så vekhjertad, men plötsligen slog mig samvetet, jag tyckte mig vara en bedragare, ehuru jag för en stund tröstat den olycklige enslingen.

Sådana voro, som du hör, mina första sånglektioner.

A.: du var dervid lyckligare du, än jag. Jag hade inga kamrater att sjunga och täfla med, och mitt sånghvalf i den mörka källaren var sannerligen ej heller så högt, ljust, rymligt och doftande som ditt i skogen.

R.: men sången gjorde dig ändå lycklig?

A.: ja, jag visste ingenting bättre. Det var min enda lycka.

R.: Gläd dig deråt, ty den, som blifvit så som du begåfvad med sinne för det sköna i toner, är ej af naturen

vanlottad. Du har deri en outtömlig källa af nöje och ädel njutning för lifvet. Man har sagt, att det finnes människor, som sakna detta sinne. Jag har svårt att tro det, ty af alla den sköna konstens arter finnes det ingen, som varit och förblifvit ett sådant behof för alla människor, från den råa vilden till den mest bildade samhällsmedlem, som tonkonsten. Alla anslås deraf, ehuru mer eller mindre i mån af deras känslöstämning. Också är det i känslans behof af ett, så vidt möjligt, fullt motsvarande uttrycksmedel, som tonkonsten eller sång och musik har sitt ursprung. Det stora flertalet af människor stanna äfven i sin utveckling på känslans eller på sin höjd föreställningens ståndpunkt. Ja, äfven de, som förmå höja sig till ett klart begrepp i en och annan hufvudriktning, måste erkänna, att för dem återstår mycket, kanske det för människan högsta och väsentligaste, som ej kan begripas, utan endast kännas. Här blir känslan *aning* och det är såsom sådan den förra går vidt utöfver begreppets område. Af alla våra själskrafter är det alltså ingen, som rör sig inom en så vidsträckt och hemlighetsfull sfer, som känslan. Äro tonerna dess rätta uttrycksmedel, så förstår man nu lätt, hvarföre de äro ett allmänt behof, anslå alla och öfver mänskliga sinnen utöfva en makt, hvarmed intet annat är jämförligt. Också möter man snart sagdt i alla folks sagor bevis på denna oerhörda makt. Så förtälja forntidens egentliga skönhetsfolk, forngrekerne, huru skogens vilda djur tämjas och skogarne sjelfva sättas i rörelse, ja, stadsmurar resas genom sång och musik, och hafvets in-

vånare störta vid ljudet af sångens och lyrans toner upp för att rädda en sångare från att förgås i djupet. Hos oss är Necken eller strömkarlen uttrycket för tonernas hänförande allmakt. Det är han, som med harpan eller fiolen lär folket att spela och sjunga, och så magiskt verkar hans närvaro i musiken, att hans mänskliga lärjunge i en växande yrsel slutligen störtar död till jorden, om man ej skyndar att i tid afskära strängarne på hans instrument.

Men ej blott på jorden finner människan tecknen till tonernas makt. *Harmonien* strömmar ordnande och sammanhållande genom verldsaltet. Man talar om »sferernas musik», och i sjelfva himmelriket lofsjunga »härskarorna» världens skapare och Herre.

Stiga vi åter ned till vår jord, så veta vi, huru outhärliga sång och musik alltid varit, så väl vid religiösa, som vid borgerliga fester. De stämma till andakt och all slags festlighet och glädje; ja, sjelfva grymheten och fanatismen fråssa deri, när det mänskliga offret krossas eller sönderslites och qvider. Öfverallt möter du alltså tonerna som uttryck för mänskliga känslor af alla slag. Till och med vid barnets vagga eller när det hvilar på modrens arm ljuder sången, ehuru nu som söfningsmedel.

Alltså, hvar finner du inom hela den sköna konstens område något så allmänt tillgängligt, så användt och användbart, så betydelsefullt och mäktigt, så lifvande och tjusande, som tonernas konst?

A.: ack, hvilka upplysningar ger du mig ej! Du har dermed lärt mig att ännu mera än förr känna tonernas

betydelse och värde. Huru längtar jag ej nu att få utbildta mitt eget musikaliska sinne och lära mig att rätt tala tonernas språk, äfven jag!

R.: jag undrar ej derpå. Men nu fattar du nog allvaret i den konst, åt hvilken du vill egna dig. Den är icke lätt och snart förvärfvad, hvilka anlag man än må ega. Här är icke fråga blott om en metodisk utveckling och användning af sångorganet, utan äfven om förvärfvandet af en musikalisk bildning i förening med själsodlande kunskaper, som verka förädlande på hela människan, hennes sinnesart och smak. Så lär man sig att ej blott *känna*, utan äfven att *förstå* en tonskapelse af betydenhet och att gifva den sitt rätta uttryck i sången. Gäller detta i allmänhet, så gäller det ännu mera om sångerskan som skådespelerska, ty såsom sådan måste hon kunna rätt uppfatta och återgifva de olika skiftningarna i en hel serie af känslor, som bestämmas af karakteren och situationen. Dessutom måste hon se till, att sång och spel sammansmälta till ett harmoniskt helt. Endast så vinnes mästerskapet och visshet om den framgång och säkerhet för framtiden, som du måste sätta som målet för din konst.

Nå väl, för att uppnå detta mål fordras, ej blott tid och den hängifvenhet du eger för konsten, utan äfven en sträfsamhet, en ihärdighet, en kraft i viljan, som ej ryggar tillbaka för någon svårighet af hvad slag den vara må, så framt den *kan* öfvervinnas, om karakteren är tillräckligt fast. Tror du dig ega en sådan karakter?

A.: jag vågar tro det, hvad mitt eget sträfvande angår, men det finnes *en* svårighet, som en obemedlad flicka som jag torde ha svårt att öfvervinna.

R.: jag vet det, men den samma mötte äfven i begynnelsen sådana den dramatiska sångens ryktbarheter som Jenny Lind och Christina Nilsson och likväl öfvervanns den genom intresserade och välvilliga människors biträde. Det är ingen omöjlighet, att det samma kan hända äfven dig.

A.: Ack, min bästa vän, jag kan aldrig blifva, hvad de blifvit. Mina rösttillgångar äro ej deras och föröfrigt är jag ju i det närmaste ännu opröfvad och af ingen utom dig och några få känd. Jag har endast min brinnande håg att stödja mig på. Hvem skulle väl vilja stödja en sådan flicka?

R.: kanske ändå någon. Låt ej hoppets gnista slockna! Du har åtminstone *en* vän, som vill göra allt, hvad han i sin ringhet förmår för din framgång, din lycka.

A.: ja, jag känner väl din godhet och välvilja för mig, men —

R. (afbrytande): förutsätt emellertid, att det gäfves dig tillfälle att bereda dig för uppnåendet af det mål, som så länge hägrat för din själs öga. Du börjar, du fortgår, men plötsligen ändrar du håg, då du tycker dig finna, att du ej kan uppnå det högsta, och en medelmått vill du ej blifva. Din sjelfkänsla och ärelystnad förbjuda dig det. Det kan också hända, att du får ett anbud af en

hederlig man, som tillbörligt aktar dig och med hvilken du sjelf känner dig sympatisera. Hvad skulle du då göra?

A. (leende): jag skulle väl säga »nej», kan jag tro.

R. (skrattande): ha, ha, ha, nej, min vän, det gjorde du säkerligen icke. Konsten har visserligen någonting lockande och fängslande med sig, men naturen är i ett och annat fall mäktigare. Du är qvinna och har nog känsla af, att ett lyckligt hem i förening med en man, som rätt förstår dig och är värd din aktning och kärlek, dock är det bästa af allt i vårt lif. Hemmet synes mig ock vara qvinnans bästa verld. Aldrig har jag funnit henne lyckligare och älskvärdare än der.

A.: men huru kom du så oförmodadt på en sådan tanke?

R.: jo, jag skall säga dig det. Om du, som jag sagt, midt under förberedelserna på den bana, som du nu vill beträda, möjligen ändrade håg och inträdde i andra förhållanden, hvilka ock innebure mera säkerhet för framtiden, så vore likväl ej den tid onyttigt förspild, som du användt för ökandet af kunskaper och bildning i sammanhang med de öfningar, hvilka afsedt den blifvande sångerskan och skådespelerskan. Kunskap och bildning äro ingen öfverflödig vara, ej heller tung att bära. De förädla oss sjelfva och försköna lifvet. Kommer härtill ett uppodlat musikaliskt sinne och en behaglig röst, som utbildats i konstens skola, — hvilka rika medel hade du ej

för en ädel njutning både för dig sjelf och dem, som äro dig kära, ja, för den sällskapskrets, i hvilken du måhända komme att röra dig! Framför allt skulle hemlifvet deraf förskönas. Finge du dertill en lefnadsvän, som med den bildning och det städade skick, han bör ega, förenade ett musikaliskt sinne, motsvarande ditt, — hvilket lyckligt samlif kunde ej förestå eder, om ni tillika fattade äktenskapet såsom en fortgående ömsesidig uppfostran, hvori kärleken utgjorde grundtonen och harmonien kunde gifva sig uttryck äfven i toner! Också finnes, så långt jag förstår, intet, hvori kärleken i hela sin innerlighet får ett så motsvarande uttrycksmedel, som i toner. Det är som vore de dess rätta språk. Jag behöfver ej säga *dig* det, äfven om du ännu aldrig, hvilket knappast är troligt, rätt känt kärlekens ljufhet, liksom måhända dess bitterhet, dess glädje, så väl som sorg. — Du ler? — Ja, jag förstår dig. Behöfver jag gissa?

A. (hvars kinder fått en högre färg än vanligt, leende): nej, nej!

R.: alltså, min vän, finner du, att den tid, du användt på förenämnda förberedelser, i intet fall vore onyttigt förspild. Den bure sin frukt för lifvet, ej minst i de förhållanden, hvilka jag antagit som möjliga. Eller hvad tror du sjelf?

A.: jag nekar ej, att du har rätt. Men huru skulle en man, sådan jag helst önskar mig honom, vilja ha mig? Hvad har jag att bjuda honom i utbyte mot hvad han kan ge mig?

R. (leende): du har framför allt ett hjerta, hvares beskaffenhet *jag* väl känner; dessutom mycket annat, som *du* ej känner, men hvarom jag likväl ej vill upplysa dig, ty det finnes egenskaper, som äro mest intagande, då de af egaren äro okända. Tro mig, nog fins den, som väl förstår att rätt värdera den skänk, du kan gifva honom. Lifvets lycka beror ej af gods och guld och andra yttre tillfälligheter, hvarpå verlden ej sällan bygger sitt hopp.

A.: ja, det är sant, men ändå —

R. (afbrytande): min vän, vi ska inte gräla, ty i afseende på dig vågar jag förbehålla mig domsrätt. Men ännu ett ord, ja, ett välment råd från din vän. När du en gång skall bestämma ditt val — den tiden kommer nog —, så var omtänksam och låt pröfning föregå beslut. Hjertat är ej alltid ensamt en säker domare, förståndet bör vid dess sida intaga sitt rum i domstolen. Framför allt låt ej beherska dig af passionen, ty den förblindar och missvisar lik en ojusterad kompass. Nära målet, som du tror, för din lycka, finner du olyckan vid dörren och hon släpper dig aldrig.

A.: I det fallet tror jag, att du kan vara lugn, men jag är ändå alltid tacksam för dina råd, liksom för allt det nya ljus, du tänder i min själ. Ack, hvad mycket nu börjar synas mig annorlunda än förr! — Men, min Gud, hvad tiden har gått fort! Jag måste gå! Förlåt mig ordet!

R. (leende): nödvändigheten förlåter man lätt, om den ock skorrar som en falsk ton i örat. Men jag är ditt skydd och jag följer dig.

(De gå).

Scen 5.

R. (återkommen, sitter vid sitt arbetsbord): nej, jag kan ej få tankarne att stanna i boken, de flyga åt annat håll. Att skrifva går kanske bättre. Det har alltid varit min själs läkemedel, min glädje; men nu, märker jag, duger ej heller alltid det, så framt jag ej skrifver till *henne* eller om *henne*. Hvilken egendomlig sammansättning af egenskaper! Stundom är hon sluten och trotsig som en obeveklig sjelfherskare; men så veknar hon plötsligen, blir så mild, så ljuf, så älsklig, och synes nära att gråta. »Förlåt mig!» säger hon och nalkas så förtroligt, och i de stora, talande ögonen har det bedjande hjertat gifvit uttryck åt hela sin förmåga af vältalighet. Hvem skulle kunna motstå den? Underbara makt hos en qvinna! Ja, jag böjer mig därför, jag är i sjelfva verket hennes tjenare och hon min herre. —

Huru ljuffigt var det ej att följa *henne*! Ljusen, tyckte jag, skimrade så vackert emot oss från när och fjerran i staden, och af alla vi mötte var visst ingen så lycklig, så glad som jag. Hade en regndiger sky sväfvat öfver oss och plötsligen låtit en hel insjö af vatten tömmas öfver våra hufvuden, så hade visst jag för min del tackat för

välfägnaden. Så nöjd var jag med mitt lif. Och när jag väl fått henne i säkerhet och hon tryckte min hand till »tack och god natt», så ilade ögonblickligen liksom en elektrisk ström med blixstens snabbhet genom både själ och kropp. —

Men du, stadgade man, jag tror, att du är riktigt kär? —

Åh, nej, jag vill blott, att hela världen gåfve henne, hvad den bäst eger, så att hon blefve lycklig, och att alla sade: »hon är det värd.» Kunde jag något bidra till, finge jag väl vara nöjd. Försakelse har varit mitt lif, blir väl så ock. Jag har blifvit van att ingenting begära för mig sjelf. Mätte alla andra, som förtjena det, blifva lyckliga!

(Han utsträcker benet och sparkar till något under bordet).

Hvad var det der?

(Han böjer sig ned och ser något, som till formen liknar en butelj, omlindad med papper. Han upptager den och afvecklar omslaget).

»Vinho do porto?» — En portvinsbutelj! Huru har han kommit hit? Har någon tagit miste om rum och varit här, medan jag var ute?

(Uppasserskan inträder).

Scen 6.

R.: Hör nu, Lotten, har någon varit här inne, medan jag var borta?

UPPASSERSKAN: nej! — Hur då?

R.: se här en portvinsbutelj, som låg under bordet och som jag upptäckte med foten. Huru har han kommit hit?

UPPASSERSKAN: jag vet inte.

R.: besynnerligt! — Är Lotten kanske i komplott med någon, som vill mig väl, t. ex. någon liten osynlig tomte?

UPPASSERSKAN (skrattande): åh, nej, käre herre! Jag skall säga herrn, hur det är. Det är bestämdt ingen annan än fröken. Hon är herrns tomte.

R. (öfverraskad): men, huru kunde det vara möjligt? Jag satt här och hon satt der vid bordsänden, så jag kunde väl se, hvad hon gjorde. Jag märkte ingen rörelse, som gjorde hennes förehafvande misstänkt.

UPPASSERSKAN: ja, ja, det kan väl hända det, men, ser herrn, vi qvinnor ha vårt sätt och vi äro långt mera fintliga än männen tro. Tycka vi om någon, så veta vi nog att passa så, att vi kunna göra ett litet spratt för att glädja oss sjelfva och honom.

R.: kan det vara möjligt? Den lilla skalken! Men huru kan Lotten tro, att hon tycker om mig? Vi äro redan längese'n bekanta och goda vänner, hon intresserar mig mycket och är det värd.

UPPASSERSKAN: ja, ja, kan väl så vara, men, ser herrn, jag tror ändå jag, hvad jag tror.

R.: jag tror, att hon tycker, att det är synd om mig, som är ensam och fått vara så länge instängd, och hon är god och snäll och vill skaffa mig någon glädje. Det är nog allt.

UPPASSERSKAN: ja, det ser man nog, att hon är god. Hon ser ut som godheten sjelf. Ja, den fröken, den fröken, när hon kommer och helsar så gladt och godt och lifligt, så kan man inte annat än hålla af henne.

R.: deri har Lotten rätt. Hon är också den ende, som synes komma ihåg mig och vilja glädja mig med besök. Det vore något att ega en sådan flicka, och nog blir den lycklig, som får henne, om han blott lär att rätt känna henne och vet att uppskatta, hvad han eger.

UPPASSERSKAN: ja, nog får herrn henne.

R. (förvånad): jag? — Huru är det möjligt? — Är Lotten rätt klok? — Jag är ju en äldre man och unga flickor vilja ju helst ha de unge?

UPPASSERSKAN: ja, det kan väl en dels så vara det, men, ser herrn, det går stundom, som man säger, underligt till här i verlden, och vi qvinnor ha vårt hufvud och tycke för oss. Vi äro ej alltid sådana, som ni män tro. Ni göra oss ofta mycken orättvisa. Herrn är ju inte lastgammal heller och snäll och god och glad är herrn också. Skulle jag gift mej, så —

R. (afbryter skrattande): skulle Lotten velat ha mig. Är det så?

UPPASSERSKAN: ja, skratta herrn åt gamla Lotten! Åh, nej, hade hon tagit sig en karl, nog vet hon, hur han skulle varit. Hon sträfvar inte så högt, hon. Men, ser herrn, med fröken är det annat, hon likar herrn godt hon.

R.: kära Lotten, inte tar man vid mina år en ung flicka blott med, att man är snäll m. m. Nej, jag låter ej dåra mig af fagra ord och en gycklande inbillning.

UPPASSERSKAN: vi få väl se, hur det går; jag tror ändå, ser herrn, hvad jag tror jag. Och nu: god natt!

R.: god natt!

(Hon går).

Scen 7.

R. (ensam): den beskedliga människan! Hon har offrat sitt lif åt de sjuka och vill alla väl. Också ett äkta qvinligt lif! Undergifvenhet, tålmod, godhet, sjelfuppoffring — se der företrädesvis qvinliga egenskaper! —

Men nu är tid att gå till sängs och drömma om — hvad? — Kommen, drömmar, och gycklen med mig efter eder vana! Drömmen är också ett lif. I den kan man åtminstone ibland få, hvad man vill ha, men vaken får man kanske intet.

(Han släcker lampan).

Se så, herr Morfeus, sätt nu valmo under min näsa, att jag snart må komma ett stycke bort från verkligheten!

(Han somnar).

Scen 8.

(Rum som förut).

R. (vandrar fram och åter och stannar stundom tankfull framför fönstret): Redan ha flera dagar förgått, utan att hon låtit höra af sig. Kan hon vara sjuk? Åh, nej, då hade jag nog fått veta det. Men jag har ju ej skäl att klaga öfver glömska, och otidiga anspråk får jag ej hysa. Dessutom kan det ju finnas andra, som hon har mera böjelse att tänka på än på mig? Men längtan, längtan, du tillfredsställes endast af hennes närvaro. Hör nu, hjerta, du, som har ditt bästa kabinet för hennes räkning, tror du, att hon vet något om, huru vi egentligen ha det? Lottens ord ha gjort intryck på mig. Hvad säger du om det?

HJERTAT: jag undrar ej derpå. Du vet ju, att vi förut i tysthet hyst en slik önskan, men haft våra skäl att ej uttala den? Hvad åter vår flicka angår, så nog förstår hon oss, fast hon ej låtsar derom. I alla hjertesaker är qvinnan skarpsyntare än mannen. Det kommer sig deraf, att hjertats verld är företrädesvis hennes. Der lever hon ock sitt bästa lif. Men måhända anser hon oss alltför gamla för henne, ehuru vi äro friska och krya som i de egentliga ungdomsdagarne. Och dugliga äro vi nog också, den öfvermodiga ungdomen till trots. Men, som

du vet, åren, åren, dem titta flickorna på, som på siffrorna på urtaflan. Ja, den fördömda tiden, och de synliga tidsmätarne sedan! Man bär ju en sådan i hvarje ficka, ser den på alla torn och på alla väggar? Och så almnackan, den eländiga! Hon ligger ju alltjämt och pladdrar om dagar, veckor och år! Funnes ej allt detta, så skulle det vara lustigt att lefva. Man såge då med det verkliga ögat, ej med blotta inbillningens synglas. Huru allt då i verkligheten skulle förändras! Man finge se hela flockar af »unga gubbar» och gamla pojkar. De unga flickorna skulle ej veta, hvart de skulle vända sig, när de ville svärma. Och de gamla? Hvad de skulle städa upp sig! Försköningsmedel finnas nog. Ja, vet du, det vore bra lustigt att se och förnimma konflikterna och effekten af skenet.

R.: ja, du har rätt; de åren, de åren! I afseende på dem kunde jag möjligen vara hennes pappa — fy tusan hvad det ordet nu ljuder illa i mina öron! — men till helsa, kraft och sinnelag kunde jag vara något helt annat. Det är också ej utan betydelse, att hon icke sällan frågat, huru gammal jag är. Jag är längese'n trött på denna fråga från alla håll. Derfor har jag nu beslutit att för de frågande alltjämt vara ett sekel gammal eller ung, hvarken mer eller mindre. Men hennes uppfattning förundrar mig likväl ej. Ungdom är ungdom. Man ser i sina tidigare blomningsdagar lifvet och dess förhållanden annorlunda än i fullmognadens år. Denna kan likväl räcka längre än man tror. En sparad kraft bär ungdomskällan

alltjämt inom sig. Hon är den friska springkällan i mannens barm. Man möter der en koncentrerad kraft. När alltså den unge herrn, flyktig som en kring blommorna fladdrande fjäril, är färdig att brinna för hvarje mö, tränger sig den mogne mannens känsla tillsamman på ett enda föremål, han älskar blott *en*, men fast och troget. Hans känsla är ej en grann såpbubbla, som blåses upp för stunden, men brister och försvinner vid första vindfläkt. Men huru det än må vara, flickan är mig kär. Jag kan ej, utan att känna mig olycklig, skiljas från henne, och jag vill göra henne allt godt, vara hennes vän, hennes rådgifvare, hennes stöd och hjälp. Måtte hon rätt förstå mig! Ja, jag vill lefva för henne, för hennes lycka, och jag känner väl, att den är äfven min.

(Närmare slutet af Rinaldos samtal med sig sjelf har Alfrida inträdt tyst och obemärkt och förundrad stannat vid dörren).

Scen 9.

A. (plötsligen): God dag, herr andeskådare!

R. (öfverraskad vänder sig om och skyndar emot henne): ah, *du* här, kära vän! Välkommen, välkommen!

A. (fattar hans hand): men, med hvem talade du?

R. (litet förlägen): jag? — — jo, jag talade med en liten tomte, som besöker mig i ensamheten och är god och snäll som du.

A.: men jag ser ingen utom dig.

R. (leende): men det gör jag.

A.: jag har hört talas om en sjukdom, som män få, när de dricka för mycket. Men du dricker ju aldrig?

R.: jo, stundom vin, som den lilla tomten, utan att jag ser det, vet att bringa mig.

A. (rodnande): en sådan tomte! — Men säg mig, hvem var den der »henne», som du ville lefva för?

R. (betänkande sig några ögonblick): jo, det var en liten underlig flicka, som jag håller mycket af. Hon är god som guld och stundom så snäll, att jag ville ta henne i famn. Men hon är ej alltid sig lik. Ombytligheten förundrade mig i början af vår bekantskap, ja, var mig obehaglig, men nu tror jag mig veta orsaken, äfvenså läkemedlet. Hon har nämligen anlag, som, rätt utvecklade, skulle kunna göra henne till något ej vanligt och härmed vore allt hjälpt. Härtill ville jag vara henne en rådgifvande och stödjande vän. Jag vill så gerna bereda hennes lycka.

A. (skalkaktigt): ja så, du ville väl kanske gifta dig med henne?

R. (allvarsamt): kära vän, jag är ej mera ung till åren, om ock kropp och själ ingenting sakna af livvets helsa och friska kraft. Huru skulle jag kunna tänka mig, att hon ville ha mig? Jo, i ett fall är det tänkbart, nämligen om jag vore rik och hopp förefunnes, att hon snart kunde få ärfva mig.

A. (förebrående): fy, sådana stygga tankar om en flicka, som du säger dig hålla af!

R.: ack, min vän, förlåt! Det var ju blott ett litet skämt i förbigående. Men jag vill återgå till allvaret. Tror du ej, att man kan bidra till en värderad varelses, om ock en ung, älskvärd flickas, lycka utan otidiga anspråk på hennes offer af sig sjelf? När man under hela sitt förflutna lif fått så, som jag, gå i försakelsens skola, så får man nog lära sig att ingenting hoppas på, ingenting begära för sin egen del. Det kostar på, men hjertats tysta strider tillhöra ej offentligheten, de ha sin valplats, sin värld för sig. Dessutom har jag aldrig trott, att någon flicka skulle ge mig företräde framför andra män. Huru skulle jag väl då kunna tro det nu? Nej, jag är ingen dåre, ingen inbilsk narr, men jag har dock hjerta, någon kunskap och erfarenhet, och saknar ej, som jag tror, kraft i viljan. Skulle jag ej med dessa egenskaper, ifall de ej förnekas, kunna gagna en ung flicka, som är mig kär och hvares lycka, sådan hon sjelf helst önskar sig den, ligger mig varmt om hjertat?

A. (leende): men hvem är då den der flickan?

R.: hon heter som du.

A.: som jag? Men hvar fins hon?

R.: här.

A. (ser sig skalkaktigt omkring): här? Jag ser ingen utom dig.

R.: men det gör jag. (Han pekar på spegeln). Der får du se henne.

A. (vänder spegeln bakfram): här ser jag ingenting.

R. (vänder spegeln rätt fram mot henne): ser du henne nu?

A. (med skenbar förvåning): ah, är det *hon*?

R.: ja, just hon är det.

A. (betraktar sig noga i spegeln, vänder på sig, antar olika miner, liksom studerade hon på någon roll): ögon, panna, hår, näsa, (ser något på sidan) profil, ansigtet lite blekt, men det kan hjälpas; — åh, det der går nog an.

R. (varnande): kära, kära flicka, var inte fåfång! Fåfången är kvinnans största svaghet. Den är en snara, hvare hon möjligen kan lätt fångas af samvetslöse män, som blott åsyfta hennes förderf och sedan skratta åt sin lätta seger.

A. (låtsar ej höra, fortfar att grimacera och gestikulera framför spegeln): kanske något mera rörlighet i ansigtet skulle ej skada; öfre delen af kroppen utmärker kanske ock, har man velat påstå, någon svaghet; ja, jag vet, då sitter den i bröstet; föröfrigt icke så tokigt. (Kastar en half sidoblick på Rinaldo): Hör du, min kloke, insigtsfulle vän, tror du inte, att den der flickan skulle kunna ta sig bra ut på en teater?

R.: menar du som åskådare?

A.: nej, som spelande på scenen. Tänk, om hon då äfven sjöng, sjöng och spelade så, att hela salongen plöts-

ligen genljöd af ihållande applåder, blomster regnade öfver henne och hon gång på gång framropades för öppen ridå! (Med stigande hänförelse, eldig blick och alltmer färgade kinder): O, Gud! — Gud! — Gud! —

R. (betraktar henne med förvåning och deltagande, för sig sjelf): Stackars flicka! Måtte hon ej lefva på illusioner! Men kanske ligger det verklighet till grund för den eld, som flammar inom henne och plötsligen fick ett utbrott. (Högt): Min kära vän, det kan vara möjligt, att du skulle passa för scenen, ja, kanske der finna din bestämmelse, men utom för din helsa, som ej är den bästa, vore det äfven i annat fall en farlig bana, du beträdde, ung, liflig och glad, som du är, och utan stöd i ett godt, aktningsvärdt hem, som knappast af någonting annat kan ersättas.

A. (med säker ton): åh, i den vägen sörjer man nog för sig sjelf. Jag är van dervid och ingenting farligt har händt.

R. (allvarsamt): flicka, var inte öfvermodig! Mången kanske starkare än du har gått förlorad i striden. Lita ej blott på egen styrka! I mig har du, som du vet, en verklig vän och, om du vill, ett tillförlitligt stöd i råd och dåd. Föröfrigt säger jag: Gud hjelpe dig, amen!

A. (som satt sig, flyttar sin stol närmare R. och ser honom ömt och förtroligt i ögat. Smeksamt): är du ond på mig?

R. (rörd räcker henne sin hand): nej, det kan jag inte vara, men du är mig så kär och jag har ett så djupt deltagande

för din ensamma, öfvergifna ställning, att jag ej kan annat än vara rädd om dig på allt sätt. Du har ock förstånd och hjerta nog att rätt begripa mig, om du vill. Alltså: din glädje är min, din sorg är min, din lycka är min, äfven om jag ej är den, som får dela den med dig på det förtroligaste sätt.

A. (betraktar honom länge och tankfullt): — *du?* — —

R. (afbrytande): nej, min vän, vi ska väl ändå en gång komma till *teatern*, om hvilken jag lofvat säga några ord med afseende på dig, dina anlag, ditt syftemål.

A. (liksom uppvaknande, glad): ja, ja! — Vet du, jag började tro, att vi gått vilse på de långa afvägarne och inte skulle »hitta ut ur labyrinten», som du brukar säga.

R.: åh, nej! Jag vet nog, hvar jag är hemma, jag, och släpper ej ledningstråden ur min hand. — Men nu ska vi först tömma ett glas för den goda tomten, som så vänligt tänker på mig ibland.

(Han framtager portvinsbuteljen och två glas och slår i).

A. (som blottar ett litet paket, som hon förut dolt): och se här några tortor af det slag, som du tycker om. Det är litet, men välment.

R. (förtjust): du goda, goda själ! Alltid kommer du med något. Tro ej, att någon gåfva är ringa, som utgår från hjertat. Den har, huru liten du än må kalla den, mer än guldets värde. (Han höjer sitt glas). Och nu en skål

DE TVÅ.

för den lilla, kära tomten och för allt godt, som kommer genom henne —

A. (afbrytande): *henne?*

R.: ja, just henne. Jag vet nog, hvad jag säger, jag. Ja, skål för henne och hvarför ej äfven för tomtebolycka, hvar, när och huru den bäst finnes! Skål, min goda, snälla vän! Mätte du ha framgång i lifvet och bli lycklig! Tack särskildt för all din godhet mot mig!

A. (hjärtligt): ack, hvad är väl den mot din för mig? Huru litet har inte *jag* att gifva dig!

R.: se så, tyst nu, min vän, vi ska inte gräla, har jag sagt. Nog vet jag, hvad du kan gifva och hvad det är värdt; men jag har inte anspråk nog att begära det bästa. Jag får vara nöjd, om du finner mig värd din vänskap, ditt förtroende. Mätte aldrig bandet mellan oss brista eller slitas. Från *mig* sker det *aldrig*. Skål!

(De dricka).

A. (som en stund suttit tyst och tankfull, stryker med handen öfver pannan): vet du, jag tål aldrig att dricka. Jag blir yr i hufvudet af ett enda glas.

R.: ja så, då ska vi gå ut en stund i trädgården, så går det väl snart öfver.

A.: ja, jag vill också så gerna göra ännu ett besök der. Der är så vackert, så fridfullt, och det förefaller mig, som vore stjernhimmelen deröfver grannare än annorstädes.

Kanske kommer jag ej heller hit mer, ty du får snart gå, hvart du vill, och då kommer du till mig.

R.: ja, min vän, det gör jag visst. Och då få vi språka, som alltid, om hvad som ligger oss mest om hjertat: dina anlag, din lycka, din framtid —

A. (afbryter leende): och din —

R.: ack, hvad är väl den? Ett moln, hvori blixtn och åska dölja sig. — Nej, åter till dig, min vän! — Och så får jag ibland höra en liten sång.

A. (räcker honom handen): välkommen! Måtte vi då helst få vara för oss sjelfva, ty det är roligast!

(De gå).

Scen 10.

R. (kommer åter in med A.): nå, hur befinner du dig nu?

A.: mycket bra. Luften der ute var så frisk och det var så roligt att gå så der tyst och tänka och drömma, då jag visste, hvem jag hade med mig.

R.: Och jag gjorde som du, ty jag ville ej störa dig. Jag förestälde den tysta lyckan. Men hvad tänkte och drömde du?

A. (ser på honom leende): jag vet inte.

R.: ja så! — Men nu är det tid, tror jag, att vi bege oss till teatern.

DE TVÅ.

A. (lifigt): ja, ja!

R. (framsätter en stol åt henne och tar sjelf plats så, att han kan betrakta henne): jag måste se på dig, när jag talar. Ur dina ögon hemtar jag min ingifvelse.

A.: och jag måste äfven se på dig, ty dina ögon äro mina näringskällor.

(Hon kastar en sidoblick i spegeln, som händelsevis står vänd mot henne).

R. (som märker det): se qvinnan! Men kanske vill du åter studera skådespelareanlagen? (Vänder bort spegeln): Nej, min gumma lilla, nu skall du höra på mig. Det var ju din egen önskan?

A.: ja, visst! Men hvarför kallar du mig gumma? Jag är ju blott 19, snart 20 år.

R.: smeknamn, min vän! Dessutom minnes jag väl, när du en gång i ditt hem gick ut i ett annat rum och efter en stund inträdde från förstugan förklädd till en gumma, som såg behöfvande ut, men ändå synbarligen sett bättre dagar. Din kostymering var förträfflig. Det var *ett* drag af skådespelareanlagen. Jag var nära att springa upp och återkalla dig från det rum, hvori du gått in och hvarifrån jag hörde yttringar af en glad stämning, men då fumlade gumman på ett sätt, som väckte min misstanke, och när jag närmade mig henne, blickade den unga skalken fram mellan de nedhängande lockarne från den yfviga gammaldagsperuken. Tänk, om du genast haft klart

för dig, huru du skulle spela din roll, och lyckats narra mig att springa ut och ropa in dig? Hvad du skulle haft roligt!

A. (leende): ja, det har jag haft flera gånger, då det fallit mig in att plötsligen uppträda förklädd. Ingen har i början känt igen mig.

R.: böjelsen synes alltså ej saknas. Komma härtill naturgåfvor, som fullt motsvara böjelsen, så tyckes målet gifvet. Men det är just dessa naturgåfvor, som till sin beskaffenhet måste sorgfälligt pröfvas, och hålla de profvet — hvilket allvarligt, ändamålsenligt och ihärdigt arbete fordras ej, innan den grad af utveckling och stadga uppnåtts, att man med full tillförsigt kan säga: jag står vid det efterlängtade målet! Här gäller, liksom hvarje annat mål, hvartill vi syfta, att endast det högsta möjliga är värdt att eftersträfvä. Det innebär ock den enda säkra ankargrunden för en lycklig framtid. Föröfrigt gäller om förberedelserna och villkoren för uppnåendet af *skådespelarens* mästerskap mycket af det samma, som jag förut sagt om sångerskans. Ja, den, som på en gång vill fylla sångerskans och skådespelerskans kall, har en dubbel uppgift att lösa, ehuru de i sin fulländning måste sammanflyta till ett harmoniskt helt. Sällsynt är föreningen af de rika gåfvor, som föra till detta härliga mål. Också har verlden saknat hvarken guld eller beröm att slösa på de naturens gunstlingar, som vetat bringa slika gåfvor till höjden af deras utveckling. Men det är i *Operan*, som den dramatiska

sångerskan finner det egentliga strids- och segerfältet för sin, så att säga, dubbla konst.

A.: det är också Operan, som mest intresserat mig, ehuru jag bekänner, att sången der legat mitt hjerta närmast.

R.: ja, jag har nog förstått det. Också är den jämte orkestermusiken det väsentligaste i Operan. Hvad denna har af det egentliga dramat i ord har, hittills åtminstone, endast utgjort ett underlag för sången och musiken, således ej haft någon sjelfständig betydelse. Af vissa tecken i vår tid synes det dock, som skulle häri en förändring förestå till dramats förmån. Men jag vill återgå till den dramatiska konsten och den derifrån oskiljaktiga skådespelarkonsten, om hvilken här egentligen är fråga.

Liksom poesien är af alla den sköna konstens arter den mest omfattande och djupgående, ty deri samverka alla våra själskrafter och hon lägger i dagen hela vår inre verld, så vidt den kan uppenbaras i ord, så är ock *dramat* poesiens eller diktkonstens högsta form. Det kan äfven sägas i sig inbegripa de öfriga diktformerna, den episka (berättande), ty dramat är en berättelse i handling, den lyriska (sångdikten), ty det ger tillfälle åt de mångfaldigt skiftande känslorna att uttrycka sig, och slutligen lärodikten. Ja, man kan till och med säga, att dramat är en lärodikt, så vidt dess ändamål är att i handling framställa människan för henne sjelf i all hennes storhet och litenhet, hennes höghet och låghet, hennes fröjd och smärta,

och dervid blotta alla de för den alldagliga verkligheten dolda inre krafter, som framkalla händelserna och inverka på karaktererne, deras utveckling i en eller annan riktning. Men just denna den dramatiska skaldens inblick i det för det vanliga ögat fördolda i vår inre värld och hans förmåga att genom snillets trollmakt lägga det i dagen göra dramat till en fritt skapande konst, och ej blott, som man ej sällan får höra, till en härmning eller afbildning (kopia) af verkligheten, sådan hon visar sig för mängdens ögon. Häraf kan man lätt förstå, hvilken djup och omfattande människokännedom den egentlige dramatiska skalden måste ega. Hela världen känner, att i detta fall står den i sin begåfning underbare Shakspeare ännu öfverträffad.

Men är poesien af alla konstens arter den mest omfattande och dramat dess högsta form, som innesluter i sig äfven dess öfriga former, så visar sig dramats stora betydelse äfven deri, att det för sitt ändamål tar alla de sköna konsterna mer eller mindre i sin tjenst. Så återfinna vi de så kallade »bildande konsterna» i dekorationerna eller sceneriet, musiken i stundom inflätade sångstycken, men hufvudsakligen i Operan, der likväl, som jag sagt, sång och musik ännu ha öfvervigt, danskonsten i den ej sällan förekommande balletten, och slutligen skådespelarekonsten i återgifvandet af de uppträdande personligheterna. Men af så hufvudsaklig vigt är den sist nämnda konsten, att dramat utan den ej uppnår sin egentliga bestämmelse. Denna är nämligen att verka genom handling för ögat, och detta sker på skådebanan eller teaterns scen.

Häraf torde du nu åtminstone någorlunda förstå betydelsen af så väl den dramatiska konsten som teatern.

A.: ja, ja, men på samma gång inser jag, huru litet jag förut begripit af den sak, hvaråt jag velat egna mig. Den tycks mig på väg att i mer än ett fall växa mig öfver hufvudet, som man säger.

R.: derom vill jag sedermera säga ett ord. Nu låt oss kasta en blick på skådespelaren och de fordringar man har rätt att ställa på hans konst, så framt han sjelf visar sig fylld och framdrifven af den heliga elden, utan hvilken han ej ens är värdig att göra ett försök på konstens bana.

Är skådespelaren den, af hvars uppfattning och konst dramats framgång på scenen hufvudsakligen beror, så kan du deraf finna, hvilken viktig person han är. De naturliga anlagen ensamma göra honom ej duglig för sitt kall. De måste, liksom alla våra själs gåfvor, odlas och vinna stadga genom det studium, som leder till en sann mänsklig bildning. Huru skulle han annars rätt fatta skaldens verk? Han måste nämligen lära sig att *förstå*, hvad han skall på scenen åskådligt framställa, men derjämte måste han äfven lära sig att förstå sig sjelf, så att han ej famlar vid valet af de roller, som ligga hans natur närmast. Är han nu fullt medveten af det egendomliga i sin begåfning, — hvilket studium måste han ej nedlägga på en rätt uppfattning af den karakter, han skall återgifva, äfvenså på det sätt, hvarpå detta sker! Han måste för tillfället vara den han skall föreställa. Sjelfförsakelse är här hans första

pligt. Röstens modulering vid talet, minspelet, sättet att gå, stå, röra kroppen i sin helhet eller hvarje dess synliga del, vore det ock blott ett finger, är af vigt och fordrar ett särskildt och noggrant studium. Vill han rätt allvarligt uppnå sitt mål, måste han alltså vara fullkomligt herre öfver sig sjelf. Och ett sådant herravälde vinnes ej utan en brinnande håg för konsten i förening med ett allvarligt studium, som kräfver både tid och möda. Ja, den sanne konstnären ser i hela sitt konstnärliga lif en fortgående skola, der fulländningen är sen, men studiet aldrig upphör. Äfven inom honom lefver och verkar idealet, och när verlden säger: »mästaren är färdig», så känner han nog sjelf, huru långt han är från idealet. Detta växer nämligen i fullkomlighet med insigten och blir derigenom mer och mer för oss människor oupphinneligt.

Häraf ser du, min vän, att ingen triumf vinnes äfven på skådespelarens bana utan insigt, allvar, sjelfförsakelse och ansträngning af alla tillgängliga krafter. Det är den lefnadsbild jag för dig uppritar i fjerran. Men du ser så bekymrad ut?

A.: ja, du har ock en synnerlig förmåga att inge mig misstroende till mig sjelf, då jag jämför det lilla jag förut vetat och mina kanske små anlag med hvad jag nu hör och tycker mig förstå. Du är bra sträng i dina fordringar.

R.: emedan jag tror mig förstå saken och hvad som ligger i dess botten. Konsten kallas visserligen en »lek» och faller inom den så kallade »glada vetenskapens» om-

råde, men denna lek är ej lättsinnets och tanklöshetens, utan allvarets. Ytan, skenet är så behagligt för våra sinnen, att det ser ut som lektes det fram, men huru många tänker väl på eller vet, hvilket studium, hvilken ansträngning, hvilken tid erfordrats för frambringandet af detta tjusande sken, som tillfredsställer våra »glada behof?»

Det är härpå jag velat fästa din uppmärksamhet, att du ej må tro, att, hvilka anlag man än må ega, målet kan uppnås hastigt och lätt, liksom dansade man fram på rosor. Många törnen och äfven tistel växa på skådespelarens bana. Man måste veta det på förhand, för att rätt pröfva sin egen håg och kraft. Äro dessa stora nog, så ryggas man ej tillbaka för svårigheter, hurudana de än må vara. Ingenting bör likväl göras till hälften. Endast det högsta möjliga, har jag förut sagt, är godt nog.

Det finnes dock tillfällen, der äfven okunnigheten, lättsinnet och inbilskheten lätt nog kunna utan de nödvändiga förutsättningarna få pröfva sin skådespelaretalang. Det är vid de kringirrande landsortstrupperna. Här växa plötsligen »små snillen» upp som svampar, men försvinna ofta lika fort. Undantag ha funnits och finnas, men ingen, som är rädd om sig själf och sitt anseende, gör utan något slags tvång försök på en dylik bana. Också stå slika trupper i allmänhet ej högt på det hedervärda ryktets skala. Huru många har ej der lidit skeppsbrott på mer än ett sätt! Det händer icke heller sällan, att truppen plötsligen upplöses och de inbilska »snillena» kastas som agnar för

vinden och försvinna, kanske utan att ens ha fått se en skymt af förgården till den sanna konstens tempel.

A.: du är grym!

R.: nej, säg hellre: sann. Skulle det således en gång, efter ändamålsenliga förberedelser, bli allvar af ditt efterlängtade inträde på den dramatiska konstens och sångens bana, så må vi framför allt se till, att du må anses värdig att pröfva din förmåga och vinna ditt mål på den scen, som bör vara mönstret för alla andra i vårt land och som ensamt skulle, om allt är, som sig bör, kunna bereda dig säkerhet för framtiden. Jag menar den s. k. »*Kungliga*», men som egentligen borde kallas *Nationalteatern*. Den är för den nationella konsten, liksom för den dramatiska konsten i allmänhet, en bildningsskola, ett *konstinstitut* af ej ringa betydelse. Såsom sådant står det i jämnhöjd med hvarje annan högre bildningsanstalt och är därför ock lika berättigadt till ett så stort statsanslag, som erfordras, för att i hvarje fall försäkra dess bestånd och dermed göra för det samma möjligt att rätt fylla sin härliga bestämelse. Endast ett sådant tänkesätt jämte dermed öfverensstämmande handling är ett begåfvadt, odladt och genom sin odling högt aktadt folk värdigt. Också är det endast genom ett dylikt statsunderstöd som nämnda konstinstitut kan blifva en verklig nationalteater. Oberoende af tidens vexlande tycken, kan den sålunda stå fast på sedlighetens och den sanna skönhetens grund och behöfver ej af ekonomiska skäl att göra eftergifter för en möjlig tidsriktning

in på det slipprigas, oskönas eller rent af osedligas område. Den kan ock inom sig uppfostra eller draga till sig de mest lofvande eller redan utbildade talangerna i skådespelarens och sångens ädla konst och ställa på dem fordringar, som stå i harmoni med den sanna konstens och en offentlig konstanstalts förädlande syfte. Och när slutligen nämnda tempeltjenare nött ut sina krafter på nationalteaterns tiljor, böra de, som hvarje annan statens tjenare, ega hopp och rätt att genom ett måttligt ekonomiskt stöd från den konstanstalt, hvilken de tillhört och der de verkat, eller ock från andra offentliga fonder skörda lönen för sina mödor, att ej nöden under deras återstående lefnadsdagar må bli den dagliga gästen i deras boning och taga sin plats vid deras påskyndade dödsbädd.

Hvad jag här för dig framställt är likväl ännu hos oss blott ett önskningsmål, en hägring inom fantasiens verld. Mätte den till konstens fromma och vårt folks heder, när det hunnit rätt besinna sig, blifva verklighet!

Sålunda har jag nu, min kära vän, ehuru helt flyktigt låtit dig förstå, hvad jag tänker om det mål, hvarför du brinner, och om de fordringar uppnåendet deraf ställer på dig sjelf. Jag har ej velat afskräcka dig, endast väcka dig till eftertanke och sjelfpröfning, hvilka föröfrigt allestädes äro på sin plats.

A. (som under samtalet blifvit allt mer och mer allvarsam och tankfull): Jag är dig också mycket tacksam och vill försöka att göra mig dina upplysningar och råd till godo. Likväl måste

jag bekänna, att du, om ej släckt, dock gjort mången glad förhoppning för mig mindre lysande. Men kanske bör det så vara. Gud vet emellertid, hurudant mitt öde blir. Möjligen får jag slutligen försaka allt, som en gång varit mig så kärt — på afstånd.

R.: dina ord tränga mig till hjertat. Låt likväl ej modet falla! Det finnes *ett*, som gläder mig, då jag förnimmer verkan af det ljus jag sökt kasta öfver din sak, det är din växande *anspråkslöshet*, ditt begynnande mistroende till dig sjelf. Tro mig, min vän, detta är ett bättre tecken till en möjlig framtid, än du nu tyckes ana. Denna prisvärda dygd är nämligen en frukt af en klarnande blick in i din saks storhet och vigt. Du har förut i din okunnighet tagit den för lätt, nu har du lärt dig inse, att målet ej nås utan allvar, sträfsamhet och mödor. Till din tröst vill jag säga, att de små äro anspråksfulla, men de verkligen stora eller de, som ega inom sig möjlighet till storhet, blifva allt mer och mer anspråkslösa, ju mera de lära sig *inse* storheten i den sak, hvaråt de egnat sitt lif. Det kommer sig af denna bild af fullkomligheten, som vi bära inom oss och som vi kalla vårt *ideal*. Detta växer, har jag sagt, med insigten och synes i samma mån aflägsna sig ifrån oss, bli oupphinneligt. Det är just ett bevis, så godt som något, på tillvaron af en högre verld än den sinliga, hvori vi nu lefva. Vi kunna i vårt nuvarande tillstånd blott ana denna högre verld och idealet är just en frukt af denna aning. I det skymtar den sanna fullkomligheten. Lefver detta ideal rätt i oss, så blir målet

för vårt lif att, så långt möjligt, göra det till verklighet, så väl i det enskilda, som i det offentliga lifvet, men åt konsten ger det skönhetens pregel, d. v. s. skenet af en högre fullkomlighet. En gång i en högre lifstillvaro torde vi få se idealet, sådant det i sig sjelft är.

Är du alltså begåfvad med verkliga konstnärsanlag, så låt ej nedstämna dig af en växande insigt i den sak, som fyller din själ med längtan och hopp, utan bygg din framtid, ditt mod, ditt allvarliga sträfvande just på denna insigt.

A. (liksom uppvaknande): förunderliga människa! Du släcker och du tänder snart sagdt på samma gång. Nyss var jag nedslagen och bedröfvad, nu ljusnar det åter och jag känner glädjen stiga som solen en sommarmorgon. Ack, blif, som du varit, min lärare, min ledare, min vän!

R.: det har också alltid varit min käraste önskan. Men, min vän, ännu ett ord! Lifvet har mångfaldiga pröfningar. Veta vi att rätt uppfatta dem, så kan det väl hända, att erfarenheten slutligen lär oss, att de varit oss nyttiga, ja, behöfliga, och hvad som en gång synt oss som en kännbar förlust har kanske just fört oss till den lycka, som en gång blir vår. Låtom oss därför aldrig upphöra att hoppas! Är hoppets sista gnista släckt, då omgifvas vi af mörker och allt är förbi. Men därför bevare oss Gud!

Och nu, min vän, återstår mig endast att tacka för de lyckliga stunder, som vi här, i anledning af min fångenskap, fått tillbringa. *Jag* skall aldrig förgäta dem.

A.: icke heller jag.

R.: Måtte så vara! Jag känner mig så vek, då jag tänker derpå, ty allting vexlar i verlden, människohjertat ej minst. Att glömmas af den, man har kär, synes mig likväl så tungt, så hårdt, att jag knapt finner något dermed jämförligt. Måtte det ej bli min lott!

A. (räcker honom sin hand): tänk inte så!

R. (rörd): ack, min vän, jag kan ej hjälpa det, men ett utsägligt vemod griper mig ibland. Jag vet ej rätt hvarför. Det är som låge deri en dunkel aning om en olycklig framtid.

A. (reser sig hastigt och trycker hans hand): nej, tusen gånger: nej! Du har ju sagt, att *min* lycka är *din*? Huru skulle då jag kunna bli lycklig, om du blefve olycklig? Och hvar är nu det hopp, som aldrig skulle släckas?

R. (leende): du begåfvade och tacksamme lärjunge! Nu ger du mig mina lärdomar åter, blir *min* lärare och blåser med ett ord bort vemodet i min själ.

A.: ja, jag har nog märkt, huru du har det. Med all din visdom kan du ej beherska dig sjelf. Solsken och en molndiger himmel vexla ofta nog i din själ.

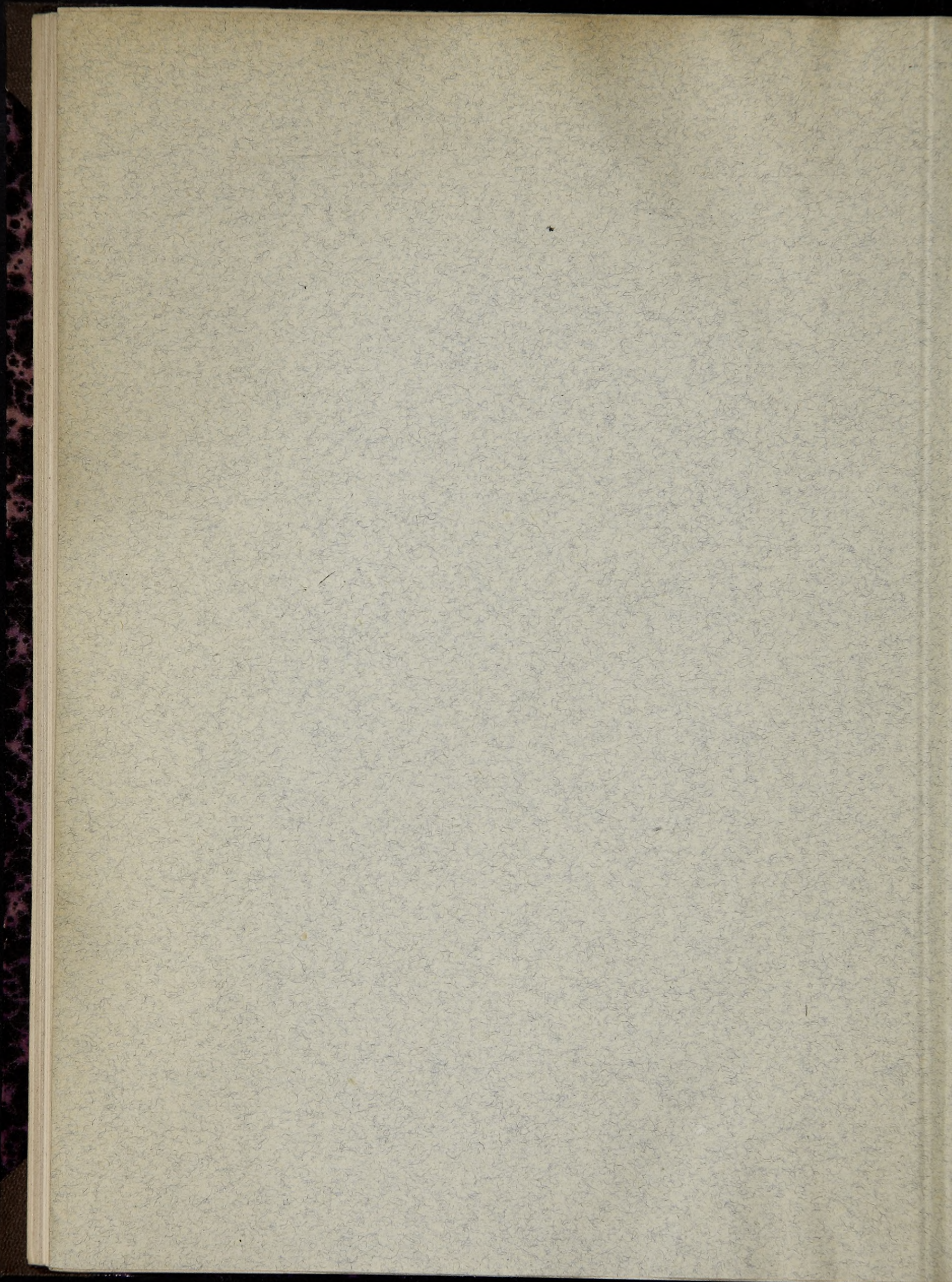
R.: ja, det är sant, men solskenet, det kommer från dig.

A. (hotande skalkaktigt med fingret): tyst! — nu måste jag gå.

R.: och jag följer dig.

(De gå).

LUNDS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

15000

600342818